

Doctor Deseo: "Errekonozimendua temati izan garelako lortu dugu"

ARGIA

Euskal Herriko Asteakaria

Herri Urrats
BEREZIA

Castro Urdiales eta Bizkaia

"KE BONITO ES CASTRO..."

Txomin Peillen

"Euskal jakobonismoa sortzen ari da"

DISKETXEA

Eresargi Txiki abesbatza
IZ-514-KD

Asgarth
Jainkoen egoitza
IZ-523-KD

European Youthchoir
IZ-512-KD

Jabier Muguruza
JA JA
IZ-319-KD

txirri, mirri eta txiribiton eta
Euskadiko Orkestra Sinfonikoa
IZ-520-KD

Suan Blai
IZ-513-KD

Erretereria Musikal eta
Ereintza Elkarte
Olentzero
IZ-515-KD

Kontrairo
Bazen garaia
IZ-516-KD

Argazkia: Monika del Valle
Diseinua: Aitzol Goikoetxea

■ Bilbo Handian lana
amaitu eta Castro
Urdialesera lotara

18

■ Herri Urrats 2000: Heldu
da Iparraldeko ikastolen
jai handia

24

■ Txomin Peillen:
“Euskal jakobinismoa
sortzen ari da”

31

■ Francis Diez:
“Errekonozimendua
temati izan garelako
lortu dugu”

39

ORRIZ ORRI

Gora Pro Nobis. Asisko Urmeneta	4
Irakurleak mintzo	5

POLITIKA

Euskal Politikaren Termometroa	6
Elkarrikketa: Igor Ortega eta Garikoitz Mujika. Xabier Letona	9

EKONOMIA

Ekimen aunitz AHTren eta azpiegitura handien aurka. Daniel Udalaiz	12
---	----

EUSKARA

60 urteren buruan itzuli da Martin Ugalde Labordenera. Eriz Zapirain	16
---	----

GIZARTEA

Bilbo Handian lana amaitu eta Castro Urdialesera lotara. Nagore Irazustabarrena	18
Herri Urrats 2000: Heldu da Iparraldeko ikastolen jai handia. Katixa Garate	24
Elkarrikketa: Txomin Peillen. Mikel Asurmendi	31

KULTURA

Euskal Kulturaren Ezpalak	36
Elkarrikketa: Francis Diez (Doctor Deseo). Xabier Sagardia	39
Urrabieta, Parisko komuna aho zabalik utzi zuen artista. Beñat Doxandabaratx	42
Elkarrikketa: Juan Kruz Igerabide. Mikel Asurmendi	44

ASTIA HARTUTA

Argitalpenak	46
Telebista-Irratia. Beñat Doxandabaratx	48
Agenda	51
Bizia	52
Ihesi	53
Denborapasak	56

IRITZIAK

Politika: Mikel Aramendi	8
Kultura: Xabier Portugal	38
Azkena: Tere Irastortza	58

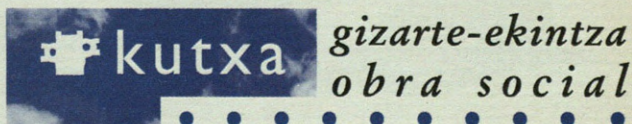
Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Aldundia

Kultura eta Euskara Departamendua

Argitarapen honen edizioko laguntzaile:

"EZ DUGU PRESARIK GUK
INDEPENDENTZIAREN
ERDIESTEKO" ARZALLUZEK

JABEA: KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
ZUZENDARIA: Pello Zubiria.
Kontseilu Editorialeko Arduraduna:
 Baleren Bakaikoa.
Erredakzioa: Nagore Irazustabarrena,
 Onintza Irureta, Xabier Letona, Eriz
 Zapirain.
Maketazioa: Berdaitz Goia.
Grafismoa: Aitzol Goikoetxea.
Administrazioa: Marijo Aierza.
Harpidetzak: Olatz Korta, Edurne
 Urruzmendi.
Hedapena: Ixabel Bereziartua.
Publizitatea: Iñigo Txintxurreta, Aloña
 Sorraluze, Bego Zuza.
Argazkiak: Alberto Elozegi.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Zirkuitu ibilbidea, 15. 20160
 Lasarte-Oria. Tel.: 943 37 15 45. Faxak:
 943 37 34 03 (erredakzioa)/943 36 10 48
 (komertziala).

IPARRALDEA: Xalbardin baita.
 64122 Urruña. Tel.: 559 47 60 00.
 Faxes: 559 47 60 01.

NAFARROA: Gazteluko Plaza 44,
 3.eskuina. 31001 Iruñea.
 Tel.: 948 22 22 85.

POSTA ELEKTRONIKOA:

Erredakzioa: kazeta@argia.com
 Komertziala: komertzial@argia.com

WEB ORRIALDEA

www.argia.com

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X.

BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

INPRIMATEGIA: Antza, S.A.L.

INFORMATIKA: A.S.P., S.A.L.

Harpidetza sariak:

Hego Euskal Herria .15.600 pta./93,76 euro
 Ipar Euskal Herria . . .746 lib./113,73 euro
 Espainia15.600 pta./93,76 euro
 Beste atzerriak . . .20.100 pta./120,8 euro
 Airez31.450 pta./189,02 euro

KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
 Ametzagaina Taldeko partaidea da

Telezaborra eta Telekrazia

Gizarte modernoak baditu bere tres-
 nak gizakiak telegidatzeko eta lokartze-
 ko. Haien artean aipa dezakegu telebista,
 oraingoz arriskutsuena ez bairik gabe,
 egunero ia ohartzeke, fristi frasta gure
 bizitzan sartzen dena.

Telebista etsipena lortzeko tramanku-
 lurik bereziena da naski, hots, ahalegin
 txiki batekin, pentsa dezagun, botere
 politiko-ekonomiko-ideologikoari kome-
 ni zaiona. Izan ere maiz kontrakoa ezin
 dezakegu egin, erraztasun handiz indar-
 gabetzen gaituelakotz eta argudio barik
 uzten gaituelakotz, daukagun gaitasun
 kritikoa (apur hori) ezabatuz.

Tamalez, nire iritziz, gehiengo batek
 hargatik, lantzean lantzean, irudiz bete-
 rik, telebistak eskaintzen duen oro onar-
 tzen du, ikusi gabe telebistaren mezu
 hornitzaileek argi daukatena: kontsumis-
 mo neurtezina bultzatzea eta utzikeria eta
 gehiegikerien aurrean makurturik egotea.

Bestela ere, telebista guztiek, inpe-
 rioak saltzen duena irensten dute ahal
 duten bezain sarri. Horrela ororen gaine-
 tik lelokrazia batera eramaten gaituzte,
 edertasun eredua inposatzen dute (hortik
 etor daitezke anorexia eta bulimia), anal-
 fabetismo kulturala ezartzen dute nahita-
 ra eta umeak gero eta gutxiago jolas dai-
 tezen lortzen dute aldi berean, horratik,
 lehiakortasun itzelaren biktimak bilaka
 daitezen.

Nahiz eta itxuraz telebista anizkizuna

eta aldean itza izan, komunikazioa ozto-
 patzen du, gizakien garapena, solasa eta
 elkarbizitza, zentzu ezin txarragoan bal-
 dintzatuz. Orobat zelatzen duen heinean,
 menpekotasuna eta beraren erabilera
 eskatzen digu.

Bestaldetik duela denbora asko infor-
 matzeko asmoa bertan behera utzi zuen.
 Are gehiago, bere eraginari esker guk,
 jada, ez dakigu oso ondo buruan dauka-
 guna bizi izan dugunentz edo telebistatik
 datorren zerbait den, bizi baikara gizarte
 batean, non dena itxura besterik ez den,
 errealitate birtuala egunero handituz.

Telebista kritikatzan dutenek "gizarte
 minbizia", "mehatxu beldurgarria" eta
 "begietarako txiklela" deitu diote, zeren
 eta gizakiaren bilakaeran oztopo izuga-
 rria baita. Hori gutxi balitz helburua eta
 erreferentea audientzia dauka telebistak.
 Hori lortzeko edozein gauza egin dezake-
 te kateek beren programa kloniko eta zar-
 pailetan. Bide nabar ahalegintzen dira
 ikusle bakoitzari atsegin zaiona gero eta
 programa gehiagotan eskaintzen, oso
 jende gutxi gera dadin haien atzaparreta-
 tik kanpo.

**TOMAS ANGEL GONZALEZ
 ZORROTZA (BILBO)**

Hiruko Txikian

EZKERTASUNA

Ez dira hauek garai egokienak
 ezkertiarrentzat. Liskarra
 Arazi iritsia zaigu Donostiara.
 Eta Zubietan izan du ostatu. Clemen-
 te ezkertiarrek salbuespenak salbues-
 pen, ez ditu gogoko Arantzabal ezik
 Realeko ezkertideak. Barkero eta
 De Pedro. Lehen Sarabia eta Denil-
 son bezala, hauek jai dute Barakaldo-
 koarekin. Eta honetan badu antzik
 bere lagun omen den Toshackekin,
 galdetu diezaiola bestela bere lagun-
 tzaile den Lopez Ufarteri. Edo Bittor
 Alkizari. Estriborrekoak baborrean
 emanzale dugu Clemente. Fuentes
 konparazio baterako. Baina inork ez

luke irudikatuko Arantzabalen bat
 eskumatik, ezkertiarrek bere berezian
 eskubiarren maila psikomotrizia
 ez bairluten. Eta harrigarriagoa suer-
 tatzen da hau, politikan hain ohikoa
 den alderantzizko fenomeno gerta-
 tzen deneko garaiotan. Baina jakina,
 futbola ez da politika. Behintzat,
 Reala saiatu egin da bere barne ados-
 tasun-ezadostasunak etxeko sukalde-
 an egosten Lizarra-Garazikoak ez
 bezala, nahiz eta Clemente etxekalte-
 ak ugaritzen ari bazterretan, giza kul-
 turan klonazioa martxan daukaguna-
 ren seinale ●

♦ JOXE MARI OSTOLAZA

T E R M O

TXANPONA

EPAILEAK ETA
LAN ISTRIPUAK

Joan den astean txoko honetan bertan aipatzen genuen epaile eta fiskalek lan istripuak ikertzerakoan duten erantzukizuna. Lan istripuen ondorioz izaten diren hildako eta eritasun larrietan duten inplikazio eza salatzen genuen. Astebete beranduago jakin dugu Donostian burutu dela (pasa den ostiralean) lan istripuei buruzko mintegi bat, EAE eta Madrilgo Administrazioek antolatuta eta euskal epaileei zuzenduta. Zutabe hau idaztean ez dakigu mintegira joandako epaile eta fiskalen kopurua. Altua izango ahal zen. Eurei dagokie lan istripuen inguruabar zehatzak ikertzea. Eurek mugatu behar dituzte, baleude, dagozkien erantzukizun penalak. Eurak dira zigorrak eta kalteordainak ezarri behar dituztenak. Justiziaren aplikazio azkar eta zorrotzak lagun dezake gutxienez lan istripu hauen ondorio larriak arintzen. Arazo honen arrazoi eta erantzukizunetan aztertu eta sakontzea onuragarria izango da langileentzat eta baita gizartearentzat ere. Donostiako mintegi honek, beraz, txalo bat merezi du. Ez dadila testigantza soilean gera ●

◆ DANIEL UDALAITZ

KONFIANTZA BERREGIN

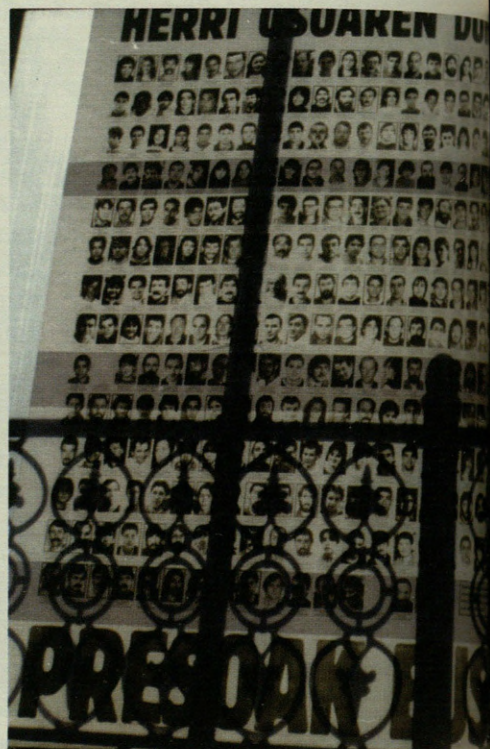
IBARRETXE Lehendakariak adarretatik heldu dio elkarrizketaren zezenari eta, gainera-koekin bezala, ETArekin ere hitz egiten jarraitu behar dela zehaztu du. Gauzak ez dira ahazten, inoren aldetik, baina balizko akordio, hitzarmen edo dena delakoaren gainetik egon behar du elkarlanerako borondateak. Itsusikeria egin diela ETak EAJ eta EAri? Bai, baina alderantzizko norabideko interpretaziorako gertakizunik ere izango da ETA eta ezker abertzalearen aldetik. Sasoi bat amaitu bide da eta beste bat hasi. Hori adierazten digute su-etenaren hausturak, paper aireratzeez, EHren proposamen publiko berriak, Ibarretxeren jarrerak... Urrutitako konfiantzak berregitea da eragile politiko-en lehentasunezko zeregina.

EZKER BATUA ERE GONBIDATUA

JAVIER Madrazo Ezker Batuko (EB) koordinatzaileak jakinarazi duenez, EBk ere ETArekiko elkarrizketetan partehartzeko gonbitea jaso zuen, baina EBk ez zuen onartu, beraientzat elkarrizketa politikoaren muina alderdi politikoaren artean egin behar zelako. Hala ere, EBk ondo dakusa EAJ eta EA ETArekin elkarrizketa izana. Orain, EBren helburua abuztua baino lehen Alderdien Mahaia osatzea da.

■ Rosa Diez hitzaldi batean.

ROSA DIEZEN HAUTAGAITZA

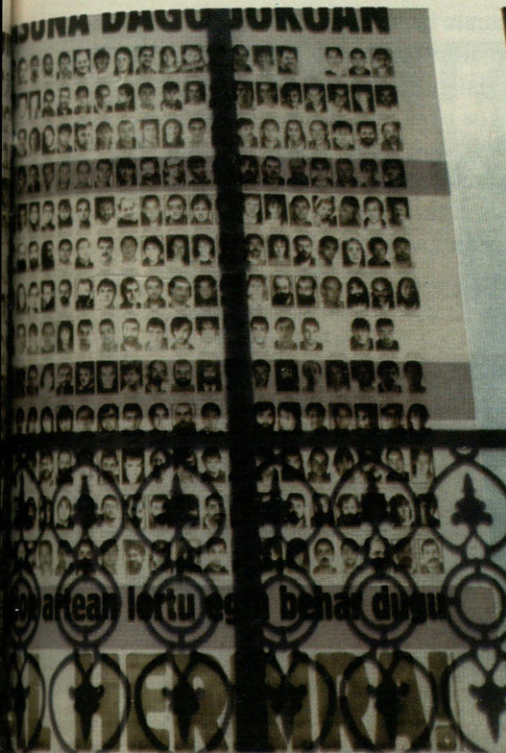
PSOEko idazkaritza nagusiaren hautagaitzarako bere burua aurkeztu du Rosa Diezek, gutxienez alderdi sozialistatik kanpoko gehienak ezustean harrapatuz. Izen publikoaren dantzan behintzat ez zegoen eurodiputatuarena. Jose Bonok ere bere burua aurkeztuko du, esan duenez, eta hautagai gehiago ere izango da. Diez haserraraziz, Felipe Gonzalezen hautagaia dela diote gerristek. Larri ibiliko litzateke PSOE bere etorkizuna Rosa Diezen zuzendari-tzatik pasatu beharko balitz.

ENTZUTEGI NAZIONALEAN ALA
LURRALDE AUZITEGIETAN?

EUSKO Treneko kabina baten aurkako erasoaren epaiketatik aterako da kale borrokarekin

B A H E A

- Joseba Egibar, EAJko bozeramailea: "Datozen egunetan ETak publiko egingo du fase baten amaiera".
- Emilio Lopez Adan: "Prozesu delikatu horiek jai dute leialtasun minimo bat ez bada partaideen artean, eta erakunde armatuak, azken egunetako paper eta komunikatuen bidez, leialtasuna eta partaideen arteko konfiantza hautsi ditu, beharbada luzerako".
- Jose Felix Azurmendi: "Honakoa dirudi Fernando Buesaren atentatuaren aurkako helbu-

PRESOEN EKIMENA

Dagoeneko 140 preso inguru dira gose greban direnak, Euskal Preso Politikoen Kolektiboak jakinarazi duen moduan, presoek eskubideak eta Euskal Herriaren borondatea errespetatu daitezten. Ezker abertzaleak beste etapa bati ekiteko borondatea erakutsi duenean dator ekimena eta ikusi beharko da nola kudeatzen duten mobilizazio eta greba eskaria euskal agente desberdinek. Txarra litzateke presoek deialdiari erantzunik ez ematea, txarra litzatekeen moduan 'dena edo ezer ez' planteamendua. Su-etenen aurretik eta su-etenean zehar, gorabeherak gorabehera, hauen eta beren senideen eskubideen alde egitea bilgune izan baziren, aurrerantzean ere izan litezke.

lotutako ekintzak, aurrerantzean Entzutegi Nazionalen edo lurralde auzitegiak epaituak izango diren. Iñigo Iruin abokatuak eraman du kasua, eta Entzutegi Nazionala bertan epaitzearen aldekoa agertzen bada, kasua Auzitegi Gorenera eramango duela iragarri du.

EH-REKIKO JAURLARITZAREN MENPEKOTASUNA

EUSKO Jaurlaritzaren Taxiaren lege proiektuaren aurka egin dute PPK eta PSOEk, Ibarretxeren Gobernuaren aurka daramaten eraso estrategian, baina azkenean lege proiektuak aurrera egin du Euskal Herritarrok taldeko parlamentarioek ekimenari emandako babesagatik. Proiektu hau Legebiltzarrean aurkeztu den bigarren lege proiektua da. Lehena aurrekon-

tuena izan zen eta aurrera atera zen, oraindik EHrekiko gobernu akordioak zutik zirauenean. PP eta PSOEn ustez, honek erakusten du praktikan EHrekiko ituna bizirik dagoela.

■ Eusko Legebiltzarra.

■ Pedro Morenes.

IZPIAK

Pedro Morenes diplomatiko bizkaitarra izango da aurrerantzean Ricardo Marti Fluxaren lekua hartuko duena Estatuko Segurtasun Idazkaritzan. Jaime Mayor Orejaren bigarrena litzateke Morenes, eta ministroa EAEko Lehendakaritzarako hautagaitzarako aurkeztuz gero, bera izan liteke barne ministroa.

Alberto Ansola zen EAJko Araba Buru Batzarreko (ABB) lehendakaritzarako hiru hautagaietako bat, baina hautagaitza erretiratu eta beste biei, Jose Maria Gerenabarrena eta Manuel Allenderi, bidea libre utzi die. Hilaren 20an ezagutuko da zein den ABBko lehendakari berria.

■ Alberto Ansola.

dua: jakinaraztea EAJ eta EAri, eta ezker abertzaleko 'sasi-jakintsu' guztiei, epe ertainera guztien interesak bilduko litzuzkeen arrazoizko estrategia (erreformista?) bat diseinatzeko sozialistekin bat egiteaz ahazteko".

Jaime Mayor Oreja: "Nazionalismoak demokratikoa izaten jarraituko du hauteskundeak galtzen baditu?".

Julio Anguita, IUko zuzendaritzakoa: "Jaime Mayor Oreja, Euskal Herrian gatazka konpontzeko gutxien lagundu duen moduan pasatuko da historiara".

Umezurtz geratu dira otsoak

Auzitegieta prozeduraren hurrengo mailara, azken helegiteenera, igorri du Entzutegi Nazionalaren epaiak Lasa eta Zabalaren bahiketa, oinaze eta heriotzarengatik auzia, eta ondorengo aste eta hilabeteetan izango du horien berririk. Ez, ordea, ezusteko ikusgarriak.

Sententziaren arabera, zigortuen abokatuek ezingo dute esperantza handiegirik erein bezeroengan. Entzutegi Nazionalako epaimahaiari zegokion frogantzaren balorapena egitea, eta iragarritako zigorretan laburbildu da haren irizpidea. Prozedurazko arazoen eta, batez ere, epaituen eskubideak kamusteagatik helegiteen ataka geratzen zaie, azken itxaropentzat, Elgorriaga, Galindo eta honen "konkistatzaileri" hiltzaile konbiktu bilakatu aurretik.

Teoria hutsean eta epaia irakurritar, ia errazagoa izan behar luke akusatzaileei Gorenean aintzakoztat har diezaieten orain onetsi ez zaizkienak: talde armatuaren izaera eta torturen egitea. Baina Gorenaren ausardiatik gehiegixto itxarotea izango da orain Entzutegi Nazionalak, kiribilak eginez bederen, estimatu ez duena hark gero onartzea. Beti ere "inplikazio politikoei" zeharbegiraka zertzen diren epaiak dira hauek denak; Peroteren dokumentuarekin eta Gomez Nieto kapitainarekin gertatzen dena begiratu besterik ez dago.

ONDORIO juridiko guztiekin batera (edota haien gaintetik), ordea, panorama politiko guztiz berriari aurre egin beharko diote epaituek, konplizeek eta haien inguruan gorpuztutako "sindikatuak". PPren gehiengo absolutuaren inplikazio zuzen eta ustekabeko bat izan da "GALekeen bandaren" umezurtz uztea, sententziaren ondoren zigortuek jaso dituzten laguntasun-adierazpenen eskasian nabarmendu dena: AVT, R. Ibarra, eta kitto ia. Akabo Guadalajarako erromeriak.

PSOEren baitan eta haren inguruko esparruetan hauteskunde-emaitei buruz egiten den hausnarketak, noski, zerikusi zuzena du bat bateko hoztasun honetan. Iada hiltzaile frogatuak diren hauei urte askoz eman zaien babes konplizea dela porrotaren zergatietako bat aho batez aitortzen du mundu guztiak, eta onartzen da etapa beldurgarri hartan

inplikaturik egon zirenak betirako baztertzea dela zulotik ateratzen hasteko lehen baldintza.

Denak -Almunia bera beste inor baino argiago, esaten denez- jabetzen dira PSOEren barnean prestatzen ari den ekaitzaren tximistetako batek GAL izena daramala, eta etorkizun politikoa ukan nahi duten guztiak ahalik urrutien kokatu nahi dira trumoiak heltzen denerako.

Gaizkile-piramidearen gorenean egon behar izan zutenek ere ulertu dute koiunturaren aldaketa sakona, eta diskreziorik isilenean murgildu dira, garai bateko desafiogarrera utzita.

ALBERTO ELOSEGI

Mikel Aramendi
Kazetaria

"Babes politikoa ezezik estalpe mediatikoa ere ia erabat suntsitu zaie hauteskondeekin Vera, Galindo eta abarri. Hedabide adiktoenak ere sententziaren abagunea aprobetxatzen ari dira atzekoz aurrera egin eta haienganako begirunea desagerrarazteko"

BABES politikoa ezezik estalpe mediatikoa ere ia erabat suntsitu zaie hauteskondeekin Vera, Galindo eta abarri. Hedabide adiktoenak ere sententziaren abagunea aprobetxatzen ari dira atzekoz aurrera egin eta haienganako begirunea desagerrarazteko. Agi denez, itsusiegia da eta, batez ere, beharrik ez dago: Galindoren balentriak urruti geratzen ari dira, eta GALkide gehientsuenek zain dituzte oraindik epaileak, gorabehera oso zabarrak argitzeko.

Rafael Veraren gaitasun analitiko ukaezinak berehala "jan" du bere egoeraren berritasuna... eta iluntasuna. Orain arteko aliantzek gutxi balio dute aurrerantzean, eta lehen oso lagun ziren haietako batzuk laster etsai bihurtzen ikusteko prest egon behar dute. Aldiz, PP inoiz baino ahaltsuago (eta, beraz, makurgaitzago) dago bere gehiengoaren gorenean. Mesede eske joan behar zaizkion piztiak elkarren artean haginkaraziz entretenitzeko, edota sozialistak oraindik kateatuago edukitzeko

modua aurkitzeko, epailei hats pittina ematea nahikoa zaio.

Sozialistengandik baino hurbilago dagoela bere kideengandik, adierazi du Verak, nahiz eta errugabe geratu epai honetan. Ez zaio zuhurtziarik falta, etorriko zaizkio hurrengoak eta.

PPren laineza apaltzeko, ordea, ez da nahikoa izango sozialistekin haserretuta agertzea. Trukerako zer eduki dezakeen alde bakoitzak, horixe da benetako kontua ●

Jarrai mitikoa desagertu da jada, Iparraldeko Gazteriak erakunde gaztearekin batera Haika sortu dute. Igor Ortega eta Garikoitz Mujika Haikako ordezkariekin hitz egin dugu erakunde berriaz, beren erronkez eta egungo Euskal Herriaz.

“ERAIKUNTZA NAZIONALA EZIN DA SUKALDE POLITIKORA MURRIZTU”

Haika independentzia eta sozialismoaren banderapean sortu da. Nola ulertzen duzue zuek Euskal Herriaren independentzia gaur egun?

IGOR ORTEGA. Bizi dugun gizarte eredu honetatik datoz gure arazoak eta bizi dugun liberalismoaren erasoaldiak areagotu egiten ditu arazo hauek, bereziki gazte eta emakumeen artean. Beraz, egoerari aurre egin nahi badiogu erdibideek ez dute balio. Alternatiba integralak jorratu behar dira eta horretara dator gure proiektua. Independentzia eta sozialismoa proiektu berdinen bi aurpegiak

dira: pertsonak ekonomiaren edo irabazien onurarako erabiliak ez izatea baizik eta alderantziz, gizartearen bitarteko produktiboak gizakumeen onurarako erabiltzea.

■ Ezkerra posizio ideologiko moduan krisian dagoen honetan, sozialismoa nola ulertzen duzuen galdetu behar nuen orain, beharbada aurreko galderan erantzun didazue...

I. O. Maila batean bai, eta beste batean, gure gizartearen ezaugarrietan oinarritutako eredu bat izan behar du. Kubako ereduak ez du zergatik balio behar hemen, guk gurea egin behar dugu. Eta,

horrez gain, demokrazia partehartzailea egituratu behar dugu, non gizakiok ideiak eta eztabaidak modu askean plazaratzeaz gain, modu integral batean garatzeko aukera izango dugun.

■ Iraultzaile ere aipatzen duzue. Zer da iraultzaile izatea?

GARIKOITZ MUJIKA. Galdera potoloa da. Iraultzaile izatea, arazoaren muinera benetan jotzen duen borrokarako ereduaren alde egitea da. Mundu mailako arazo desberdinei sarritan sasi irtenbideak jarri zaizkie zapalkuntzari aurre egiteko, baina ez zaizkie benetan aurre egin. Arazoaren muinera jo behar da,

RUBEN PLAZA

■ Eragile politikoa eta sozial askok berek egindakoa egin beharko dutela diote Ortegak, ezkerrean, eta Mujikak.

horregatik jotzen dugu geure burua iraultzailatzat eta ez erreformistatzat. Adibidez, Hirugarren Munduan gosez hiltzen direnen arazoari irtenbidea ematea zer da, hemendik zenbait laguntza edo ogi apur batzuk bidaltzea, edo beraiek beren burua garatu dezaten baliabideak eskaintzea?

I.O. Pentsamolde horiek gure eguneroko bizitzan uztartu nahi ditugu eta hori nola egin landu behar da etengabe. Ezkerrek bizi duen krisi horretatik ateratzeko, egunerokotasunean bizimolde horien arabera bizitzeko behar da, guk geure ereduak sortuz, etxebizitzaren gaian, aisialdian, droga kontsumoan, sexu harremanetan, lan baldintzetan...

■ **Azaroa arte Haikaren lan ildoak finkatzeko eztabaida prozesua irekiko duzue. Zeintzuk izango dira eztabaidaren eduki nagusiak?**

I.O. Orain arte aipatutako parametroen inguruan, eztabaida hau gurekin partekatu nahi duten gazte guztiak eraman nahi dugu aurrera. Bi fase daude: lehenengo maiatzetik uztailera egin nahi dugu, herrietara eskema bat pasatu horren gainean eztabaida bat irekitzeko, edukiekin ponentzia batzuk egin, eta gero berriz eztabaidatu zerbait zehatzaren gainean. Edukiei dagokienez, lehenbizi mundu mailako joera desberdinak aztertuko dira, neoliberalismoa, sistema honen logika eta abarrek; bigarrena, mundu mailako ereduak Euskal Herrian duen eragina litzateke; eta hirugarrena, egungo errealtatearen azterketa, eta gazteok zuzenki jasaten ditugun ondorioen azterketa. Honez gain, euskal gazteak bizi duen egoeraren diagnostia egin behar dugu eta errealtate horri nola egin behar diogun aurre finkatu. Azkenik, erakunde nazional berri honen egituraketa eta lan ildoak finkatuko ditugu.

■ **Gazteria bat dela Euskal Herrian baina errealtate asko dituela aipatu duzue. Errealtate desberdin horietan Haikak nola joka dezakeen ikusteko, adibidez, zer eskaini-eskatu beharko lioke Haikak Iparraldeko gazteari, eta zer Hegoaldekoari.**

G. M. Gazteak dituen arazoei modu antolatuan erantzun bat emateko aukera eskaintzen du Haikak.

Arazo batzuk errealtate zehatz batzuetan sortzen dira eta beste batzuk orokorrak

dira. Irakurketa honetan, dena den, tranpa txiki bat dago, Iparraldeko gazteriaz modu homogeneoan hitz egiten delako eta berdin Hegoaldekoaz. Hegoaldean eta Iparraldean zapalketa desberdina izan da eta kulturalki, adibidez, Iparraldean askoz handiagoa, eta badira desberdintasunak -kalean bizitzeko ohitura eta abar-. Baina sarritan, muinera joz, desberdintasunak ez dira oso handiak, eta batera borrokatzeko aukera zabalak daude. Askotan Iparralde eta Hegoaldeaz egiten diren banaketak nahiko artifizialak dira.

■ **Iparraldean hezkuntza dela eta, eta batez ere hizkuntzari dagokionez, desberdintasunak handiak dira; administratiboki ere bai, langabeziaren aldetik ere bai, batez ere hango barnealdean... Desberdintasunak handiak dira.**

I.O. Herri bezala bizit z e k o

dugun borondatearen gainean eraikitzen da Haika. Beraz, kontua da nola baliatzen ditugun Euskal Herrian dauzkagun tresnak edozein lurraldetan eraginkorrak

□ **“Instituzioen funtzioa herritarren arazoei aurre egitea da; Udalbiltzari ere pauso hori emateko garaia heldu zaio”**

izan daitezke. Udalbiltzak hor motore lan handia egin beharko du. Gaur egun Bas-

kongadetakoak edo Nafarroakoak izan daitezkeen baliabideek, Iparralderako ere balio dezakete. Ikuspegi nazional horretatik, herrialdeek bizi dituzten errealtate desberdinetara hurbiltzen jakin behar dugu; hori da Haikaren asmoa.

G. M. Adibide zehatzetara joz, Iparraldean ikasketa unibertsitarioa egiteko Euskal Herritik kanpo atera behar dira eta hori drama bat da. Euskal Herrian badaude beste unibertsitate batzuk. Estrategia nazionalaren baitan, zergatik ez ditugu aprobetxatuko herri honek dituen baliabide ugariak, hauek antolatu eta alternatiba egoki bat eskaini? Agian, Baionako ikasle batek Bilbora edo Iruñera jo dezake, baina horrek eskatzen du herri oso baten ikuspegitik pentsatzen hasia.

■ **Iaz egin zenuten Bilbon Gazte Topagunea, euskal gazteriarren diagnosi bat ere bai. Lana Udalbiltzari eman zenioten. Izan al duzue erantzunik edo?**

G. M. Egin zen bilkura bat eta beraiek egiten ari diren diagnostikoaren barruan jarri dute. Dena den, momentuz, ekimena izozkailuan geratu da eta beraiek diagnostiko orokorra bukatu zain gaude. Instituzioen funtzioa herritarren arazoei aurre egitea da eta Udalbiltzari ere pauso hori emateko garaia heldu zaio.

■ **Eraikuntza nazionalaren ikuspegitik, nola baloratzten duzue azken bi urteetan egin den lana?**

I.O. Eraikuntza nazionala ez da sukalde politiko batera murriztu behar den kontua, baizik eta herrietatik abiatu behar den lana. Aurreko bi urteetan, alderdiek protagonismo gehiegi izan dutela uste dugu. Arazoa sortzen da batzuek eraikuntza nazionala besteengan delegatzen dutenean; edo alderdiek uste dutenean hori beraiei dagokiela eta beste herri eragileak ikusle zereginera mugatzen dituztenean. Halaber, EAJ eta EAri ausardia pixka bat falta

izan zaie jasandako presioari aurre egiteko.

■ **Baina herrietatik abiatze hori abstrakto samarra da, herrietan milaka herritar daude, era desberdinetako erakunde ugari, posizio ideologiko oso desberdinak...**

G.M. Herrietatik abiatzen da mobilizazio etengabe hori. Hemen proiektu espainiarraren eta euskal proiektuaren arteko baldintzak ez dira berdinak. Egoera horretan, komunikabide espainiarrek garatzen duten presio bidetik joz, hor ez dugu aterabiderik. Hemen ezinbestekoa da herriarren etengabeko mobilizazioa garatzea, eta esparruz esparru proposamen desberdinak lantzea; hor dago sindikalizazio egindako lana, euskalgintzan Kontseiluak egin duena, kirolaren eremuan egindakoa... Askotan herritarren nahia alderdien nahien harat doa.

■ **Su-eten garaian beste talde batzuekin izan dituzuen harremanak nola daude gaur egun?**

I.O. EGI eta Gazte Abertzaleekin harreman naturala izan dugu, baina bai su-eten garaian eta bai gero; beren alderdiekiko autonomia maila txikia ikusi diegu eta horregatik hainbat ekimen mugatuta geratu da, adibidez abenduaren 6an Espainiako Konstituzioaren aurkako dinamika edo presoen inguruan egin beharreko beste gauza batzuk. PSOE eta PPko gazteekin ez dugu harremanik izan, besteak beste, ez dagoelako gure lehentasunen artean. Beste talde askorekin ere izan ditugu harremanak eta orain Haika aurkeztu nahi diegu.

■ **Zein da kale borrokaz egiten duzuen balorazioa?**

G.M. Kale borrokaren inguruan ezin

da hausnarketa isolatu bat egin, herri honek askotan egiten den bezala; herri honek bizi duen gatazkan kontestualizatu behar da. Gauza bat da kale borrokaz iritzi bat izatea, edo ekintza batzuk hala edo bestela ikustea, horiek iritzi pertsonalak dira. Adibide bat hartzeagatik, Hernanin Arkupe tabernan egin zen sabotajearen inguruan, komunikabide gehienentzat aste hartan Hernanin gertatutako guztia hori zen, kontuan hartu gabe aurreko igandean Ertzaintzak emandako jipoiak eta 20 etxetan baino gehiago sartu izana, adibidez. Arazoaren muinari heldu behar zaio eta ez ondorioetan geratu, gainerakoak eztabaida antzuak izango dira eta ez dute ezer konponduko. Hori hola da, gustatu

ala ez gustatu. Kale borroka ez da berria herri honetan eta, berez, erantzun borroka bat da.

I. O. Ezin da borroka molde hori ulertu estatuek Euskal Herriaren aurka erabiltzen duten biolentzia aztertu gabe.

Ikusi orain euskararekin egiten ari direna, beraien legitimitate demokratiko guztiarekin Iparraldean, Nafarroan, Araban... gure herriaren nortasuna ezabatzea doaz. Beren estrategian ez da errepresioa bakarrik sartzen, halako nortasun itotzeak ere badira eta horiek ere biolentzia dira. Aukera ona dugu guk geurea egiteko, Espainiak eta Frantziak egiten dutenari begiratu gabe; estrategia zibil nazional batetik abiatuta, goazen herri honek pairatzen duen egiturazko biolentziari buelta ematera, eszenatoki berri eta demokratiko hori lortze bidean.

■ **Ezker abertzaleko gainerako erakundeek ere egitura bakarra izan beharko lukete Iparralde eta Hegoalderako?**

I.O. Euskal Herrian sujetu nazionalak behar ditugula esaten badugu, erakunde desberdinek ere, eraginkorrak izateko, tresna nazionalak behar dituzte. Eta berdin beste herri eragile askori dagokionez ere, Euskal Herriko ikuspegi orokor horretan murgildu behar da, eta maila lokalean arituta ere, jakin norberaren borrokak ez direla amaitzen Iparraldean edo Hegoaldean. ●

◆ **XABIER LETONA**

RESA GUIPUZCOANA, S.A.

GIPUZKOAKO KONTZESIONARIO BAKARRA

N-1 444. km.a
Billabona (Gipuzkoa)
Tel.: 943 69 04 00
(8 linea)

Arlo guztietan aitzindariak

Egun Euskal Herrian antolatu nahi diren azpiegitura handiak herritarren oposizioa uzten ari dira agerian, eta horrek bere garaian Lemoizko zentralaren aurka egin ziren eta egun oraindik Itoizko urtegiaren aurka egiten diren mobilizazioak ekartzen dizkigu gogora.

EKIMEN AUNITZ AHT-REN ETA AZPIEGITURA HANDIEN AURKA

Abiadura Handiko Trena (AHT) eta beste azpiegitura handi batzuk -esate baterako, Pasaiaiko Portua kanpoko aldetik handitzeko proiektua, hots, Jaizkibel mendiaren atzeko aldeko superportuaren proiektua, Donostialdeko bigarren saihesbidea, Oiartzun-Lezo-Gaintxurizketan garraio-plataformentzako aurreikusitako azalera handitzea edota "Euskal Eurohiria" urbanizatzeko apustu handia- herritarren oposizioa eragiten ari dira. Oraingo honetan, bereziki Gipuzkoan, erantzun hau oraindik munta handikoa ez bada ere, kontuan

eduki beharko dute nola botere publikoek hala ekonomikoek.

Iragan apirilaren 16an AHTren aurka-ko Batzarrak eta Autobidearen aurkako Herri Ekimenak antolatuta, mendi ibilal-

an aurkeztea zuen helburu, baita proiektu horien aurkako ekintzei topagune eta komunikaziorik gabeko bat eskaintzea ere. Datorren maiatzaren 20an AHTren eta azpiegitura handien aurkako beste manifestazio bat egingen da Iru-

nen. Era honetako mobilizazioak dudarik gabe lotu egiten zaizkie Lemoizko zentral nuklearraren aurka herritarrek eginiko borro-

ka historikoari, Bilboko superportuaren aurkakoari (dagoeneko ia prest dago), eta Itoizko urtegiaren aurkakoari; azken honen etorkizuna herritarren mobilizazioen ikusle izan diren nazioarteko auzi-

□ **"AHTren eraikuntzak bilioi erditik gora pezetako kostua du; hortik 84.000 milioi aurreneko ataletan inbertituko dira"**

di bat egin zen proiektu horien aurka protestatzeko. Ibilaldiak Irungo Katea (Landedxa) auzoan izan zuen abiapuntua eta Pasai Donibanen helmuga. Ibilaldiak proiektuen aurkako oposizioa jendaurre-

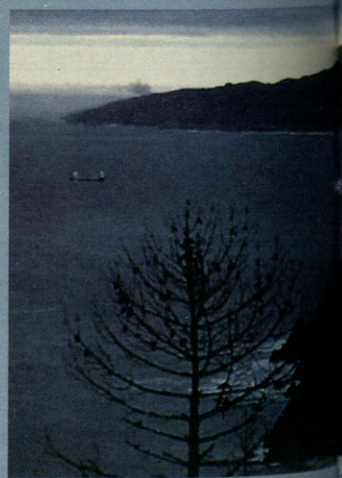
■ Pasaiaiko Kanpoaldeko Portua, "behar ez den beste proiektutzarra"

Iragan otsailaren 3an Pasaiaiko Kanpoaldeko Portuaren proiektua aurkeztu zen. Honako hau Gipuzkoako superportua litzateke, Bizkaian Bizkaiko superportua eraikitzen ari diren moduan. Kanpoaldeko portu hau Jaizkibel mendiaren oinetan aurreikusi dute, Azabaratza izeneko kalan; Pasaiaiko Badiaren ahoaren ekialdera kilometro batera izango luke abiapuntua azpiegiturak. Zuzenean ukitutako eremura biltzen dira Jaizkibel mendiaren itsasbaterrean -Kantina eta Misintxola aurkientzen parean- dauden itsaslabarrak eta kalak (Kantina eta Misintxola Lezotik/Pasai Donibanetik Jaizkibelera eramaten duen errepidearen ondoan daude). Kanpoaldeko portuaren diseinuan 3.340 metro luze izango den dike bat aurreikusten da. Dike hau bi adarretan banatuko da, bata 1.040 metro izango ditu eta besteak 2.300. Guztira 72.800 milioi pezetako (2.912 milioi libera) inbertsioa aurreikusi dute, 64.000 milioi dikeak eta kaiak eraikitze lanetan inbertituko dira eta beste 8.800 milioiak errepidearen eta burdinbidearen bidezko sarbideak eraikitze eta egokitzeko.

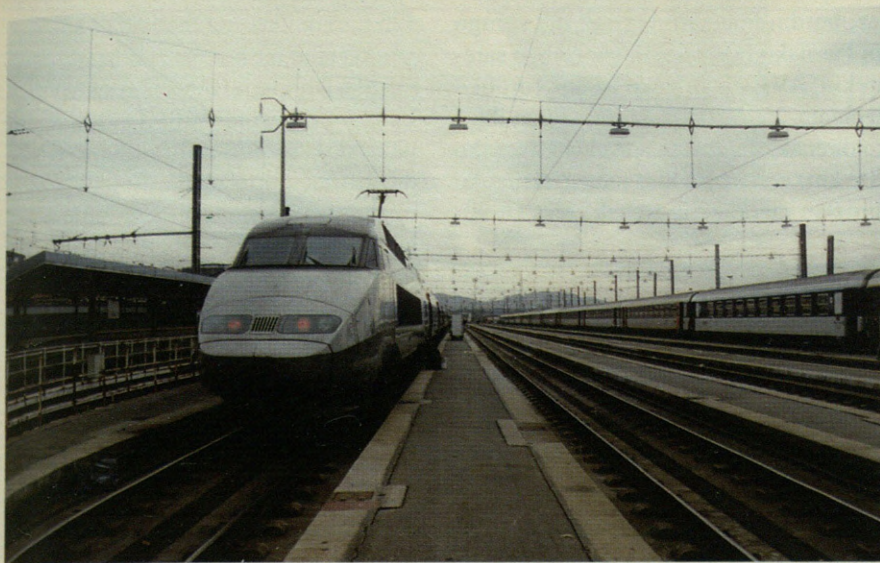
Mota honetako azpiegituren aurka ageri diren herri-taldeen iritziz, proiektu hau "beste astakeria galanta da, berriro ere zur eta lur uzten gaituena, izan ere, Jaizkibelgo itsasbaterak

oso eragin larriak biziko ditu". Gainera, Merkataritza Ganbarako promotoreek proiektu honetan dauzkaten egiazko interesei buruzko galderak planteatzen dituzte.

Pasaiaiko Portuko lehendakariaren adierazpenak aztertuta ondoren, argudiorik ez duela esaten dute, eta horren erakusgarri azken honetan egin duen adierazpen bat -Pasaiaiko Kanpoaldeko Portuaren beharrari buruzkoa- ekartzen dute gogora behin eta berriz. Halaxe esan omen zuen portuko lehendakariak: "Agian ez da beharrezkoa izango, baina onuragarria da oso". Proiektuaren aurka dauden taldeek diote hori "iruzurra, ke errezeza" baino ez dela, gibelean dituen presio-taldeek on-

■ Pasaiaiko Badiatik gertu hasi

ALBERTO ELOSEGI

ALBERTO ELOSEGI

■ AHTren burdinbideak 7 km. egingo ditu Oarsoaldean zuzen. Garraio kontseilari Amanentzat lehentasuna da.

regietan hartuko diren erabakien zain dago. Bizkaiko Zabalgarbin erraustetaplanta bat eta Boroan zentral termiko bat egiteko eta Nafarroako Castejonon beste zentral termiko bat egiteko proiektuak, era berean, herritarren mobilizazioak eragiten ari dira.

AHT-REN MEHATXUA. Garraio-azpiegituren hedadura gehiegizkoaren aurka dauden AHTren aurkako Batzarra

eta Autobidearen aurkako Herri Ekimena taldeen iritziz, *"mehatxu handia"* da Abiadura Handiko Trena. Eta Miquel Amorósrek *"La gran amenaza del TAV"* lanean jasotako esaldi batekin ematen diote hasiera mota honetako azpiegituren aurkako azterketari: *"AHT tren bat baino gehiago da: gizarte-maila menperatzailen ikur moderno da"*. Aurrerago aurkeztuko ditugu taldeok beren azterketan azaltzen dituzten argudioak.

AHTren aurkako herritarren mobilizazioa indarberritu egin da Eusko Jaurlaritzak obren lehen atalari 2001. urtean ekingo zaiola adierazi zuenean. Lanok Irundik Donostialdera egingo dira eta ez, AHTren proiektuak gurean daramatzan hamabi urteetan aurreikusi bezala, Gasteiztik Bilbora. AHTren burdinbideak 7 kilometro egiten ditu Oarsoaldean, San Markos menditik Arkaleko harrietara, zuzen. Puntu bi horien artean 3 kilometro

rako baizik ez dela, hots, Merkataritza Ganbararen, azpiegitura handien eta herri lanen garapenarekin lotutako Administrazio Publikoen, enpresa eraikitzaileen eta portuko enpresa kontsignatario nagusien onerako. Besteak beste, ALGEPOSAren onerako, urtero 1.700.000 tona mugitzen baititu merkatztietan (batez ere txatarra eta Marcial Ucín Taldeari dagozkion produktu siderurgikoak) eta UECC-en (United European Car Carries) onerako, portuan automobilak garraiatzen egun jarduten duen untzi-enpresa bakarra baita (1998. urtean Pasaian ia 300.000 ibilgailu mugitu zituen).

Proiektu hau sustatzen dutenen aburuz, *"arina"* izango da azpiegitura honek ingurumenean izango duen eragina, baina arestian azalduetako herri-taldeak ez dira uste berekoak. Azken hauen ustez, horrek guztiak garbi erakusten du Jaizkibelgo itsasbazterrak biziko dituen

ondorio guztiz larrien aurrean ezikusiarena egiten dutela; izan ere, itsasbazter honek natura-balio goreneko eta bereziki babestu beharreko kalifikazioa du lurraldea ordenatzeko eta natura babesteko plan askotan.

Gisa berean, ekologistak ez datoz bat batzuek, proiektu honi babesa emateko orduan, esaten dutenarekin, hots, Pasaialdea *"bere onera ekartzeko"* izango dela. Gizarte kapitalistak berezkoa duenez, egungo portuaren kokalekuaren eta badiaren inguruko hiri aldearen balizko birmoldaketa -erantzuten dute- baliteke bat ez etortzea gizartearen interesen erabilerekin, eta soilik *"alde garailea"* sendotzeko balio izatea. Alde batetik, ekipamendu berriaren eraikuntzak ez du egungo portuaren desagertzea aurreikusten, egungo portuak eutsi egingo bailioke merkataritza jarduerari; baina, batez ere, kontuan eduki behar dira portu hau soilik hirugarren sektorearen erabilerarako bihurtzeko arriskua eta Pasaiaiko Badiaren kokaleku *"estrategikoan"* ekonomia jarduera berriak kokatzeko egingo diren eskaerak.

Herri-taldeak eta talde ekologistak egiazki daude Pasaialdea bere onera ekartzearen alde, baina horretarako *"amaiera eman behar zaio azpiegitura hauek dakarten suntsipenari eta beste zimentu batzuetan antolatu behar da gizartea. Gizarte berri honek ekologiararen arauak eta zuzentasun soziala errespetatu behar ditu"* ●

Jaizkibelen azpian kokatuko da.

egiten ditu haranaren erditik hurbil, eta Zabalbide, Ugaldetxo eta Arragoa auzoak alderik alde igarotzen ditu. AHTren Burdinbide Nagusi honek salerosteko gaietan espezializatutako bi lotuneren eraikuntzarekin egiten du bat Oarsoaldearekin/Bidasoa Beherearekin; horrenbes-

tez, burdinbide-sare berriak bat egingo du Pasaia-ko Portuarekin eta Irungo sarearekin. AVeren antzeko trenak (orduko gehienez 250/280 km-ko abiadura ibiliko direnak) Talgoaren antzekoak (orduko 200 km) eta atoiari 800 tona garraiatuko dituzten merkantzia-trenak (orduko 90-

125 km) ibiliko dira burdinbide honetan.

AHTren aurreneko atal hauen (Irun-Pasaia-Donostialdearen artekoa) eraikuntzaren kostua 84.000 milioi inguru pezetakoa (3.360 milioi libera) izango da. Kopuru horretatik 60.000tik gora milioi pezeta Behobia eta Astigarraga bitartean Burdinbide Nagusia eraikitzeko inbertituko dira, eta beste 16.900 milioi inguru inbertituko dira Irungo sarearekin eta Pasaia-ko Portuarekin lotzeko eta salerosteko gaietan espezializatutako adarrak egiteko.

Plan hauen aurka ageri diren herri ekimenen iritziz, AHTk eraso egiten diolar Lurrari eta areagotu egiten ditu desberdintasunak. Talde hauen aburuz, neurri handiko eta ehundik gora kilometroko tunelak zulatu beharrik eragin handia izango du ekologian, ingurumenaren, ekonomian eta segurtasunaren alorrean. Zorupeko hidrologian erabateko inaktuia izango dela salatzen dute (aldaketak zorupeko ur emarietan eta aldaketak urak azaleratzen diren guneeetan, batez ere karstaldeko akuiferoetan). Gisa berean, zoru gehiago erabiliko dira zaborte gisa, harrobi berriak zabaldu beharko dira eta biziki areagotu beharko da egungo harrobietako ustiapenaren erritmoa. Energiaren esparruari dagokionez, Abiadura Handiko Trenek neurritz gaindiko kontsumoa dute, abiadura bizi horietara iristeko potentzia handia behar baitute.

Herri-talde hauen esanetan, ezaugarri hauek dituen proiektu batek ez ditu soilik eragin ekologikoak izaten. Izan ere, badi-tu, halaber, ondorio ekonomiko eta sozial larriak. Lurraldearen ordenazio orekatu baten ikuspuntutik, proiektua ezin okerragoa dela diote. AHTk hirigune handien arteko komunikazio lasterra baino ez du aurreikusten, baztertu egiten ditu euskarri fisiko gisa baino izango ez dituen herriak eta eskualdeak. Horrenbestez, jarduera ekonomikoak eta gizarte jarduerak hiriburu handietara bilduko dira, lurralde bereko beste herrien eta eskualdeen kaltetan. Izugarri handituko dira hiriaren eta landa-eremuaren arteko aldeak. Izugarria izango da proiektuaren kostua; Gasteizko Gobernuak Garraio kontseilariak berak esan du bilioi bat pezeta inbertitu beharko dela azpiegitura handien eraikuntzan, eta kopuru horretatik erdia AHTren eraikuntzak eramango duela ●

◆ DANIEL UDALAITZ

■ Zabalgarbi, Boroa, Castejon eta Itoiz

GARA

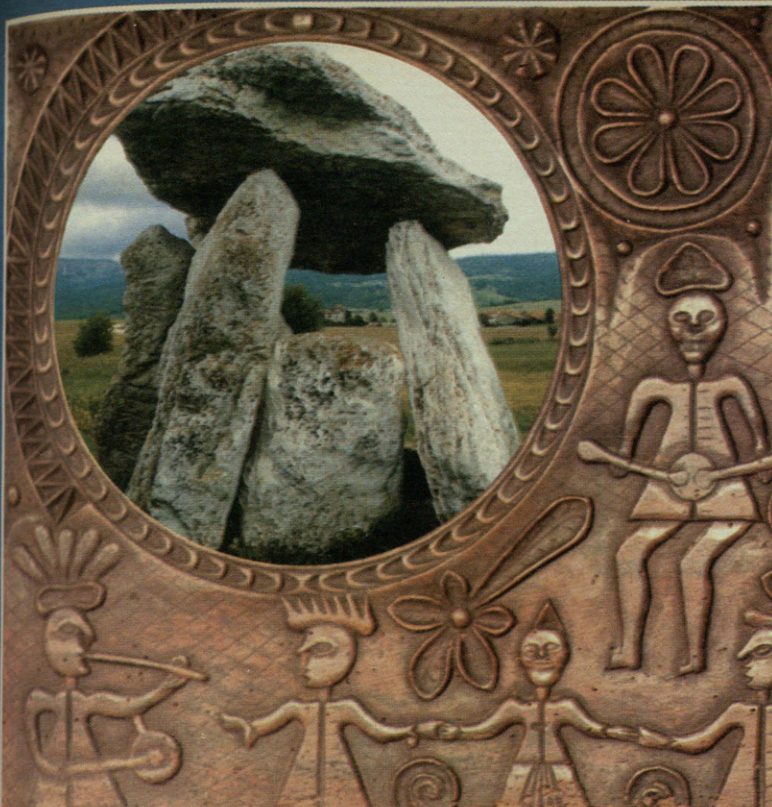
■ Hagako Uraren Nazioarteko Batzarrean Itoizko bi solidario biluzik.

Bizkaian eta Nafarroan ere herri-tarren mobilizazioak gertatzen ari dira beste lau proiektu handien aurka: Bizkaian, Zabalgarbiko errausketa-planta eta Boroako (Zornotza) zentral termikoa, eta Nafarroan, Itoizko urtegia eta Castejongo zentral termikoa. Herri-talde batzuek eta talde ekologistek proiektu horiek ekarriko duten ondorio eta eragin ekologiko larria argudiatzen dute oposizioa egiteko. Gainera, proiektu hauek abiarazi baino lehen informazioa ez dutela osorik ematen esaten dute, eta beraz, proiektuak inposatu egiten direla, nagusiki arrazoi ekonomikoak medio eta gizartearen, ingurumenaren eta herritarren interesei muzin eginez.

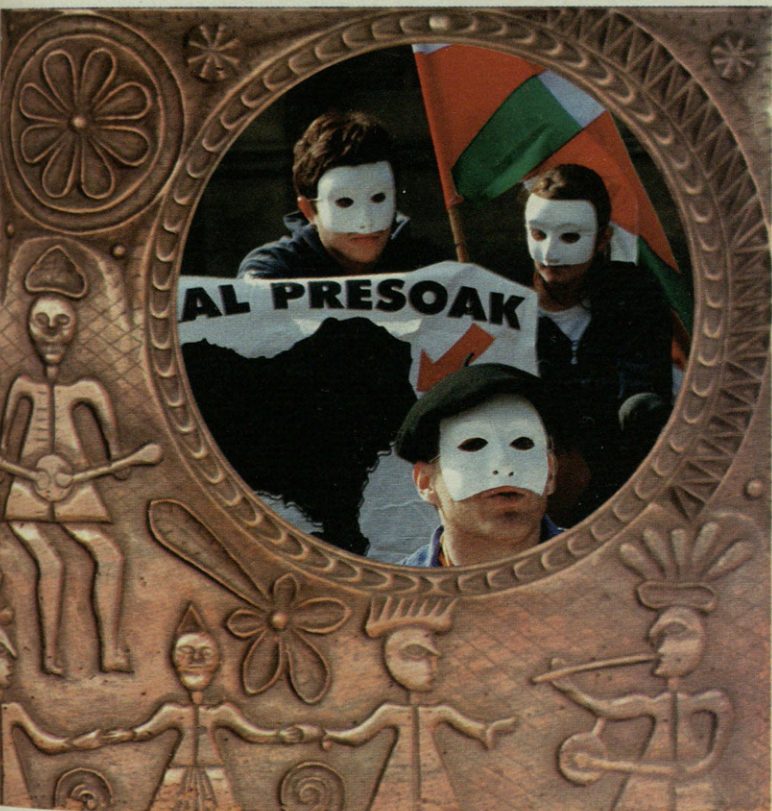
Dударik gabe Itoizko urtegiaren aurkako mobilizazioek izan dute oihartzunik handiena jendartearen. Auzi honetan Espainiako Estatuko Administrazioa, justizia auzitegiak

eta nazioarteko auzitegiak daude inplikaturik, izan ere, nazioarteko auzitegiataraino jo dute talde ekologistek. Eta urtegi nafarraren aurkako oposizioak jendartearen oihartzun handia izan badu, dudarik gabe Itoizko solidarioek atzerrian eta nazioarteko era guztietako foroetan ustekabeko ekintzak egiteko orduan erakutsiriko irudimenari, kemenari eta ausardiari esker izan da. Orain, berriz, Nafarroan ere, herri mobilizazioak egiten hasiak dira Castejon aldean eraiki nahi diren bi zentral termikoen aurka.

Bizkaian, aspaldikoak dira Zabalgarbiko errausketa-planaren aurkako herri mobilizazioak, eta azken honetan beste mobilizazio batzuk sortu dira; esate baterako, Zornotzako Boroako zentral termikoaren aurkakoak. Mobilizazio hauek iragan apirilean hasi ziren eta segida izango dute datozen hilabeteetan ●

EUROPAKO HERRI ZAHARRENARENTZAT,
MUNDUKO NAZIOEN ARTEAN, BEREZKO
LEKUA ALDARRIKATZEN DUGU !!!

BASANDERE
ARGITALETXEA

Kultura eta herri
mugimendutik sortutako
proiektu nazionalaren alde.

Gure Herriaren
interesen araberrako
pentsamendu kritiko eta
aurrerakoiaren alde.

Iraganaldi indigenistatik
berezko geroaldi
diferentziatua irabazteko
sortutako proiektu
abertzalearen alde.

Aurreko arrazoi guztiengatik
BASANDERE proiektua jaio da.

Arkeologia, hizkuntzalaritza,
populazioen genetika edo
mitologiatik abiatuta, gure
lurraldearen antolakuntza,
teknologia berrien eragina,
globalizazio ekonomikoa,
kontsumismoa edota
ekofeminismoa . . . gai hauek guztiak
eta beste hainbat gure lan-taldeek
ikertu eta zuretzat, era erraz eta
atseginean, dibulгатuko dituzte.

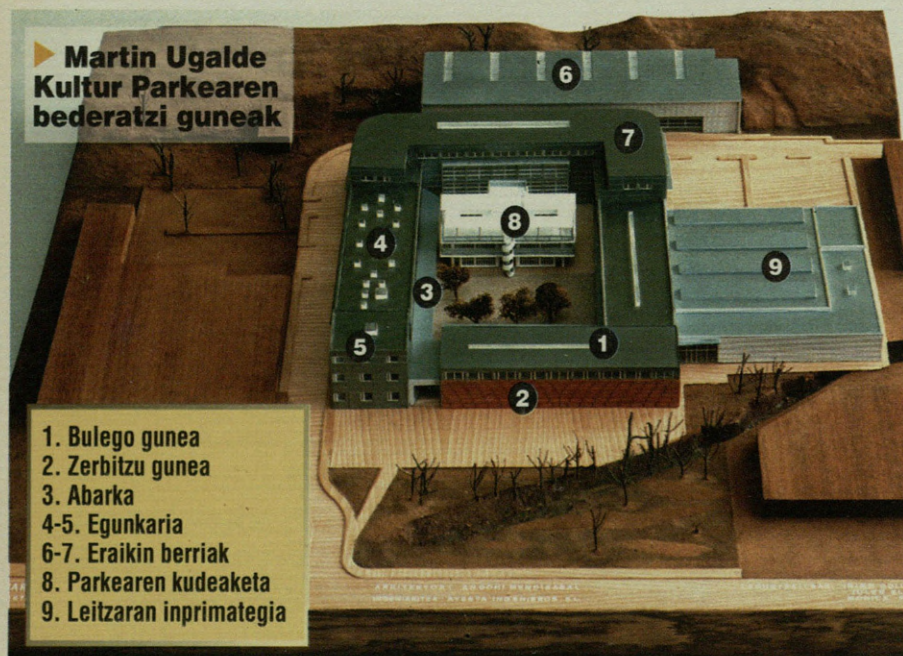
BASANDERE ARGITALETXEA

Birmingham 1 - Pral. eskubia
20002 Donostia
Tel. / faxa : 943 453852
Posta elektronikoa:
basandere@euskalnet.net

“Euskaldunon Egunkaria”, Graficas Lizarra eta Zabaltzen-Euskal Kulturgintzak sustaturik, Martin Ugalde Kultur Parkeak abiatu ditu zaharberritze eta eraikitze lanak. 20.000 metro koadroko orubean euskal kulturarekin zerikusia duten enpresak bildu asmo dituzte.

60 URTEREN BURUAN ITZULI DA MARTIN UGALDE LABORDENERA

DANI BLANCO / ITZOL GOIKOTXEA

Hainbat esparrutan eta urte luzez lan eskerga egindako Martin Ugaldek bere izena daraman Kultur Parkearen lehen harria jarri zuen joan den apirilaren 7an Andoaingo Labordeneko fabrika zaharrean. Era honetan eman zitzairen hasiera ofiziala Martin Ugalde Kultur Parkea taxutzeko obrei. Euskara eta euskal kulturarekin zerikusia duten enpresa, erakunde eta elkarteak biltzea du xede Kultur Parkeak eta “Euskaldunon Egunkaria”, Graficas Lizarra eta Zabaltzen-

Euskal Kulturgintza dira sustatzaileak. Hiruok enpresa promotore bat sortu dute eta berau arduratuko da parkea kudeatzeaz.

Goiko argazkian azaltzen den moduan, bederatzi gune bereizi izango ditu Kultur Parkeak. Urtebeteko epean lehendik ere bazeuden eraikinak zaharberrituko dituzte, hots, 6 eta 7 gunea ez beste guztiak. Eta eraikin berri hauek 2002rako egingo direla aurreikusten da. Gainera, 136 aparkaleku izango ditu eta parkea zelaiez inguratua egongo da.

Hiru enpresa sustatzaileek orain dela bi urte eta erdi izan zuten 20.000 metro koadroko orube hau erosteko aukera. “Euskaldunon Egunkaria”k Andoaingo egoitzara joan zenean errentan hartu zuen egun duen eraikina, baina beti ere erosteko aukerarekin. Urte batzuren ondoren, Labordeneko fabrikako langile kooperatiben artean gorabehera handiak izan ziren, zorrak areagotzen joan zitzaizkien eta horiek ordaindu ahal izateko orube osoa erosteko aukera luzatu zieten egungo sustatzaileei. Hauek proiektuari aurre egitea erabaki zuten eta hala abiatu dute Kultur Parkea.

PARKEA GUNEZ GUNE. “Euskaldunon Egunkaria”ren erredakzioa, administrazioa eta biltegia bi eraikinetan (4-5) banatuko da. Egun 900 metro koadroko egoitza badu, berritze lanak amaitzean 1.500 metro koadrokoa izango du. Abarka liburu banatzailea (Euskal Kulturgintzaren enpresa) “Egunkaria”ren erredakzioaren azpian (3) egongo da. Graficas Lizarrak Leitzaran Grafikoak inprimategia (9) paratuko du parke honetan. Bertan inprimatu ahal izango du “Egunkaria”k bere eguneroko alea. Honen ondoan izango da beste kultur enpresa eta erakundeen egoitzak biltzeko eraikina (1). Eta honen azpian, zerbitzu gunea (2), bilera gelak eta zerbitzu anitzeko gelak edukiko dituen.

Barrualdean, Gipuzkoan geratzen den estilo arrazionalistako etxe bakanetakoa (8), parkearen kudeaketarako bulegoak eta bestelako administrazio zerbitzuak jarriko dira. Eta, oraindik eraikitzeko dauden bi eraikinetan (6-7), Interpretazio Zentroa, kultur enpresa eta erakundeen egoitzak eta Parkearen inguruko ekimen berrietarako egoitzak bilduko dituzte.

Euskara sailaren babeslea:

MEÑDE BERRIAN ERE EUSKARATZ

Martin Ugalde Kultur Parkeko kudeatzaileek jada hitz egin dute zenbait enpresarekin, eta beren egoitza bertan jartzeko asmoa azaldu duenik ere bada, Mikel Arrizabalaga parkeko kudeatzailearen esanetan: "Dozena erdi batek dagoeneko asmoa adierazi digu". Hala ere lanak bukatu arte eta eskaintzaren, alokairuen eta zerbitzuen berri zehatza eman arte ez dute jakingo parkera bilduko direnen kopurua.

Alabaina, ez da soilik enpresen bilgune izango Kultur Parke hau. Honez gain, Interpretazio Zentroa deitu dioten horretan, euskalgintzaren eta euskal kultur-gintzaren erakusgune bat atonduko dute; bisitatzeko lekua izango da, euskal kulturaren lehena eta oraina ezagutzera emango dituen. "Kataluniako hainbat kideekin harremanak izan ditugu, proiektuak aztertu dira... baina gertatzen dena da hizkuntza mailan ez dagoela horrelakorik munduan, eta neurri batean dira bakkarrak baliagarri beste esperientziak. Zer nahi dugun gutxi gorabehera badakigu, baina hori nola diseinatu, nola bideratu aztertzen ari gara" dio Mikel Arrizabalagak.

ETEKINAK BERRINBERTITU.

Kultur Parkeak etorkizunean sor ditzakeen etekinak parkean berrinbertitzeko asmo sendoa azaldu dute kudeatzaileek. Hala ere, orube osoa erosteko behar izan dituzten kredituei aurre egiteko urte batzuk pasako direla ere uste du Arrizabalagak: "Etekinak baldin badaude, urte dezente pasako dira hemen egin dugun inbertsioa estaltzeko. Hala ere, epe hori pasata, etekinak egongo balira, ez dira enpresa horien boltsikoetara joango, baizik eta parkeko beste zerbitzuetan, dauden enpresak indartzen... berrinbertituko dira".

Labordeneko fabrika honetan bertan hasi zen lanean Martin Ugalde bera gerra zibila amaitu berritan. 60 urte joan dira harrezkero eta patuak edo kasualitateak nahi izan du lantegi zahar hark orain bere izena izatea. Mikel Arrizabalagaren ustez, "Martinekin zor handia dago eta hau zor hori kitatzeko zati txiki bat baino ez da, guk eskaini dezakeguna. Gizarte honetan, eta batez ere euskalgintzan, badira Martinekin zorretan daudenak eta oraindik zor hori kitatu ez dutenak, arrazoi desberdinengatik" ●

◆ ERIZ ZAPIRAIN

Arturoren kaiera

"BAI EUSKARARI" ZIURTAGIRIA

Bai Euskarari ziurtagiria aurkeztu zuten iragan astean Bilbon. Euskararen aldeko gutxieneko konpromisoak hartuko dituzten gizarte eragileek kalitate zeinu gisa baliatu ahal izango dute ikur hau. Bidean leloa izango du 2000-2001eko epean erabiliko den ziurtagiriak, euskararen aldeko bidean barneratu izana baita ziurtagiri honek erakusten duena. Gutxieneko konpromisoak hartuko dituzten gizarte eragileei ekainaren 13an Donostian egingo den ekitaldi batean emango zaie Bai Euskarari ziurtagiria.

EUSKAL KONFEDERAZIOAREN MANIFESTAZIOA

Hizkuntza plangintza eskatzeko deia dar kanpaina abiatu du Euskal Konfederazioak. Ipar Euskal Herriko hautetsiekin bilduko da bakoitzak bere egituraren euskararen alde har dezakeen konpromisoa bere egin dezan eskatuz, "Estatutik etorri behar duenaren beha egon gabe". Kanpaina ekainaren 10ean amaituko da Baionan egingo den manifestazioarekin.

"AURKI"K DOMEINU PROPIOA DAUKA

Aurki euskara hutsezko lehenengo bilatzailea Eibar.org orritik aske da, Eibarko Udalaren laguntzaz, domeinu bat erosi ondoren. Honi esker egunean 1.000 bisitari lortzea espero dute (Eibar.org barruan 300 bat zituen). Domeinu propioa erosteko 100.000 pezeta inguru behar izan dituzte. Helbide berria www.aurki.com da.

IRUÑEKO UDALAREN EZEZKOA BERRIZ ERE

Iruñeko Udalak ezezkoa eman dio berriz ere Nafarroa Oinez 2000ren antolatzaile San Fermin ikastolak jaiaren inguruko hainbat ekitaldi Santa Ana plazan antolatzeko egindako eskakizunari.

Urrea

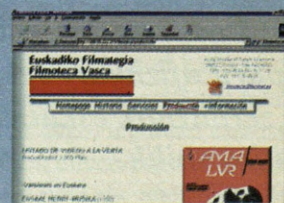

■ Abanto-Zierbenako (Bilbo Handia) auzo den Gallartan Euskararen VI. Eguna ospatu zen iragan larunbatean Zitzaka euskara taldeak eta Abantoko AEK-k antolatuta. Udalerri honetan euskaldun (%7) eta ia euskaldunen (%18) kopurua herritarren laurdena baino ez da.

■ Euskadiko Filmategiak Interneten jarri duen web orriak izen hau berau eta zenbait filmeren izenburuak (jatorriz euskaraz dutenak) soilik ditu euskaraz. Historia, zerbitzuak, ekoizpenak eta beste informazio guztia gaztelera hutsez topatuko duzu. Euskadiko Filmategia al da hau?

I k a t z a

BILBO HANDIAN LANA AMAIT

Castro Urdialeseko udalerrian 20.000 biztanle daude erroldaturik. Udalak, ordea, bertan 40.000 lagun inguru bizi dela kalkulatu du. Erroldatu gabekoak Bilbo Handitik etorriak dira, Cantabriako ekialdeko kostako bizimodu lasaiak eta etxebizitzaren prezio merkeak erakarritak, baina erroldatzeko asmorik gabe. Egoera berezi honek arazoak ekarri ditu Castrora, biztanle kopuru ofizialari egokitutako zerbitzuak eskaintzen baitira soilik.

Testuak: Nagore Irazustabarrena

A-8 autopistari esker, Bilbo eta inguruetatik abiatu den bisitariak denbora gutxi behar du Castro Urdialeseraino dauden 35 kilometroak egiteko. Bertaratu eta Padre Basabe, Javier Echevarría edo Bilbao kaleak topatuko ditu. Peru Zaballo polikiroldegia iragartzen duen bide seinalea ikusiko du edota Ocharan gaztelurako bidea erakusten duena. Modas Iturriaga irakurriko du denda baten atean, Almacenes Aguirre beste batean. Bizkaitik hain gertu egoteak eragin handia izan du Castroren historian. Eta eragin hori areagotu egin da azken hamarkadan.

Autoetako matrikulei erreparatzea besterik ez dago horretaz jabetzeko. Santanderreko matrikuladun autoak adina dira Bilboko matrikula dutenak. Hirigunetik kanpoaldera joanda, ekialdean bereziki, dozenaka garabi ikus daitezke lanean. Bilbotarrentzako etxeak egiten ari omen dira. Aldamiotik bederen langile batek hori esan digu.

2000ko urtarrilaren 1ean 19.621 biztanle zituen ofizialki Castro Urdialesek (duela gutxi pasa du 20.000ko muga). Horiek guztiak 7.214 etxetan bizi dira. Beste 7.270 etxe hutsik omen daude, baina Udaleko ur zerbitzuak kontrakoa frogatzen du. Ustez hutsik dauden etxeetan ura erabiltzen da. Ur zerbitzuari esker kalkulatu ahal izan du Udalak benetan zenbat lagun bizi diren Castron, eta kopuruak zenbaki ofiziala bikoiztu egiten du: 40.000.

Castro Urdialesen erroldaturik ez dauden 20.000 horien artetik gehienak Bilbo Handitik etorri dira, Ibar Ezkerretik bereziki. Zonaldeko bizi kalitateak behera eta etxebizitzaren prezioek gora egin ahala, Castroko bizi-kalitateak eta etxebizitza merkeek erakarritak hurbildu da hainbat eta hainbat bizkaitar. Baina bertako alkatetzatik esandako hitzen arabera, "lotara soilik etortzen dira". Euren enpresa edo lanpostuak Bilbo Handian dituzte, ikastera ere hara joaten dira eta

ETA CASTRO URDIALESERA LOTARA

gehienek ez dute Castron erroldatzeko asmorik agertzen.

Rufino Díaz Helguera sozialista da Castro Urdialeseko alkatea. PSOEk gehiengoarekin agindu du bertan azken hiru legegintzaldietan. 9 zinegotzi dituzte sozialistek orotara, Partido Regionalista de Cantabriak (PRC) 4, PPk 3 eta IUK bakarra. Udal ordezkariak, hala ere, ez dirudi oso prest daudenik bizkaitarren arazoaren inguruan hitz egiteko. David San Miguel turismo zinegotzi sozialistari bere iritzia eskatuta

zera erantzun digu: “Oso iritzi ona dut bizkaitarrekiko. Hemen lanik ez zenean herritarrak Bilbo ingurura joan ziren lanera eta, gaur ere, Bilbo Handiak behera egin duen arren, castrotar asko dago oraindik enpresa bizkaitarretan. Ni neu ere Bilbon lanean aritua naiz. Eta Castrora hurbiltzen diren turisten artean gehiengoa euskalduna da, bizkaitarra.

Ez dut, beraz, haien aurka ezer esaterik”.

Udalak zailtasun handiak ditu aurrekontuak finkatzeko eta 20.000 laguni zuzendutako inbertsioak eskasak dira 40.000rentzako. 1999ko inbertsioak 15.000 milioi pezetara iritsi ziren, baina kopuru hori motz geratzen da urte horretan 2.150 etxebizitza berri egin zirela

□ Iaz 15.000 milioiko inbertsioak egin ziren Castron, kopuru txikia 2.150 etxebizitza egin zirela kontuan hartuta

kontuan hartuz gero. Ur depuradora bat baino ez dago herrian eta ur deposito bakarra dute. Abuztuan, ohiko 40.000 biztanleak 60.000tik gora direnean, ur arazoak izan ohi dituzte. Harrigarria Kantauriko kostalde berde eta hezeko herri batean.

Osasun zentroei dagokienez, askok Cruces edo Basurtora jotzen du ohitura

eta hurbiltasunagatik. Baina garrantzi gabeko kontsultak egitera Castroko anbulategira hurbiltzen dira bertan bizi diren bizkaitarrak. Baina Castrokoa ez da 40.000 biztanleentzako prestatutako anbulategia. Osasun zentruko UGTko bozeramale Jose Viñalsen esanetan, bertara langile gehiago ekartzea “*atzeraezina da*”. Gutxienez medikuntza orokorreko bi mediku, pediatria bat, bi ATS eta administrazioan jardungo duen pertsona baten premia dute.

Hezkuntzari dagokionez, Hezkuntzaren Aldeko Plataforma (Plataforma por la Educación) sortu berri da herrian Kantabriako Hezkuntza Kontseilaritzari zentru berri bat zabaldu dezan eskatzeko. Castron 10 urte bitarteko 1.700 haur dago, inguruko estatistika guztiak hausten dituen kopurua. Segurtasuna ere arazo bilakatu omen da eta polizia lokala ez da herriaren tamainarekin

■ Castroko gau-eskola edo "ikastola" separatista zabaldu zutenekoa

AEK-ren koordinaziopean eta Iñaki Biguri castroarra-
ren ekimenez, 1984ko urriaren 8an Castro Urdialese-
ko gau-eskolak bere ateak zabaldu zituen lehendabi-
zikoz. Aita euskalduna eta ama Castrokoa dituen Biguri urte
berekoko martxoan hasi zen dozena bat ikasleri euskarazko
eskolak ematen, langabeziari aurre egiteko xedez. Udan ikas-
taro berri bat antolatu zuen eta ikasle kopuruak gora egin
zuen. Euskaltegia urrian zabaltzean, "no te quedas atrás y
corre a aprender eus-
kara" lelopeko kan-
painaren ondoren, 34
ikasle hurbildu ziren
bertara. Martxan
egondako hiru urte-
tan 40 bat ikasle iza-
tera ere iritsi zen.
1986an itxi zen Cas-
troko Javier Echeva-
rria kaleko zortziga-
rreneko gau-eskola.
Castroko gau eskolak
erreakzio desberdi-
nak sortu zituen

herrian. Izquierda Castreña Unida (ICU, orduan PSOErekin
batera Udalaren buru)) ingurukoak gustura agertu ziren eki-
menarekin eta alderdiko buruak ikastaroan matrikulatu ziren.
Beste batzuk ere hurbildu ziren, herritar askok Bilbo eta ingu-
rueetan lan eginik, euskara jakitea baliogarria gertatuko zi-
tzaiela-eta. Denak ez ziren, dena den, iritzi berekoak eta gaia-
ren inguruan piztutako polemikak prentsan bere isla izan
zuen. Esan beharra dago, komunikabide guztiek ("Egin"ek

berak ere) akats berbera izan zutela eta euren berrietan "ikas-
tola"z jardun zutela eta ez euskaltegi edo gau-eskolaz. "El
Diario Montañés"ek berriak "sorpresa" eragin zuela zioen eta
gau-eskolaren zabaltzea Castro Bizkaiari anexionatzeko saia-
kera berri batekin lotu zuen. Francisco Perezen artikuluari
erantzunez, "Euzkadi"ren 163. zenbakian, gau-eskola (hauek
ondo erabili zuten hitza) herritarren eskaerari erantzuteko
sortua zela zioen artikulua agertu zen. "El Correo Español"ek

gaia jorratu zuen
Iñaki Bigurirengana
joaz. "Alerta" aldiz-
karira irakurle batek
gutuna bidali zuen,
gau-eskola defen-
datzeko arrazoi sin-
plea emanaz: inor
ez zegoen behartuta
euskarazko eskolak
hartzera. Telebistara
ere iritsi zen berria,
José Luis Balbín-en
"La Clave" saioaren
bitartez. Baina aipa-

■ "El Alcazar"eko 1984ko urriaren 10eko alea.

men gogorrena (baita erratuena ere) "El Alcazar" eskuinda-
rrean argitaratu zen. "Intentan potenciar un enclave separatista"
zioen azpititulua eta, besteak beste, ondoko esaldi hau
irakur daiteke bertan: "una minoría, que no sobrepasa las 50,
intenta imponer su violenta voluntad a una población de más
de 15.000 habitantes". Matrikulazio kanpainari "bombardeo"
esaten zaio bertan eta ICUko kideei ETaren taktikak susta-
tzea leporatzen zaie ●

batera garatu. Udalak Guardia Zibilari
laguntza eskatu behar izan dio udaltzain-
goa iristen ez den tokietan jardun dezan.

Kantabriako instituzioen laguntzak
errolako kopuru ofizialak mugaturik
daude. Berriki 20.000ko kopurua gaindi-

tu da (paradojikoki bizkaitar gazte bat
izan zen 20.000.a) eta horrek jauzi bat
esan nahiko omen du Gobernu Autono-
mikoaren inbertsiotan.

HERRITARRAK HASERRE. Uda-

letxetik irten eta metro gutxira dagoen
liburudendara sartu gara, izen euskalduna
duen liburudenda. Kaleko jendeak gaiari
buruz hitz egiteko gogo handiagoa du
udal ordezkariak baino. Dendaria, behin-
tzat luzaro aritu da. "Bertakoak nazka-

■ Alboko irudian
Castro Urdialeseko
udaletxea. Udalerrian
20.000 pertsona
daude erroldaturik,
baina biztanleen kopu-
ru erreala 40.000koa
dela dio Udalak.
Hurrengo argazkian
Castroko hirigunean
topa daitezkeen inmo-
biliaria ugarietako bat.
Iaz 2.150 etxebizitza
berri eraiki ziren
Castro Urdialesen.

■ Goiko irudian Bilboko matrikuladun autoak Castroko portuan. Eskuinean, Astileku ikastolako haur bat Castrorako autobusa hartzen.

MONIKA DEL VALLE

naiza eginak gaude egoera honekin. Edozeini galdegin eta gauza bera esango dizu" eta dendako leihotik Brazomar hondartza ingurua, etxe berriz josia dagoena seinatu digu, Bilbo Handitik etorri direnak han bizi direla esanez. Osasungintzaz aritu ondoren garraioaren gaia aipatu du. Santanderra joateko bi orduz behin dute autobusa. Bilbo-ra lehenago iristen dira eta Bizkaibus konpainiak ordu erdiroko maiztasunez egiten du bidea. "Hemendik, hirigunetik, huts samar iriten da autobusa, baina

Brazomar aldean geratzen denean bizkaitarrez bete egiten da. Autopistatik autobusa gainezka joaten da, jende askok zutik joan behar izaten du eta hori oso arriskutsua da". Aparkaleku arazoa ere aipatu du eta adibide gisa denda pareko aparkalekuko Bilboko matrikulak zenbatzen aritu da. Biztanleriak gora egitea bere negozioarentzat onuragarria ote den galdetu diogu. Ez omen du ezertxo ere nabaritu eta Udalean esan bezala, lotara

besterik ez direla etortzen errepikatu du. "Horiek lanetik irten eta ogia ere hango Eroski batean erosten dute. Ez dute inongo ahaleginik egiten herrian integratzeko. Eurentzat lo-hiria da Castro. Bilbon garaje batengatik ordainduko luketena-ekin, etxea, garajea eta pizkina egiteko nahikoa dute hemen". Hezkuntzaren ara-

Astileku ikastolak azken hiru urtetan autobus bat du Castrorako bidea egiten duena. Ruper Ormaza zuzendari gerentearen hitzetan, "ikusitako genuen urtero joaten zela ikasleren bat Castrora bizitzera eta autobusa jarri genuen haiek euskaraz ikasten jarrai zezaten, nahiz eta bidean horrenbeste denbora galdu".

Rufino Díaz Helguera Castroko alkatearekin bildu ziren autobusa jartzeko erabakia hartu zutenean eta honek erabakiari ongi iritzi omen zion. "Guretzat Castro Ibar

Ezkerra da nolabait eta lotura hori ez da gaurkoa". Arrazoi du Ormazak Castro eta Bizkaia arteko lotura historikoa dela esatean, hurrengo orrietan azaldu dugun bezala. Baina egia da, halaber, gaur gaurko arazoa dela Castrorako bizkaitarren etorrerarekin bizi duena. Udalak topatzen dituen zailtasunek eta herritarren haserrearen konponbiderik ba ote du? Herritar batek erantzun dio galderari: "Errola daitezela" ●

Portugaleteko Astileku ikastolak azken hiru urtetan autobus bat du Castrorako joan-etorria egunero egiten duena

zoaz galdetu eta zera esan du: "Harritzen nau arazo hori izateak, haiek haurrak Bizkaiko eskoletara bidaltzen baitituzte".

CASTROTIK IKASTOLARA.

Egia da egunero haur mordoak abiatzen dela Castrotik Bizkaiko eskoletara. Somorrostrora joaten dira gehienak eta Portugaleteko Santa Maria eta Barakaldoko Regato eskoletan ere badira egunero Castrotik datozenak. Portugaleteko

■ Ezkerreko argazkian Castroren ekialdean dagoen Brazomar hondartza inguruko eraiketa lanak. Zonalde guztia etxebizitza berriz eta garabiz josia dago. Alboko argazkian, euskal komunikabide bat iragartzen duen kioskoa bi agentzia inbiliariorien artean.

Castro Urdialesek Bizkaiarekin eta, beraz, Euskal Herriarekin, duen lotura ez da berria. Pliniok autrigoiak topatu omen zituen bertan eta garai batean euskararen eremuaren barruan zegoela dio askok. Bizkaiko jaurerriaren barruan ere izan da bitan eta hainbat hurbilketa saio egin da XX. mendea arte.

IRAGANEAN ERE BIZKAIARI LOTURIK

Pliniok berak lotura horren lehen isla utzi zuen bere idatzietan. Egun Castro kokatzen den lurretan Portus Samanum izeneko asentamenduaren aipamena egiten du eta horren gainean erromatarrek Flaviobriga kolonia sortu zutela azaldu. Flavio-briga Nerbioi eta Agüera ibaien artean kokatzen du Pliniok, "autrigoiien lurraldean". Ptolomeoren testu klasiko batean ere (K.o II. mendekoa) ondoko erreferentzia ageri da: "Nerbioi eta Flaviobriga ibaien boka-leak autrigoiienak dira". Hortaz, Bizkaiko zein Castroko garai hartako populazioa jatorri berekoa zela ondoriozta daiteke eta hainbatek hizkuntza ere bera zela dio, egun ezagutzen diren toponimoetan oinarriturik.

1163an Gaztelako errege Alfonso VIII.ak Castroko hiribilduari eskainitako foruak populazioaren ugalketa bultzatu zuen, baita nabigazio jarduera erraztu ere. Modu horretan, XII. mendean Castro Urdiales portu garrantzitsua zen eta garrantzi hori handituz joango zen hurrengo mendeetan.

PADUREN HIRIBURU. XIII. mende amaieran, 1296ko maiatzaren 4an, hain zuzen, Paduren Ermandadean (Hermandad de las Marismas) bildu ziren lehen aldiz Kantauri ekialdeko portu garrantzitsuenetako ordezkariak. Bertaratutakoek Castro Urdiales hautatu zuten Ermandadearen ohiko bilgune modura. Castroz gain Laredo eta Santanderko hiribilduetako

ordezkariak bertan ziren. Baina baita Hego Euskal Herriko portu nagusietakoak ere. Urte batzuk beranduago, 1311an Castrok euskal hiribilduekin zituen harremanak Iparraldera zabaldu ziren

ere, Castro Urdiales Bizkaiko jaurerriari lotua egon zen. 1366ko Libouneko hitzarmenean, Pedro I erregeak Eduardo III.aren seme Printze Beltzari eskaini zituen Castro eta Bizkaiko jaurerria. Prin-

tze Beltzak bere "Seigneur de Bizcay et de Castro D'Ordiales" titulua erantsi zien aurretik zituenei, baina Pedro I.ak berak lurralde hauetan sartzea debekatu zion.

Benetako lotura urte batzuk beranduago etorriko zen. 1394ko Gernikako batzar nagusiak hala onartuta, Castro Urdiales Bizkaiko Jaurerriko zati bilakatu zen. 77 urtetan izan zen Castro Bizkaia barruan, harik eta 1471ko martxoak 4an Castrok berak loturaren deusezteia eskatu zuen arte.

CASTRO KRISIAN.

Arrazoi ugari du atzean Castrok XIV. mendean hasi eta XIX. mende bukaerara bitarte bizi izan zuen krisiak. Hiribilduak izurrite, sute eta eraso ugari jasan behar izan zuen Behe Erdi Aroan. Otañe, Marca, Salazar, Amoros eta beste familia handien arteko barne lis-karrek ere ez zioten portuari mesede handirik egin. Kanpora begira, bestalde, Castrok unti eta biztanle ugari galdu zituen bataila militarretan eta

merkatu ingelesaren atekak itxi izana eta Flandesekiko harremanen zailtzea ere nozitu zuen Castroko ekonomiak. Baina Castroren gainbeheraren arrazoiaren artean ez da Bilboren loraldia ahaztu behar. XV. mendean Bilbo penintsula iparraldeko

■ 1738ko dokumentu bateko Castro Urdialeseko harmarria.

Baiona eta Miarritzekin sinaturiko hitzarmenari esker.

Castrok bere urrezko aroa bizi izan zuen garai horietan, harik eta XIV. mendean amaieran krisian sartu zen arte. Urte horietan, eta soilik teorikoki bada

ardatza bilakatu zen Burgoekin batera. Bertatik Bizkaiko Golkoko aktibitate kontrolatzen zen. Bertara bildu zen zonaldeko merkataritza esparrua, inguruko beste portu batzuen eta mende batzuk lehenago Paduren Ermandadearen hiriburu izan zen Castro Urdialesen kaltetan.

BIZKAIAN BIGARRONEZ. XVI. mende

bukaeran jasandako izurrite larri baten ondoren are nabariagoa egin zen Castroko egoera kritikoa eta ordutik bertako ordezkariak hainbat saiakera egin zuten hiribildua Bizkaiko jaureriaren barruan sartzeko. Horrek abantaila fiskalak ekarriko zizkion eta azpiegituran hobekuntzak egitea ahalbidetuko. Bilbo-ko portuko interesekin topo egiten zuen, ordea. Azkenean, 1738an, Felipe V.aren erabakiari esker, Castrok bigarrenbizkaiko foruen babesean aritzeko aukera eskuratu zuen. 1741eko abenduaren 2an, hala ere, erregearen erabakia baliogabetu

■ Bilbo XVI. mendean. Franz Hogenberg-en 1554ko grabatua.

egin zen. Aurrerago ere saiakera berriak egin ziren, azkena XX. mendean bertan, 1924-25 urteetan (Dacio Murguía castroarrak eta Javier Garay bilbotarrak 1997an kaleraturiko "Castro-Vizcaya. Relaciones históricas" lanean eskaera horiei buruzko dokumentazio ugari bildu zuten). Saio guztiak alferrikakoak gertatu ziren.

Azken astindu gogorra 1813an jaso zuen Castrok, frantsesen aurkako Independentzia Gerran izandako porrotaren ondoren. Handik aurrera hazkunde garai

berri batean sartu zen eta hiribildu zena udalerrri bilakatu zen urte batzuk beranduago. Meatze zaharrak martxan jarri eta berriak zabaldu ziren. Ekonomia-ekin batera biztanleriak ere gora egin zuen eta honek harresi zaharren suntsitzea ekarri zuen XIX. mende erdialdean.

1936ko Gerra Zibilak, ordea, hazkunde finkatzeko itxaropenak apurtu zituen. Aurrerago, kostal-

deko hiria izanik, Castrok ere nozitu zuen 60ko hamarkadako boom turistikoa, baina 70eko hamarkadako krisiak berriro arazoak ekarri zituen hirira. Castroar mordoia hurbildu zen orduan Bilbo Handira lan bila eta egun oraindik, askok du bizibidea Bizkaian. Azken hamarkadan, aldiz, Bilbo Handikoak izan dira bertara hurbildu direnak, baina kasu honetan etxebizitza merke bila. Castroren bizkaitartasunaren inguruko azken tirabirak 1984an bizi izan ziren, AEKren koordinaziopean gau-eskola zabaldu zenean ●

HARTU ARGIA ASTERO

- Urtebetean 46 ale
- Euskal Kulturaren Urtekaria doan
- Orain harpidetuz gero, gure azokako opari bat zuretzat

- Zure helbidean jasoko duzu merkeago
- Gure azokako produktuetan deskontu bereziak
- Zozketa eta eskaintza berezietan parte hartzeko aukera

URTEBETEKO HARPIDETZA (BEZa barne) • Hego Euskal Herria: 15.600 pzta / 93,76 euro • Ipar Euskal Herria: 746 libera / 113,73 euro
• Espainia: 15.600 pzta / 93,76 euro • Beste Atzerriak: 20.100 pzta / 120,8 euro • Airez: 31.450 pzta / 189,02 euro

Izena: 1. deitura 2. deitura:

N.A./I.F.K.: Helbidea:

Posta kodea: Herria: Herrialdea: Tel./Faxa:

Ordainketa mota (markatu x batez):

Bankuz ☐

Transferentziaz ARGIAren kontura ☐

(Bankuz ordaintzekoak betetzeko soilik)

Banku edo aurrezki kutxa: Titularra:

Titularren telefonoa: Titularren helbidea:

Entitatea Bulegoa K.D. Kontu zenbakia

DATA:

SINADURA:

ARGIA: 142 P. K. • LASARTE-ORIA 20160 • Tel.: 943 37 15 45 • FAXA: 943 36 10 48 • posta-e: harpide@argia.com • www.argia.com

Heldu da Iparraldeko ikastolen

Aurten Herri Urrats hamazazpigarren aldiz ospatuko da Senpere herriko aintziran heldu den igandean. Baina festa hau ez da Seaskak aurten izango duen ospakizun bakarra, Iparraldeko ikastolen elkarteak hogeita hamar urte betetzen baititu ikasturte honetan, eta horren kariaz, ekitaldi ugari antolatu du. Herri Urrats festa aitzakiatzat hartuta, Bigarren Mailako hiru kolegioak bisitatu ditugu. Halaber, Seaska Hezkunde Nazionalarekin egiten ari den negoziazioaz jardungo dugu, eta horretarako, Itxaro Bordarekin solastatu gara. Duela 17 urte egin zen lehen Herri Urrats eta lehen festa haren antolatzailer Pierre Ithourria elkarrizketatu dugu.

Testuak: Katixa Garate

Publizitatea:

Argia eta Errobi Promotions

Urtero maiatzeko bigarren igandean Herri Urrats festa ospatzen da Senpere herrian. Seaskak antolatzen duen egun honetan, federazioko ikastolak bultzatzea da helburu nagusia. Eta baita lortu ere, urtez urte jende andana biltzen baita sostengua adieraztera. Iaz 50.000 pertsona bildu ziren, eta beste hainbeste espero dituzte igande honetan ere. Joan den urtean lortutako irabaziak, 1.900.000 libera (47.500.000 pezeta), kolegioen eraikuntza lanak eta Seaska federazioko eta Herri Urrats Taldeko funtzionamendu gastuak ordaintzeko erabili dituzte. 1984tik hona, Herri Urratsen bildutako diruarekin, hainbat ikastolak egoitzak eraiki, konpondu eta handitu ditu. Egun, Seaskaren barne 19 ikastola, 3 kolegio eta lizeo bat daude, maila guztietako 1.823 ikasle eta 125 irakasle denera. Hala eta guztiz ere, Seaskak arazo anitz pairatzen du. Publikotasuna lortu eta euskara ofizial bilakatu bitartean, gogor egin beharko du, orain arte egin bezala. Jarrera horren isla da aurtengo leloa: "Gaurdanik geroa".

LOGOA

Hamazazpigarren Herri Urrats jaiaren logoa Mauleko Uztaro enpresak sortu du. Leloa aldiz, Itxaro Bordarena da, eta aurtengo abestiaren izena darama: "Gaurdanik geroa". Logoak, Iparraldearen osotasuna kontuan hartuta, kostari eta mendialdeari egiten die erreferentzia.

OIHU BAT BEROA

Abestiaren hitzak Itxaro Bordak idatzi ditu, eta doinua, berriz, Hemendik At talde nafarrarena da. "Entzun da, eroa, oiuhu bat beroa: gaurdanik geroa" behin eta berriz dio abestiak; izan ere, euskararen

ofizialtasuna eta elebitasunaren aldeko oihua daude gero horretan.

HAURRAK PROTAGONISTA

Bost gune izango dira Senpereko aintziraren inguruan eta egitarau zabala aurkituko dute bertara hurbilduko direnek. Horretarako, 1.000 bolondres izango dira lanean egun horretan. Seaska 30. urteurrena ospatzen ari denez, 2000. urteko festa honetan haurrei zuzenduriko ekitaldi franko izango da: erraldoiak, antzerkia, jolasak, zirkoa, eskulanak, pottokaz ibilaldiak... Halarik ere, adin guztietako lagunek izango dute Lapurdiko herrian gozatzeko aukera, egun osoan herri kirolak, dantza emanaldiak, bertso saioak eta kontzertuak, esaterako, izango baitira.

GARRAIOA

Jende asko bilduko da maiatzaren 14an Senperen eta trafiko arazoak saihesteko, autobusak erabiltzeko eskatu dute jaiaren antolatzailerak. Batez ere, Hegoaldeko herritarrei egin diete eskaera hau,

JENDETZA HANDIA. 50.000 lagun bildu ziren 1999an Senpere

jai handia

herri askotatik ateratzen diren autobusak har ditzaten.

SALGAI

Urte osoan Herri Urrats dela-eta arropak eta osagarriak saltzen dituzte ikastoletan eta festetan. Neguan polarrak eta bainuko oihalak jarri zituzten salgai, eta uda honetarako, heldu eta haurrentzako mota guztietako kamisetak izango dira salmenta postuetan.

FESTA GEHIAGO

Seaskaren 30. urtebetetzea ospatzeko bi ekitaldi egin dira jada eta beste bi izango dira aurki. Iazko abenduaren 9an Olentzero eguna izan zen Donibane-Garazin eta apirilaren 1ean "Karrika Alaituz" jaia Donibane-Lohizunen. Hurrengo ekitaldi nagusia Herri Urrats izango da eta ekainaren 17an Seaskaren 30. urtemugaren ospakizunak jai erraldoi batekin amaituko dira Miarritzen. □

AITZINDARIA. Xalbador Ikastegia 1.984an sortu zen eta 216 ikasle ditu.

Bigarren mailan hiru ikastetxe ditu Seaskak: Kanboko Xalbador, Ziburuko Piarres Larzabal eta Donaixtikoko Manex Erdozainzi. Xalbador Ikastegia izan zen aitzindaria eta denboraren poderioz, beste bi kolegio zabaldu dituzte. Bigarren Mailan ama ikastolatik datozen 12 eta 16 urte bitarteko gazteek ikasten dute eta ondoren lizeora joaten dira Baionara.

Kanboko Xalbador Kolegioa

1984AN IREKI ZEN XALBADOR KOLEGIOA Kanbon sei pertsonako gela batekin, lehen Herri Urrats ospatu zen urte horretantxe. Festa horretan lortzen den diruaren zati bat erabiltzen da urtero, Xalbador Kolegioaren biziraupen ekonomikoa eta eraikuntza segurtatzeko.

Orain Kanbon du egoitza Xalbador Kolegioak, baina eraikina izan bitartean leku batekin bestera ibili ziren. Izan ere, Baiona, Donibane-Lohizune eta Biriatur eman behar izan zituzten eskolak. Kanbon hamabost urte daramatzate, eta pixkanaka-pixkanaka eraikina ordaintzen ari dira Herri Urratsen bildutako diruari esker. Seigarren, bosgarren, laugarren eta hirugarren mailak egiten ari diren 216 ikasle dituzte. Hirugarren maila bukatuta, lehen azterketa nazionala egiten dute, eta, ondoren, lizeora abiatzen dira azkeneko urteak egitera.

Bigarren Mailako ikasleek pairatzen duten arazorik larriena garraioa da. Duela bi urte egoera are larriagoa zen, Kanbokoa baitzen kolegio bakarra. Egun, Baiona, Angelu, Miarritze, Zuraide, Orzaize, Ezpeleta, Maule eta beste hainbat herritatik etortzen dira ikasleak Xalbador Kolegioan Bigarren Maila egitera. Lehen Hendaia ingurutik etortzen ziren ere. Dena dela, ikasleek kilometro asko egin behar dituzte klasera joateko, eta hori dela eta, Seaskak barnetegi bat zabaldu zuen Kanbon. Ikasturte honetan 34 ikasle ematen dute astea barnetegian, hala ere, aurreko urteetan 60 gazte izatera iritsi izan dira. Garraio kos-tuak Pirinio Atlantikoetako Kontseilu Orokorrak ordaintzen ditu, Seaskak egindako akordio baten ondorioz. □

PABLO S. QUIZA

aintziran Seaskaren jai arrakastatsuan.

BADOA. Ziburuko Kolegioak bi urte bete ditu.

Ziburuko Piarres Larzabal

PIARRES LARZABAL KOLEGIOAK iazko ikasturtean zabaldu zituen ateak. 75 ikaslerekin hasi zen bigarren ikastetxe hau handitzen ari da pixkanaka, aurtén III dituzte, eta lau urte barru 250 ukango dituzte, aurreikusitakoaren arabera. Joan den ikasturtean seigarren maila eta bosgarren mailako lau gela izan zituzten. Bosgarren mailako ikasleak Xalbador Ikastegitik heldu ziren, eskolak etxetik gertuago jasotzera. 99/00 ikasturtean seigarren, bosgarren eta laugarren maila egitera etortzen dira Miarritze, Getari, Bidarte, Senpere, Sara, Azkaine, Donibane-Lohizune, Urruña, Ziburu, Ahetze eta Hendaiaiko gazteak. Datorren kurtsoan, aldiz, Bigarren Mailako ikasturte guztiak jaso ahal izango dira Ziburuko kolegioan.

Piarres Larzabal Ikastetxeak duen egoitza alokatzeko eta klaseak emateko moduan atontzeko, Antxeta kanpaina jarri zuen abian iragan urtean. Kanpaina abuztuan amaituko denez, hilerio 6.666 liberako (166.650 pezeta) alokairuari egin beharko dio aurre kolegioak. Horrez gain, heldu den kurtsoan ikasle kopurua handituko denez, bi gela gehiago eta jangela handiago bat apailatu beharko dituzte. Horregatik, aurtengo Herri Urratsen lortzen den diruaren zati bat gastu hauek ordaintzeko erabiliko da. □

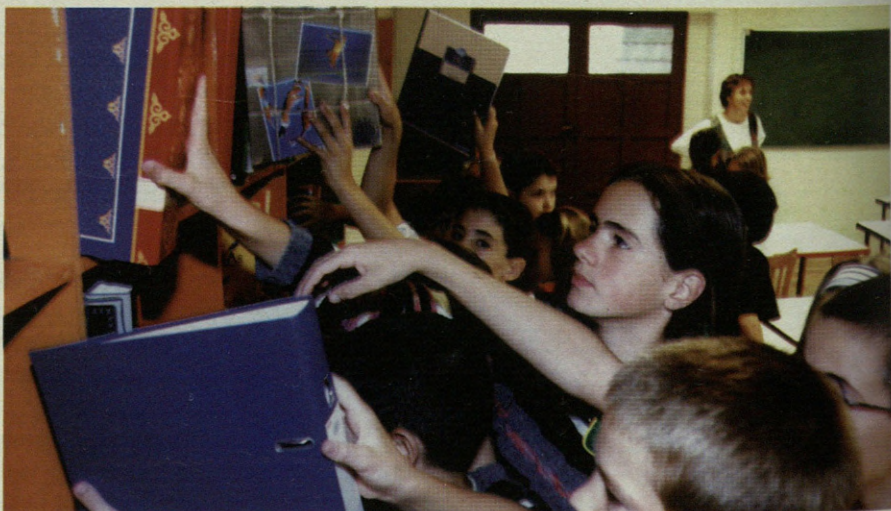
ALBERTO ELOSEGI

Donaixtiko Manex Erdozainzi

DONAIXTIKO KOLEGIOA BERRIA DA, ikasturte honetan, hain zuzen ere, ekin baitio bideari. Hemeretzi ikasle ditu, denak seigarren mailan, eta zortzi irakasle ematen dizkiete eskolak. Garruze, Bunuze, Donapaleu, Urdirnarbe, Bildoze... herri ugaritatik etortzen dira ikasleak Donaixtira. Bederatzi ikasle Amikuzeko ama ikastolatik etorri dira, beste lau Sohütakotik, lau Donibane-Garazikotik eta bi Orzaizeko ama ikastolatik.

Egoitzari dagokionean, ez dute berezko eraikinik. Anartean, udaran udalekuetarako erabiltzen den etxe bat alokatu dute, eta datorren ikasturtean ere bertan jarraitzeko asmoa dute. Behin betiko egoitza non izango den ez dakite oraindik; mementoz, lurra bilatzen ari dira, non egin dezaketen begira, eta erabakitakoan kanpaina bat jarriko dute abian dirua biltzeko.

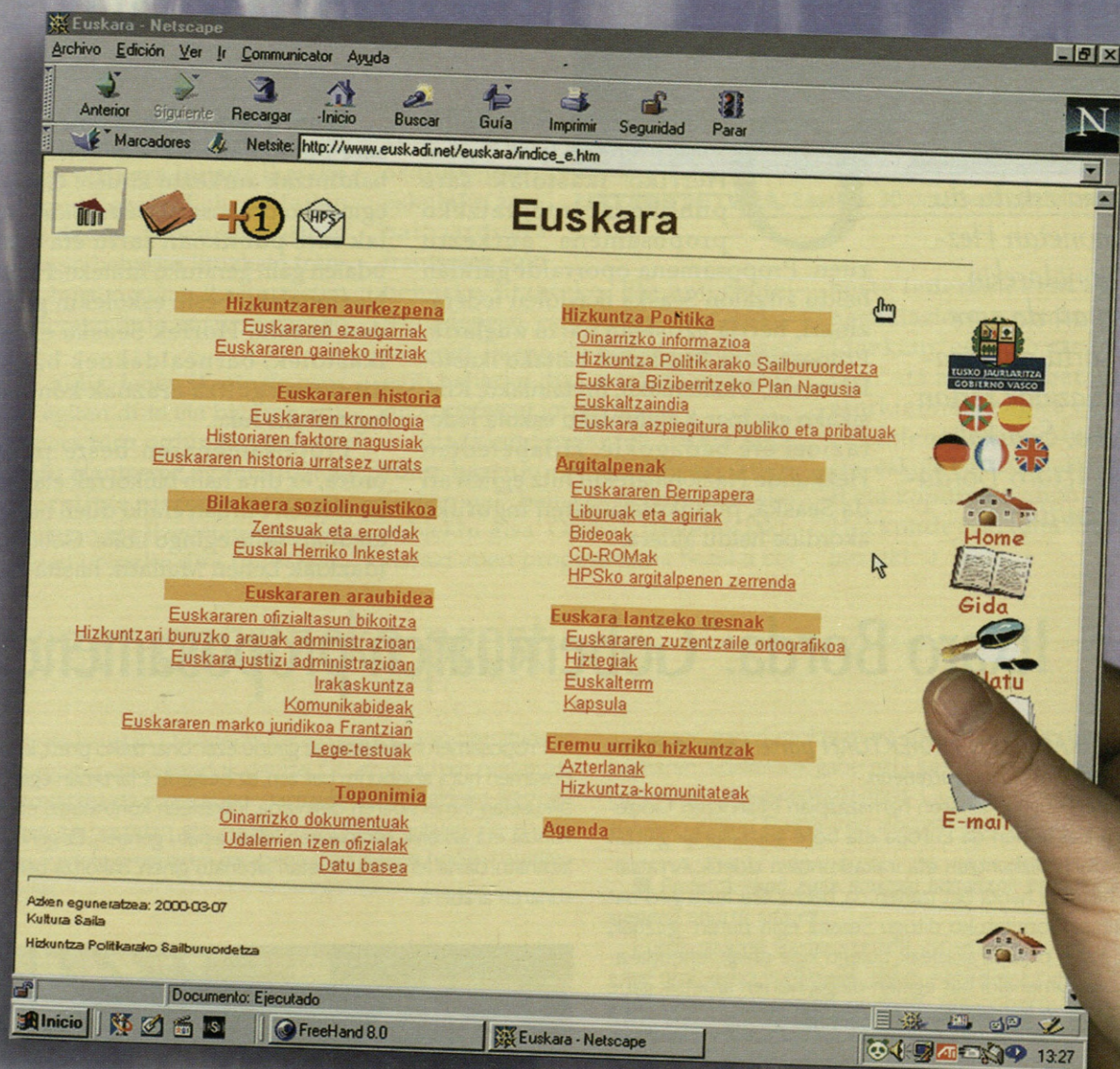
Kolegioa hasi berria da, eta ikasle gutxi dituzten arren, emeki-emeki kopuruak emendatuz joango direla adierazi digute arduradunek. Hurrengo urtean ikasle gehiago izango dituzte, berrogeita bost guztira, hemeretzi bosgarren mailan eta hogeita sei seigarren mailan. □

HASI BERRIA. 19 ikaslerekin ekin dio bideari Manex Erdozainzi Kolegioak.

ALBERTO ELOSEGI

www.euskadi.net/euskara

Euskara zure eskura
L'euskara au bout des doigts
Basque at your fingertips
El euskara al alcance de tu mano

EUSKO JAURLARITZA
GOBIERNO VASCO

KULTURA SAILA
Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza

Seaska publikotasunaren bikoizte

Lehen ikastola duela 30 urte sortu zenetik, Seaskak publikotasuna eskatu du. Memento honetan Hezkunde Nazionalarekin negoziatzen ari da sare publikoan sartu ahal izateko. Negoziazioak zertan diren jakiteko, Seaskako lehendakari Itxaro Borda-ekin hitz egin dugu.

Otsailaren hamaikan Andre Viau prefetak Ipar Euskal Herriko ikastolak sare publikoan integratzeko proposamena aurkeztu zuen. Proposamena oporraldi garaian heldu zitzaion Seaska ikastolen federazioari, berria ezustean hartu zuen. Proposamena Seaskaren baitako ikastolei ezezik, Okzitaniako, Britainiako, Korsikako eta Ipar Kataluniako eskola federazioei ere badagokie. Hilabeteotan Hezkunde Nazionalarekin hitz egiten ari da Seaska, publikotasunaren inguruko akordioa heldu aldera.

Viauk izaera pribatua duten ikastolek sare publikoan sartzeko betebeharreko baldintzak aurkeztu zituen. Gobernuak egindako proposamenaren bidez, ikastolak sare publikoan sartu eta egoitzak udalen gain geratuko lirake, Hezkunde Nazionalako beste eskolekin gertatzen den bezala. Horrek Seaska elkarteko ikastolek, barnealdekoek batez ere, dituzten egoitza arazoak konpontzen lagunduko luke.

Proposamenaren beste puntuak, ordea, ez dira hain baikorrak eta Seaskak 30 urteren buruan eraiki duen hezkuntza ereduari kalte egingo lioke. Gobernuaren idazkiak Lehen Mailatik hasita frantse-

Itxaro Borda: "Gobernuaren proposamenetik"

■ **SEASKAK IKASTOLEN PROIEKTUAN parte hartu dutenak omendu nahi izan ditu 30. urteurrenean.**

Bai, hori egingen dugu ekainaren hamazazpian Miarritzen. Goizean mahainguru bat izanen da Europa eta bere aniztasunak gaitzat hartuta, partikularki hizkuntzen eta irakaskuntzen aldetik. Arratsaldean bazkari herrikoi handi bat izanen da, berriz ere festa giro bat Seaskaren baitan. Gomitatuko ditugu Seaska egin duten guztiak, familia guziak, ikasle ohiak, irakasleak, bulego kide ohiak, lehendakari ohiak eta abar. Omenaldi bat egingen diegu, horien ametsik gabe eta utopiarik gabe ez baitzen ikastolarik izango.

■ **Zeintzuk dira Seaskaren erronka nagusiak urtebetetze honetan?**

30 urte hauetan Seaskak publikotasuna eskatu du Hezkunde Nazionalari buruz. Iduritzen zaio Seaskari euskarazko irakaskuntzan zerbitzu publiko bat eskaintzen duela eta zor zaizkiola araberrako baliabideak, eta beraz, eskakizun hori biziki azkarra da Seaskaren historian. Orain horretan gara, urratsak egin izan dira, bistan dena azkeneko urteetan, lehen hitzarmenak, gero konbenioak eta azkenik elkarte kontratua, eskola gisa onartzen gaituena baina izaera pribatu baten pean. Hezkunde Nazionalarekin ari gara negoziatzen estatutu publiko bat, ikastola publiko bilakatzeko helburuarekin. Hezkunde Nazionalak iragan otsailean igorri zigun proposamena oso eskatzat eman genuen, baina ondoko solasen abiapuntu bezala kontsideratzen dugu. Horren inguruan testua mamitzen, emendatzen eta gure eguneroko praktikari egokitzen ari gara. Gero gertatu dena da ministro aldaketa bat izan dela Hezkunde Nazionalan, eta mementoan geldo doaz gure solasak.

■ **Gobernuak esan dituenetik zer onartzeko prest zaudete?**

Proposamen horretatik ez gaude ezer onartzeko prest, lehen proposamen hura abiapuntu bat zen, ez besterik. Martxoan egin ditugun bilkuretan inmersioaren definizioa, irakasleen kontratatze eta formakuntza eta azkenik, elkartaren lekua aipatu genuen. Ez genuen biziki aitzinatu, baina lehen puntuetan aitzinatu ginen, bakoitza bere nortasunaren arabera.

BATASUNA. "Ez dugu ezer erabakiko ikastolarik gabe".

korapilatsuan

sez ordu gehiago ematea eskatzen du. Ama ikastolan 2 eta 5 urte bitarte, ko haurrek euskara hutsez ikasiko lukete, orain bezala. Lehen Mailan aldaketak daude. Lehen ikasturtean lau ordu egin beharko lituzkete frantsesez eta hurrengo lau ikasturteetan lautik bederatzi ordu ematera iritsiko lirake

Orain, aldiz, lehen ikasturte osoa euskaraz egiten dute eta bigarrenetik bosgarrenera hiru ordurekin hasi eta zortzi ordu frantsesez egitera iristen dira. Murgiltze sistema bermatu dadin, kolegio eta lizeoetan egunean bi ordu izan beharko dira frantsesez,

Gobernuaren arabera. Klase orduez gain, eskolako zenbait jarduera frantsesez egin beharko litzateke. Eta azterketei dagokienean, ezin izango dira euskaraz egin. Baxoa eta Brebeta frantsesez egin beharko dira, euskara eskualde hizkuntzatzat jotzen baita.

Idazkian Seaskaren iritzia kontuan hartuko zela adierazi zuen Gobernuak, baina ez negoziatioetako subjektu gisa. Orobat, prefetak jakinarazi zuen proposamena Seaska eta

PABLO S. QUIZA

URTEBETETZEA. Seaskak 30 urte bete ditu ikasturte honetan.

beste federazioekin egingo diren negoziatioetan eztabaidatuko dela. Idazkian, egungo eredu "integrazten" da aldaketa batzuekin, baina etorkizunari begira ez du ezer ere zehazten dokumentuak. Hori dela eta, eskola berriak irekitzeko, geografi eta kopurua izango dira kontuan, Hezkunde Nazionalaren irizpideei jarraiki. □

gaude ezer onartzeko prest"

Elkarizketa hauetan Diwanekin ibiltzen gara. Diwan presatua da, zeren eta egoitza arazo handiak dituzte. Gu ez gara hain presatuak, baina interesantea da guretzat ere partikulariki barnealdeko ikastola-ko egoitzen gai horretan eta publiko izate horren gain. Zeren eta uste dugu ikastola ereduaren garapena Iparraldean hortik pasatzen ahal litekeela.

■ Zuen irakaskuntza eredu errespetatuko al du?

Hori da helburua negoziaketa horietan, errespetatzea baino gehiago definitzea, zehaztea eta dekretu bidez publiko egitea. Eta sartzeari eskaintza gisa Hezkunde Nazionalaren irakaskuntza proposamenetan, sare elebidunekin batera.

■ Eta horrek legearen aldaketa ekarriko luke?

Ibiltzen garen moldean ez, eta ez da gobernuaren nahia ere. Legearen aldaketarik gabe nahi lukete halako aterbe bat atzeman inmersioko irakaskuntzarentzat. Guk mementuan ez dugu eskakizun hori egiten. Euskararen alorrean bai, ordea.

■ Prefetak esan zuen ikastola bakoitzak erabakiko zuela proposamena onartu edo ez.

Publikotasuna ikastolarentzat aspaldiko galdera da, eta ez dugu ezer erabakiko ikastolarik gabe, ikastolako guraso eta kideetarik albo. Ulertarazi genion prefetari eta gobernuko solaskideei ere mementoan Seaska zela interlokutorea. Eta gerora, sekulan estatu publikoa Seaskak onartzen baldin badu, ikastola bakoitzak beharko du izenpetu. Ikastola bakoitzak du izenpetuko, baina erabakiko ikastola bakoitzak beste guztiekin erabakiko du. □

LES ANNÉES TROC

MODAN IZATEKO AUKERA

ALTZARIAK - BROKANTE
APAINDURA - SALMENTA ONDARRAK
EGONGELAK - OHEAK

BAIONA

Benjamin Gomez etorbidea, 1
 St Frédéric Ofiziale Eremua
 Tel.: (0)559 55 23 24

HEGO KOSTALDEKO POLIKLINIKA

Larrialdiak 24 orenez

Laiatz etorbidea 10, 64500 DONIBANE LOHITZUN
 Tel.: (0)559 51 63 63 • Faxa: (0)559 51 63 69
 Tel.: (0)559 51 63 68 (larrialdiak)

“Lehenengoan 15.000 etorri ziren”

Pierre Ithourria lehenengo Herri Urrats festa antolatzen ibili zen 1984an.

Berrogeita hamar urteko senpertia honek Frantziako Aurrezki Kutxan egiten du lan. Festaren lehen bi urtetan diruzain gisa aritu zen, eta azkenekoetan auto zirkulazioa zaintzen ibili da, besteak beste.

HASTAPENAK. “Partitzea ez zen erraza izan”.

Aurten hamazazpigarren Herri Urrats egingo da Senperen. Festa honen lehen urtean antolatzaileetako bat zinen. Nola gogoratzen duzu lehen festa hura?

Ni Senpereko ikastolako diruzaina nintzen, eta Seaskako diruzainen bulegoan nenbilen. Diru problema larriak genituen bi arrazoiarentzat. Lehenik, bankuak egin zizkiguten diru aitzina-mendu batzuk, eta bigarrenik, ez genuen dirurik momentu hartan gure irakasleei kotizazio sozialak pagatzeko. Beraz, diruzainen bulegoan bankuetan lanean ari ginen bi lagunek proposatu genion Seaskari, Hegoaldean egiten zen bezala, besta bat muntatzea. Hala, Senpereko ama ikastola, Kanboko ama ikastola eta Xalbador Ikastegiaren artean lehenengo Herri Urrats muntatu genuen Seaskaren izenean. Eta lehen Herri Urrats egin zelarik, apirila guztia euria egin zuen salbu egun hori; egun zoragarri bat izan zen. Jendeak ikusi zuen besta egiteko biziki ederra zela leku hura, eta hurrengo urtean Seaskako jendeak bulego bat egin zuen Herri Urratsen segida egiteko. Egia da orain gauzak anitz aldatu direla, zeren eta Seaskak kontratu bat egin du estatuarekin eta kasik irakasle guztiak estatuak pagatzen ditu, eta diru horrek haize pixka bat ematen du. Senperen 200.000 libera benefizio egin ziren eta diru hori zerbitzatu zen bakarrik bankuen autorizazioak ordaintzeko. Eta gero, egia da, problema anitz izan direla, zeren eta dirua den lekuan problemak badira. Xalbador Ikastegiko guraso berri batzuk sartu dira sistema berri horretan eta Herri Urratsko diruak zerbitzatu du lehen urtetan beti Xalbador Ikastegiaren inbertsioak pagatzeko.

■ Zein desberdintasun topatzen dituzu gaur egungo festarekin alderatuz gero?

Herri Urrats festa bat da non ahantzi ezik kasik Iparraldeko jende gehienek programatua dutena. Urtarrilean edo galdetzen zaiotelarik “aurten zer egingen duzu?”, erraten dute “maiatzan Herri

Urratsera joanen naiz”. Gainera, bada euskararen alde holako berritze bat, eta Herri Urratssek indar bat ematen dio, zeren eta Hegoaldetik anitz jende etortzen dira, eta hemengo jendeak anitz estimatzen dute anaitasun hori. Jakin behar da, Senperen, eta kasik Ipar Euskal Herriko herri guztietan, eskola publikoak eta pribatuak badirela eta elebidunak direla. Publikoan Ikas Bi du izena sareak, eta pribatuan Eskual Hazia. Erran nahi dut haur batek publikoan orain nahi badu 25 oren baditu astero eta hamahiru oren egiten ditu euskaraz eta hamabi oren frantsesez. Ikas Bik eta Euskal Haziak-ek ere Herri Urrats bezalako besta bat muntatzen dute urte guztiz, Hegoaldetik ez da hainbeste jende etortzen, ordea. Herri Urrats etsenplu bat izan da, holako oldar bat eman dio elebitasunari Iparraldean. Errebisionismo pixka bat eginenez, esango nuke Herri Urrats lehen urtetan muntatu dituzten jendeak arrunt ahantzi dituztela.

■ Jendeak nola bizi izan zuen festa hura? Eta administrazioak?

Jendeak ez zituen ezagutzen beste aldean egiten ziren bestak, Kilometroak eta horrelakoak. Oraindik oroitzen naiz, lehen bilkura Herriko Etxean egin genuelarik, erran genuelarik hamabost mila jende etorriko zirela, trufatu egin ziren. Lehen festa egin genuen eta jendea harriturik zen zenbat jende, Hegoaldetik partikularki, etorri zen ikusita, 15.000 etorri baitziren. Senperetarrak ikusiz zenbat autobus eta auto pasatu ziren, arratseko seiak-zazpietan lakurat etorri ziren ikusteko zer pasatzen zen, Herriko Etxeok ere.

Herriko Etxeak euskararen kontrako jarrera agertu zuen, erranez lakuko jabe jende guztien autorizazioa behar zela besta egiteko, behar ez zelarik. Astelehenean, besta bukatuta, etorri ziren Herriko Etxeok ikusteko paper txiki bat ere bazen bidetan ahantzia. Partitzea, lehen bi hiru urtetan, ez zen erraza izan □

Aurten 50 urte bete dira Txomin Peillen euskaraz idazten hasi zela. Zuberotar jatorrizko sendi batean sortu zen Parisen; 68 urte beteko ditu datorren azaroan. Biologian lizentziatua eta euskal letretan doktorea da. Duela 18 urte Paris utzi eta Baionara etorri zen bizitzera. Irakasle izandako fakultatearen ondoan bizi da. Duela bi urte jubilatua zen; ez da geldirik egoten alta: Euskaltzaindian, Eusko Alkartasunan (EA) eta literaturgintzan dihardu buru belarri. Biziki kexu da haatik, bere lana ez baita aintzakotzat hartzen.

Uda Santa-Graziko Ibarburu etxean pasatzen du. Marie Thérèse Olivier emazte paristarrak eginiko koadro eta eskulturen artean hartu gaitu.

**“EUSKAL JAKOBINISMOA
SORTZEN ARI DA”**

Euzko-Gogoa” aldizkarian aritu zinen gaztetan; euskaldun nazionalista atzerriratuek sortua. Jokin Zaitegi zen sortzailea, Andima Ibiñagabeitiaren eta Orixeren laguntzaz. Elizgizonen artean bizi izan zinen, nonbait.

“Euzko-Gogoa”n folklorekeriatik kanpo idazten genuen idazleak bildu ginen. Andimak apeztu gabe utzi zuen Josulagun konpainia, Jokin Zaitegi bera ere Arrasatera erretiratu zen bere bizitzaren azkenean, eta Jesuiten konpainia utzi zuen ere bai: “*Han egoteko pazientzia handia ukan behar zuela*” erranez. Andima eta Jokin, Orixeren alderantzizkoak ziren osoki. Orixek ez zituen lan guztiak onartzen. Jokin Zaitegik ikusten zuen euskal literatura bat izatekotan, gai guztiak ukitu behar zirela. Horretan ados zegoen Andimarekin. Honek Miranderi erraiten zion: “*Ni ez naiz zure ideiakoa, nik ez dut pentsatzen zuk bezala, baina behar duzu aske idatz*”.

“Euzko-Gogoa” Guatemalan eta Caracasen egon zenean aske izan zen. Baina hona etorri zenean, Baionara, ez. Jokin Zaitegik desgustu handia hartu zuen, Euskal Herriak askatasuna galdu zuela erraiten baitzuen.

■ Andima Ibiñagabeitiaren jarraitzailea zara. Hura norbait izan zen zure bizitzan, ezta?

1956ko “Congreso Mundial Vasco” deituak garrantzia handia izan zuen nire bizitzan. Konturatu nintzen abertzaletasuna espainolez mintzatzen zela. Distantzia hartu nuen abertzaletasunarekin; abertzalea bainintzen garai hartan. 1959an Andima Ibiñagabeitia ezagutu nuen. Erran nion frantsesez, ez bainuen euskara ondo menperatzen: “*Je suis intéressé par le nationalisme basque*”.

“Euskara badakizu” erran zidan. Nik: “Ez, ez, ontsa”. Berak: “*Ikaszazu euskara lehenik eta ondoren ikusiko duzu abertzale zaren edo ez*”. Oso gogorra zen horretan. Behin, Caracasen, Jose Antonio Agirrek hitzaldi bat gaztelaniaz hasi zuen. Andima zutitu zen eta erran zion: “*Ez baduzu euskaraz hitz egiten, zu ez zara euskaldunen lehendakaria. Banoa*”. Berak honela erraiten zidan: “*Horiek ez dira abertzaleak, horiek nazionalistak*

dira, eta ni abertzalea naiz”. Andimaren jarraitzaile naiz, abertzale eta ez nazionalista.

■ Artean, Parisen bizi zinen. Udan Euskal Herrira etortzen zinen, Hegoaldera usu etorri ere. Gipuzkera ikasi zenuen eta idazteko erabili ere bai.

Zuberotarrez eta gipuzkeraz idatzi nuen hasieran. Hegoaldeak interesatu ninduen, ni kaletarra bainintzen. Euskal literatura klerikalismoan eta sasibaserri-

□ “Baserritarren eta arrantzaleen artean ez zituzten ikusten proletarioak, garai bateko idazleek ez zuten hori ikusi”

tarismoan bizi zen Iparraldean. Baserria banekien zer zen, luzez lan egin bainuen baserrietan; Ligin eta Larrainen, aita eta amaren etxaldeetan. Zuberotarra ikasi nuen laborantzian, eta gipuzkera Donostian. Baserriaren inguruan agertzen zen literatura ez zen nirea, ordea. Orduan, uda guziz etortzen ginen 15 egun pasatzera Donostiara, euskara ikastera arrantzale familia batean.

■ Gabriel Aresti ezagutu zenuen. “Harri eta Herri” liburuan “Don Peilenni hitz apurtuak” agertzen dira. Zuk, ordea, “Maldan Behera” hobetsi izan duzu, ezta?

“Harri eta Herri”, beharbada, populismo eta herrikoitasunaren arteko nahasketak bat izan zen. Konparazione, “Saioak” aldizkaria sortu zen eta hirugarren alea, erdia erderaz idatzia zen -Mikel Azur-

□ “Aspergarria zen ikustea beti trufa egiten zela espainoletaz; koreanoak deitzen zieten. Euskaldunak garbiak omen ginen”

mendi zebilen tartean-. Erdara proletarioaren hizkuntza zela zioten. Euskaldunak burgesak omen ziren. Orduan, pentsamendu horretan sartzen zen Gabriel Aresti bera. Mugan zegoen, ez zekien gaztelaniaz ala euskaraz idatzi behar zuenentz, proletarioak espainolak omen zirelako. Klean ez beharbada, baina baziren proletario euskaldunak ere bai! Baserritar eta arrantzaleen artean ez zituzten nonbait ikusten proletarioak. Hori ez zuten ikusi garai batek, edo garai

bateko idazleek. Aresti garai hartako frutua da. Bilboko idazleen artean: “*Zergatik euskaraz idatzi?*”, galdetzen zuten? Euskara burgesen hizkuntza bilakatzen ari zela erraiten zuten.

■ Mirande lagun handia izan zenuen ere bai. Ideologia ezberdinekoak izan arren.

Euskaldun gogorra zen, baina eskuin muturrekoa zen ideologiaz. Nik ez nuen Mirande jarraitu. Berak erraiten zidan ni

materialista nintzela eta bera izpiritualista. Berarentzako, marxismoan bazen gauza on bat, aberatsen eta kapitalisten aurkakoa izatea. Miranderen aburuz, marxismoak bazuen gauza txar bat,

materialista izatea. Onartzen zuen antikapitalismoa baina ez materialismoa. Alta, berak sinesten zuen bazegoela izpiritu bat, gizakiak arima bat zuela, baina arima ez dela gorputzaren gainfenomeno bat zioen. Nik, berriz, gainfenomeno bat zela nioen. Horretan aritzen ginen eztabaidan.

■ “Igela” aldizkaria sortu zenuten elkarrekin, euskaldun heterodoxoen aldizkaria.

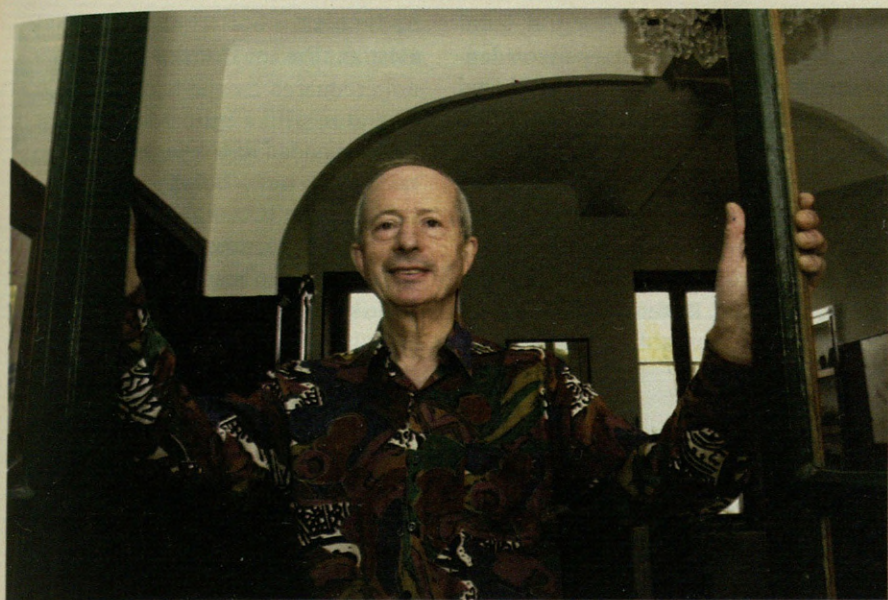
Andimak honela erran zigun: “*Euskal literaturari sakristiako usaina kendu behar zaio, eta usain horren kentzeko, erotika sartu behar duzue literaturan, baita satira ere*”. Bestalde, aspergarria zen ikustea beti trufa egiten zela espainoletaz, koreanoak deitzen zieten. Euskaldunak beti garbiak omen ginen eta bertze guztiak txarrak.

■ Zuk ateo agertu duzu zure burua. Pizti bat bezala ikusia izanen zinen orduan?

Izugarria zen. Egun, berriz, Hegoaldean bederen, gazte gehienak ateoak direla uste dut. Iparraldean ez nuke erranen, baina Hegoaldean bai. Mutur batetik bestera joan da horretan Hegoaldea.

■ Paristik zentozela, burges gisara hartzen zintuzten, janzkera zela eta ez zela.

Iparraldean populismoa oso zabaldua da; itxurazko populismoa. Batzuk kamio-larien jantziak janzten dituzte intelektuallak emateko. Zergatik eman behar da itxura hori? Gezurrezko itxura da gainera. Iparraldean, ahalbait zikin edo ezaxola agertzeko manera bat dago. Horrekin

BOB EDME

■ "Iparraldean populismoa oso zabaldua da; itxurazko populismoa".

herriaren itxura eman nahi dute batzuek. Burgesak ez diren itxura eman nahi dute. Bakeroz jantzi, ez direla burgesa erraiteko. Fabrikan lan egiten eta dotore janzten direla ezagutzen ditut nik.

■ **Parisen sortua eta hezia, zure herri-
a etorri eta ezin errotu-edo?**

Paristik etorrita hasten nintzen hitz egiten jendearekin, eta galdatzen zidaten: "Zu nongoa zara?": Parisen sortua naiz. "Eta zure gurasoak nongoak dira?": "Zuberotarrak", nik. Eta berehala frantsesez hasten zitzaizkidan. Ukatu zidaten

euskaraz hitz egitea urte askotan. Orduan zertara hona etorri? Frantsesez hitz egitea? Parisen euskaraz hitz egiten nuen bederen. Hemengo euskaltzaleekin frantsesez hitz egitea jin naiz? Hemengo euskaltzaleek frantsesez darabilte haien artean. Hau da hemengo gaitza. Eus-

□ **"Iparraldeko euskaltzale zaharrek diglosia aipatzen dute, baina ez dute ezer egiten diglosiatik ateratzeko. Hau da hemengo gaitza"**

kaltzale zaharrek, diot. Euskaltzale gazteek euskaraz egiten dute, zorionez. Euskaltzale zaharrek frantsesez hitz egiten didate. Frantsez ereduia espainol ereduia baino gogorragoa da. Diglosia aipatzen dute euskaltzale zaharrek, baina ez dute ezer egiten diglosiatik ateratzeko. *Manex* batzuek frantsesez hitz egiten didate oraino, eta erraiten diet: "*Barkatu, euskaraz badakit*"

■ **Liburu pila omen duzu argitaratu ezinik. Edozein idazle gazte batek zuk baino errazago publikatzen du, antza. Baztertua sentitzen al zara?**

Prefosta. Hartzen duzu edozein euskal antologia, eta nire izena ez da agertzen. Literatura bost sari ukan ditut. Mari Jose Olaziregik haur eta gazte literaturaz liburu bat egin du eta ez nau aipatzen. Haur eta gazteentzako hiru liburu eginak ditut. Gaur egun liburu bat publikatzen da ipuin batekin. Eta nik liburu bat publikatua nuen 35 ipuinekin. Egiten ahal nituen 35 liburu. Ez da aipatzen zer egin dudana; ez dut inon aipamenik aurkitu. Euskal eleberrigintza aipatzen denean -5 eleberri ditut, 3 sari-tuak- ez naute aipatzen ere. 23 liburu publikatu ditut orotara, haue-tatik 20 euskaraz, eta 3 frantsesez. Bizi guztia pasatu dut idazten eta

hitz bat ere ez didate eskaini. Beste adibide bat: Karmelo Etxenagusia Iparraldeko literaturaz liburu bat egin zuen eta Iparraldeko literaturan agertzen da sekula ere literatur liburu bat publikatu ez zuen gizon bat. Goi postu batean dagoelako, "aparaxika" delako; (Aparatuari atxikia). Normala duzu pentsatzea baztertua naizela.

■ **Hori zer da, axolagabekeria-edo?**
Zentsura da hori. Euskal Herrian

Hamarrekoa

JON MIRANDE

«Deabru guardakoa zuen ondoan aingeru guardakoa baino»

JOSE ANTONIO AGIRRE

«Amore eman izan zuen. Aliatuengan eta errepublikarrengan sinestu zuen eta gero deus»

JON ETXAIDE

«Etxaide giristinoa, Mirande paganoa, Aresti marxista eta ni ateo. Eta lauak adiskide»

GABRIEL ARESTI

«Bere garaiko semea izan zen. Alta ez zuen bere militante bizitza eta idazle bizitza bereiztu beti»

PIARRES LAFFITE

«Liberal itxura eman nahi zuen eta funtsean zentsorea zen»

JON CASENAVE-HARIGILE

«Adiskide handia. Apaiza izanik ere, izpiritu zabalekoa»

ITXARO BORDA

«Talentu handikoa. Bere inguruaren erreakzioa, jendea belauniko ikusten baitu»

MANEX PAGOLA

«Ekintza gizona. Manex gauza konkretuetan aurkitzen dugu: ikastoletan, irratietan...»

JOSEBA SARRIONANDIA

«Militante eta idazle bizitza bereizten jakin du. Okin baten militantzia eta berea parekatuz»

BERNARDO ATXAGA

«Berak nahi ez zuen vedette egin dute. Itzala egiten die beste idazleei baina ez da bere errua. Gizon gurbila da»

arazo hori izan da beti; axolagabekeria ere bai. Datorren "Hegats"en idatzi dut artikulu bat esplikatzeko 85 ipuin idatzi ditudala eta ipuin idazleen artean ez naitzela agertzen. Juan Kruz Igerabidek egin du artikulu bat ipuinari buruz eta ni ez nau aipatzen. Zenbat ipuin idatzi behar dut ipuin idazle izateko?

■ **Zure belaunaldiak espero zuen emaitza ekarri al du egungo euskal literaturak?**

Bai, bai. Euskaldunok badugu konplexu bat, ordea. Gure literaturak ez du maila jasoa irudiz. Orain eleberri bat egitea eskatzen da Dostoievski garaian bezala. Baina Dostoievski, Balzac edota Blasco Ibañezen garaia pasa da. Egun, salbuespena Garcia Marquez da. Baina bera fenomeno bat da. Guk ez dugu halakorik. Baina literatur askok ez du Garcia Marquezik. Polonian, Lituania edo Finlandian ez dago Garcia Marquezik ere. Guk gure maila dugu. Euskal idazle gailenak ez dakit baina onak badira.

■ **Generoak genero ikusita hutsuneak badaude, ezta? Nola ikusten duzu Iparraldeko literatura, bestalde?**

Hegoaldeko literaturan antzerkian dago hutsunea. Ez da idazten, Iparraldean bai.

Hemen, batik bat, antzerkia idazten da. Zergatik? Jendeak ez baitaki euskaraz irakurtzen. Eta irakurtzen ez duenean, bi posibilitate daude. Hegoaldean bertsolaritza eta Iparraldean antzerkia. Bertsolaritzak Hegoaldean hartu du Iparraldean antzerkiak hartu duena. Iparraldean herri antzerkia bizia da, oraingoa da, moderno. Mattin Irigoienek, Antton Lukuk eta Pantxo Irigaraik egiten duten antzerkia egungo errealitateari lotua dago. PastoraLEAN ere sartu da oraingotasuna. Alta,

baxenafarrak ari dira zuberotarrak hainbeste egiten literaturan. Etxepareren denboratik XIX. mendera arte ez dute idatzi baxenafarrekin, ez da idazlerik izan, Zuberoan aldiz bai. Orain berriz Zuberoan bezainbeste daude Nafarroa Beherean. Davant poesia eta Casenave ipuinetan salbu, gaineratikoek pastorala idazten dute. Lapurtarrek gehienek ez dute lapurtaraz mintzatzen. Baxenafartarrez mintzo

■ "Zenbat ipuin idatzi behar dut ipuin idazle izateko?".

dira. Sara, Azkaine eta Hendaia aldean ari da giroa pixka bat mugitzen, hala ere.

■ **Saiakera nola ikusten duzu bestalde?**

Saiakeraren inguruan badago krisi bat, ez baitakigu zer den. Badago teoria asko; frantses eta espainol teoriak tartetan. Eman dezagun, saiakera bat epaitu behar denean bilatzen da espainol modeloa, eta frantses eta ingeles modeloek ez dute balio. Ingelesekin, alemanekin edo frantsesekin egiten duten moduan egiten

baduzu saio bat, ez du balio Euskal Herrian. Euskal Herriko saiakera espainol ereduaren menpe bizi da nire ustez. Literatur kritika egiten denean espainol pentsamendua dago oinarria. Ameriketarik ekarritako holako teoria sartzen saiatzen dira batzuk, edo Paristik ekarritakoak. Nire kasuan ezin naute frantses literaturarekin lotu ez espainolarekin. Kritikok edo epaimahaikideek egin

dituzten ikasketek konstatzen dute. Espainol filologia ikasi badute, zureak egin du. Azken urteetan euskal filologia ikasi dutenek epaituta daude egungo euskal saiakerak, bestalde. Iparraldean frantses filologiak markatuak dauden ber. Alta, nik ez dut frantses filologia egin, espainol filologia egin dut.

■ **Politikan ere engaitua zaude, EAko kide zara. Nola ikusten duzu Euskal Herria?**

Denek bagenekien gauza bat: PPK ez zuela amore emanen. Horiekin ez dago ezer egiterik. Ni biolentziaren aurka nago, eta konturatzen naiz biolentzia PPK egiten duela, estatuaren biolentzia. Niretzat lehenbizikoa, bizia da. Militarismoaren kontra eta intsumisoaren alde izan naiz beti. Militarismoa izan dadin ETAre-na edo espainol edo frantses estatuarena, berdinak dira militarismo guztiak. Biologo

naizen aldetik ez dut odol isurtzea onartzen ahal. Iparraldean, Iparretarrak erakundeak ez du odolik isurtzen, zorionez.

■ **Abertzaleek ez dute berriz ere elkarrekin aitzina egiten jakin.**

Gure oker handiena, abertzaleena, PSOeri gogor egitea izan da. Bakearen alde egiteko ezin da PSOeren kontra gogor egin. Ez dut hori ulertu. Jasan dugu espainol eta frantses militarismoa, eta orain sortzen dugu euskal militarismoa. Jasan dugu frantses jakobinismoa eta

orain euskal jakobinismoa sortzen ari da.
■ Euskal Herriaren geroa nola ikusten duzu hartara?

Ikusten dut badirela hiru nortasun. Nortasun horiek ezin dira bat egin. Nafarroa, EAE eta Iparraldea ezin da bat-batean batasun batean sartu. Ez dugu historia bera, gure mentalitateak ez dira berdinak. Zerbait egitekotan, konfederazio batean pentsatu behar dugu. Ezin dugu berehala batasun bat sortu. Frantsesak saiatzen dira batasun bat egiten alsaziar, korsikar,

bretoi eta euskaldunekin. ETAk eta HBk frantsesek egiten duten gauza beretsua egin nahi dute, dirudienez. Ez nau ezker Abertzalearen sozialismoak kezkatzen; euskal jakobinismoak kezkatzen nau. Denak molde berekoak egin nahi izatea; diferentziak ez ikustea.

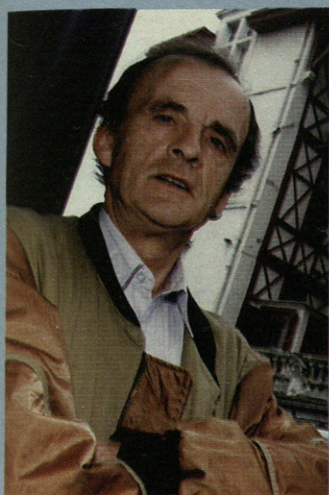
Hiru lurraldeen artean biltzar bat sortu behar da, Udalbiltza bezala nahi baduzu, baina zerbait zabalagoa. Hots, sindikatuek eta Merkataritza Ganbarako ordezkariak parte hartu behar dute.

Gizarte eragileek ordezkari bat izan behar lukete biltzar horretan; dieta baten bidez. Dieta formularen aldekoa naiz. Hauteskunde eta kontsultaren bidezko ordezkariak ez dira aski arazoa bideratzeko, eta gainera hauteskunde aski dugu. Euskal Herriko eskualde ezberdinek harremanak garatu behar ditugu, ez bortxaz, emeki hurbilduz baizik. Ohitura eta mentalitate ezberdinak ditugu historia ezberdinak ditugulako ●

◆ MIKEL ASURMENDI

T a n t o a

Gogo ainitza duen olerkari naturalista

Manex Pagola
 Etimologoa

ALBERTO ELOSEGI

Txomin Peillenetaz egin ditekkeen argazki bizienetarik liteke erakasle ospetsuarena. Asko ikasia goi jakintzetan, dela biologian, literaturan, linguistikan, edergintzan, erlisione handien historian... zein atsegin zaion dakien hori oro bere inguruan erakastea! Hertsi eta xut-xuta, gehienetan xutik ikusiko duzu, beso-eskua maiz ortzitik lurrera, aizkoraren gisara erabiltzen duela arrazoi-na ongi finkatzeko. Hemen ditu beharbada lanak Txominek, sintesia egiteko orduan (alta ongi daki dena biltzen) berdin analitikora joanen zaizula, gutienik ustean. Soka luze doa orduan zuretzat eta hor zaude puskak oro ezin bilduz, bere sintesia eder haren aiduru! Txominentzat aipatu dauzun errealitatea ez da hain segur batere ximplea.

Bigarren argazki bat izan liteke natura-ekin eta gizaki ororekin ezkontza betean jarria eta hanbat kolore harrigarrietan hartua agertzen ahal dauzuna. Inguruan duen oro hunkiz izendatu nahi dautzu euskal

izen zaharrenez eta horien berri eman nolazpait: ur xirripak, apoka, beleak, hedoiak, ardiak, astoak, zezenak eta zer oraino? Txomin zinezko naturalista ekologoa.

Azken argazkian Txomin hegalka ere ikus ditekete. Hala nola Baionatik Santa Grazirat bezala. Ekialde ala Mendebala, dena zaio haizu. Ibilaldi horietarik etxeratzean, burtxororik gabe, bilatuko du Euskal Herriaren alde bereziena, gordeena, nabardura eta aniztasuna gehien agertzen duten zilar harrien dirdira bezala. Asko ikasi eta ikusi ote duelako?

Euskal fede hutsa du Txominek, eta ez du erliziozko girgilleria izan ditezkenekin nahasiko, izaeraren ainiztasunarekin baizik. Gogo ainitza du eta fanatismo guzietan pu egiten die. Orain hemeretzigarren liburua idazten ari da Marie Thérèse bere andre artista finaren begipean.

Hitz batez, Euskal Herrian gorputz egin intelektual ausart eta engaiatu baka-rrerarik da Txomin Peillen ●

Bizkaiko Foru Aldundia

Euskararen alde!

Bizkaiko Foru
 Aldundia
 Kultura Saila

Diputación Foral
 de Bizkaia
 Departamento de Cultura

PRINTZA**HILTZEKO ZORIAN**

Claude Iruretagoiena dantzari profesionalak adierazitakoak dira hauek euskal dantzari buruz "Euskaldunon Egunkaria"n:

"(...) Ez dago dantzari ordaindurik, eta oso gutxi dantza irakasle ordainduak. Gure kulturak sekulako indarra du, eta ez dut ulertzen zergatik ez dagoen euskal dantzen balet nazionalik. Dantza hiltzeko zorian dagoela uste dut. (...) Bate-tik, arrazoi politikoak daude hemen gauzak egin ez daitez-zen. Bestalde, kontzientzia falta zaigu euskal dantzak bere lekuan jartzeko. Oker handia da pentsatzea euskal dantzan ezin dela profesio-naltasunik egon. Klasikoa profesionala izatea normala iruditzen zaigu, baina gure herriko dantzak ez. Badaude adibide asko euskal dantzan hasi eta dantzari karrera egi-ten ari direnak (...).

Ezagutza eza izugarria da. Ikasleek (gurasoei esker) dantzarentzako duten den-bora apurrean, ezin dugu ezagutzen sartu, historian, tradizioaren eta kulturaren oinarrian. Dantza egiteko astia baino ez dugu. Taldeetako zuzendariak ere oso gauza gutxi ezagutzen dute. (...) Lehenengo urratsa da dantzariak prestatzea. Horretan ari gara. Pixkanaka ikusten joango gara horietako nork izan nahi duen irakasle, eta horiek prestatzen jarri. (...) Urrats horien ostean dantzari profesionalak sortzea da azken helburua. (...) Hori gabe, beste guztiak ez du baliorik, nire ustez".

BIZTANLE URRIKO JAIALDI UGARI

NAFARROAKO Udaberriko Bira apirilaren 28an hasi zen eta ekainaren 25era arte 64 herri zeharkatuko ditu, iaz baino 20 gehiago. Nafarroako Gobernuak antolatuta, antzerkia egingo da 25 herritan, musika hamairutan, folklore ikuskizunak hamaiketan, dantza seieta, fanfareak bostetan eta zinea beste hamabostetan. 10 milioi pezetako aurrekontua (400 mila libera inguru) baliatu du Nafarroako Gobernuak antolatzeko. Biraren helburua honelako ekitaldiak antolatzeko baliabide urriak dituzten herriei laguntzea da. Aurtengoan, Bira 200 eta 775 biztanle bitarteko herrietan egingo da.

AMERIKAKO BIRA SINFONIKOA

HILAREN 8an abiatu zen Hego Ameriketara. Ordutik hasi eta 13 eguneko bira egingo du EOSek Txile eta Argentinan zehar. Guztira, 6 kontzertu eskainiko ditu. Gilbert Vargaren izango da zuzendaritza lanetan eta Joakin Achucarro pianojolea bakarlari gisan arituko da. Bira honetarako prestatu dituzten obren artean, Juan Crisóstomo Arriagaren "Los Esclavos Felices" eta Jesús Guridiren "El Caserío" aipa daitezke. 1982an sortu zenetik EOSek honelako bidaia burutzea amestu du. Egi bihurtu den amets honen xedea euskal kultura ezagutarazi eta Eus-

■ EOS Hego Ameriketara dabil bira egiten.

kal Orkestra Sinfonikoa nazioarteko musika munduan barneratzea da.

ERREPIKAGAILUA SANTUTEGIAN

INOZENZIO Aierbe kaperauak jasoko du aurten Euskalerrri Irratiak ematen duen Larreko Saria. Uharte-Arakilen jaioakoa, egun 87 urte ditu Inozenzio Aierbek eta Aralarko San Migelen bizi da. Euskararen alde burututako lanen artean: duela 35 bat urte idatzitako euskarazko artikuluak eta 80ko hamarkadaren erdialdean EITB Nafarroara iritsi zedin eginiko ahaleginak. Izan ere, kanpaina baten ondoren bildu zen diruarekin erosi zen errepikagailua bai Euskal Telebista eta baita Euskadi Irratia ere Nafarroara heltzeko. Tresna hura Inozenzio Aierbek berak gorde zuen, San Migeleko Santutegian.

H I T Z B I T A N

• Ibon Sarasola honela mintzo zen "Euskonews & Media"ko 76. zenbakian: "(...) Gure helburua inguruko hizkuntzen batasun mailara iristea bada, bistan da asko falta zaigula oraindik alde horretatik 'konpetitiboak' izateko, eta badirudi hori dela, azken batean, lortu behar duguna inguruko hizkuntzek irentsiko ez bagaituzte".

• Josu Lartategiren hitzak dira hauek "Euskaldunon Egunkaria"n esanak erdaldunek euskararekiko duten jarreraz: "Azken aldion, berriz, erdaldun ugariaren aldetiko erreziprozi-

LA K

KARLISTEN OINORDETZA

Alderdi Karlistak dituen ondasunak, agiriak, objektuak eta banderak Lizarran egingo den Karlismoaren Museo Historikoan izango dira. Hori da Nafarroako Gobernuak kultura sailak eta Alderdi Karlistak apirilaren bukaeran sinatutako hitzarmenaren ondorioetako bat. Gobernuak 1999an erabaki zuen ia abandonaturik zegoen Lizarrako Gobernadorearen Jauregian Karlismoaren Museoa egitea. Akordioaren ondorioz, Gobernuak hartuko ditu bere gain jauregiaren egokitzapen gastuak eta berak egingo du eraikinaren proiektu museografiko eta arkitektonikoa. Lan hauek guztiak burutu eta museoak lau bat urte beharko omen ditu ateak irekitzeko.

barrenean eta bere zaintzapean egon zen urte askotan. Euskararen alde eginikoaren truk euskal makila bat jasoko du ekainaren 9an.

IKASKETA BIRTUALAK

MAIATZAREN erdian jarriko du martxan Arabako Parke Teknologikoak gela birtuala, Dimi Multimedia eta Mondragon Unibertsitatearen partaidetzarekin. Honen bidez enpresetako barne saretik ikastaroak eskainiko dituzte. Webguneetan gaiak eta ariketak ipiniko dira eta irakasleekin hitz egiteko, posta elektronikoa eta bideokonferentziak baliatuko dira.

ARMSTRONG, BAIONAKO IZAR

GOIZEKO zortzietatik gauerdira bitartean burutuko dira kontzertuak Baionako Harresieta-

ko jazz jaialdian, uztailaren 15etik 20ra. Swing, gospel, blues eta jazz klasikoa jorratuz, jaialdiak Louis Armstrong omendu nahi du bereziki.

■ Louis Armstrong tronpetajolea.

■ P.M. Etxenike.

IZENAK

Pedro Miguel Etxenike izango da Donostia International Physics Center fundazio berriaren lehendakaria. Fundazioak lau helburu ditu: fisika aplikatu eta oinarrikoan aurreratzea, EHUrekin elkarlana, ikerketa talde eta nazioarteko instituzio zientifikoen arteko lankidetzak bultzatzea eta beste ikerketa zentroekiko koordinazioa. Fundazioak zientzia eta ikerketaren alorrera kanpoan diren euskal ikerlariak erakarriko ditu.

Maria Concepcion Garcia Gainza historialariarentzat izango da aurtengo Vianako Printzea saria. Garcia Gainza Nafarroako Unibertsitateko Arte departamentuko zuzendari eta irakaslea da.

Miren Bermudez garaile eta **Itziar Arretxe** bigarren suertatu ziren Doinu Zaharren Euskadiko II. dantza Txapelketan.

■ Itziar Arretxe.

dade gutxi ikusten ari naiz, eta begirune are gutxiago, eta ezjakintasun handia”.

• “Gara”ko editorial batek honela zioen Iparraldeko euskararen inguruan: “Hego Euskal Herrian euskararen egoera ona ez bada, Ipar Euskal Herrian are larriagoa da. Ez ofizialtasunik, ez hizkuntz planik, ez finantziatorik. Hizkuntza begien bistan galtzen ari da, baina egoera kezagarri honen aurrean ez daude lotan euskaltzaleak (...)”.

• Dantzaz hausnartu zuen Maribel Ortiz Zaratek “Euskaldunon Egunkaria”n: “Euskal dantzak ekitaldietara mugatzen baditugu tradizioa galtzen ari gara, hori da kezagarria”.

Zinealdea proiektua

Aldizkari honen orrialdeetan eta baita beste komunikabideetan ere euskal zinemaren egoeraz idatzeko edota mintzatzeko aukera izaten dugunok gure zinema propioaren ahulezia eta industria hori finkatzeko eta bultzatzeko beharra aldarrikatu ditugu aspalditik.

Duela urte batzu euskal zinemaren alorra, hein handi batean behintzat, Eusko Jaurlaritzaren irudia goraiatzeko erabili izan zen. Egoera sozio-politikoak bultzatuta eta dirulaguntzen bidez, emaitza interesgarriak jaso ahal izan ziren, baina hori dena martxan jartzen zen bitartean euskal zinemaren industriaren sorrerari bizkarra erakusten zitzaion.

1983tik aurrera Euskal Herrian ikus-entzunezkoaren sektorean profesional ugari trebatu da. Hala ere, gaur egun gure egile horiek lan bila kanpora joateko beharrean aurkitzen dira, baina hori ez da soilik zerbitzu-azpiegiturarik ez dagoelako edota lan baten prozesua hemen-dik kanpo jarraitu behar izaten dutelako, baita merkatuaren mugengatik eta sektorearen desorientazioarengatik ere.

AZKEN urteotan, zinearen eta ikus-entzunezko industriei dago-kienez, burutu diren produktuen gehitze nabarmenetik abiatuta, eskaera geroz eta handiagoa duen merkatu baten aurrean gaude. Aipagarrienak baina era berean urrienak luzemetraiak ditugu, baina hor ditugu ere etengabe gure artean burutzen diren laburmetraiak, iragarkiak, bideo-klipak eta abar.

Egia da industria izateak ez dituela gure arazo guztiak konpontzen ezta ere euskal zinegileak Madril aldera joateko tentalditik saihesten. Filmak ekoiztea ez da torlojoak egitea bezain erraza, beste faktore askok eragin handia baitute, baina lagungarri suerta zitekeen industria horren azpiegitura Euskal Herrian bertan kokatuta egotea. Industria izateak ez du esan nahi soil-soilik fokuak edota kamerak hemen bertan aloka daitzekeenik, irudiaren mundu horren inguruan ekoizpen edota lan giro finkoa dagoela baizik, era guztietako teknikariek bertan lan egiteko aukera dutelarik.

Erronka horri erantzuteko eta Urnietako Sarobe Arte Eszenikoetarako Gunearen inizatibatik abiatuz, Pasaia, Erretereria-Orereta, Oiartzun eta Lezoko udaletxeek osaturiko Oarsoalde

Garapenerako Elkartea zinearen hiria (zinealdea) izeneko egitasmoa bultzatzen ari da.

ZINEALDEAREN HELBURUA. "Ikus-entzunezkoak ekoizten aritzen diren sektorean dauden beharrei erantzutearren azpiegitura bat sortzea eta martxan jartzea da proiektu honen helburua". Horretarako Zinealdea zerbitzugune honetan argiztapen, dekoratu, soinu-ekipo, kamera, plato eta bulegoak, tailerrak, staff teknikoak eta besteak beste ordenagailu bitarteko muntaia-sistematzen espezializatuak dauden enpresen kokapena sustatu nahi da.

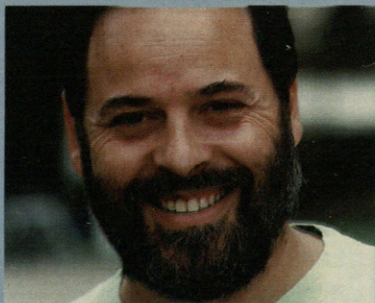
Oarsoaldeari proiektu honek ekonomia maila ezberdinetan aberastasuna eta lanpostuen sorrera ekar diezaiokela diote bultzatzaileek. "Ez da soilik teknikarientzat eta aktoreentzat lan-merkatua sortuko; baita beste profesional batzuentzat ere. Besteak beste, elektrikariak, zurginak, jantzigintzan ari direnak ere bilduko ditu". Bestalde, ukaezina dirudi eskualdeko zerbitzu sektoreentzat ere bultzada aparta izan daitekeela *Cinecittà* berri hau.

Enklabeari dagokionez, Zinealdea Oarsoaldea eskualdean kokatuko litzateke, Donostia hiriaren alboan, zinematografi mailan eza-guna den Nazioarteko Zinemalditik hurbil, Euskal Herriko edozein tokitik gertu eta komunikazio anitzekin. Eskualde honetan bi leku proposatu dira, Pasaian lehena eta Oiartzunen bigarrena. Gaur egun Pasaia-ko arazo gehiago planteatzen du, proposaturiko eremua bertako Portuan kokatuko bailitzateke eta une honetan egitasmo ugari daude Portuko Agintaritzaren

lehendakariaren mahai gainean. Gauzak horrela, Oiartzungo aukera aztertu beharko litzateke seriooki.

Eskualde honen, Gipuzkoaren eta oro har Euskal Herriaren irudi berria hedatzen lagunduko lukeen egitasmo hau mahai gainean dago, baina asko dira oraindik ere planteatu beharko liratekeen galderak: zein izango da, esaterako, inizatiba pribatuaren papera afera honetan, eta zein Administrazioarena? Zer diote gai honetaz ikus-entzunezkoen sektorean murgildurik dabilzan profesionalak?

Euskal Herriak horrelako azpiegitura behar duela egia bada ere, euskal kulturak ideia berriak behar ditu ere. Erronka ederra denontzat! ●

ALBERTO ELOSEGI

Xabier Portugal
Zinema kritikaria

*"Eskualdearen irudi berria
hedatzen lagunduko lukeen
egitasmo hau mahai gainean
dago, baina asko dira oraindik
galderak: zein izango da,
esaterako, inizatiba
pribatuaren papera eta zein
Administrazioarena?"*

F R A N C I S D I E Z

"Atrapado en tu silencio... de incertidumbres y caricias" izenburu luze bezain iradokitzailea paratu diote Doctor Deseo taldeko kideek beren azken lanari. Zuzeneko aurkezpenak egiten dabilta egunotan eta hori aitzakia hartuta taldeko buru Francis Diez elkarrizketatu dugu.

"ERREKONozIMENDUA TEMATI IZAN GARELAKO LORTU DUGU"

Okina lanbidez, musikaria denbora librean, sentimendu aske eta zintzoen mezulari gainerakoan. Horrelakoxea da hitz gutxitan esanda Francis Diez, Doctor Deseo taldeko liderra. Astelehen, asteazken eta ostiraletan irin artean ematen du denbora, baina oraingo honetan labetik ez du ogirik atera, disko berria baizik, boskotearen seigarrena, "Atrapado en tu silencio... de incertidumbres y caricias" izenburukoa.

Neurri batean probokatzailea ere bada, eta zentzu zabalean gizarte inposaketan arerio. Doctor Deseo baliatuz, hots, musikari beterranoen (Joxi Jimenez, baxua; Txanpi, bateria; Kike, gitarra nagusia; eta Raul Lomas, teklatuak) osaturiko taldea baliatuz, azaleratzen du Francis Diezek barruan duen guztia, sentimenduen unibertso gazi-gozaok zintzotasunez deskribatzeko iaioa baita. Esate baterako, taldearen azken diskoak atseka-bea islatzen du, Francis Diezen esanetan. Baina horrez gain, soinu aldetik berrikuntza ugari dakar (techno, drum & bass, eta hip-hop oinarriak sartu dituzte) aldi berean latza eta samurra den lan berri honek.

Hortaz, zuzeneko aurkezpenak egiteko garaia egokitu zaie Doctor Deseoko musikariei eta publikoari Francis Diez, liga gorria jantzita, eszenatokian ikusteko parada. "Lehen asteburuetan eramaten nuen liga kaletik, duela 12 bat urte opartu zidatenean. Orain, ez dut kaletik eramaten, baina bai kontzertuetan, parafernalia moduan, gerra-margoa bezalakoxea baita niretzat. Badut transformista puntu bat, eta horren gainean, nire pertsonalitate eta nire homosexualitatearen gainean, ikertu beharko nuke noizbait, ia nirekin zer gertatzen den jakiteko".

JOYE LACALLE

■ Ezkerretik eskuinera, Francis Diez, Joxi Jimenez, Raul Lomas eta Kike.

■ **Rock eta pop-az landa, hots, formazio klasikotik haratago dauden elementuak sartu dituzue disko honetan. Hala ere, argi antzematen da lan berrian entzuten dena Doctor Deseo dela eta ez beste inor. Nola burutu duzue aldaketa hau?**

Lehendabiziko diskoan erritmo-kaxa erabili genuen jada, eta eman genituen lehendabiziko kontzertuak erritmo-kaxa erabiliz egin genituen. Aurreko diskoan, bostgarrenean, trip-hop eta elektro-rock kutsuko elementuak iradoki egiten genituen eta azken disko honetan hori guztia zehaztuago ageri da. Hip-hop oinarri mordoa dago, Roland 999 mitikoa eta benetako bateria bat uztartuz atera duguna. Gero, ez dugu inongo erreparorik izan parafernalia elektronikoa sartzeko tenorean. Egia esan, oso eskura dagoen gauza da elektronika. Une honetan, elektronika erabili edo ez erabiltzearen aukera bere garaian Bob Dylanek izan zuen beretsua da. 60ko hamarkadan New Port-eko jaialdian gitarra elektriko batekin atera zenean, saldukeria egotzi zioten. Ikusi egun noraino dagoen barneratua gitarra elektriko.

■ **Orduan, aldaketa horrek "berritu ala hil" leloari erantzuten dio?**

Gu beti berritzen joan gara. Belaki-taldea gara, etengabe zurgatzen eta entzuten ari dena. Nik uste dut hori nahitaezkoa dela. Musika gustukoa duen edonork aldi oro entzuten du musika. Nik uste dut hori nabaritu egiten dela; taldean

motibazio desberdinak daude, elementu ezberdinak sartzeko eta horiekin jolasteko gogoia.

■ **Bilbon ekin zion ibilbideri Doctor Deseo eta Bizkaiko hiriburua bereganatutakoan, Euskal Herrian barrena abiatu zen taldea. Urtetik urtera jarraitzaile kopurua handituz joan zarete eta azkeneko diskoetan dagoneko nabaria zena berretsi duzue lan berri honekin: publikoa eta hedabideak ados jarri dira taldearen ibilbidea baloratzeko tenorean.**

Egia esan, bai. Behar bada, Euskal Herriko talderik nekagarrienetariko bat garelako lortu dugu hori, eta orduan, ekinaren ekinaz... (irri egiten du). Eiakulatzaille goiztiarrak baino, kamasutraren artistatzat hartu izan dugu gure burua. Iraupen korrikalariak gara eta epe luzerako gaude hemen. Etorkizunean pentsa-

■ "Belaki-taldea gara, musika etengabe zurgatzen eta entzuten ari dena. Nik uste dut hori nahitaezkoa dela"

tzen ez duen taldea izaki, inoiz ez baitugu horren inguruan planteamendurik egin, badaramagu denboralditxo luzeska bat diskoak kaleratzen.

■ **Hala ere, muzin egin diezue beti multinazionalen eskaintzei, horma bat altxa duzue industria eta taldearen artean.**

Independentziaren aldeko apustua egin dugu, eta bi multinazionalen

■ **"Eiakulatzaille goiztiarrak baino gehiago"**

eskaintzei ezezkoa eman diegu. Nik uste dut talde bakarrenetarikoak garela tontokeri hori egin dutenak. Baina gu kontent, eta egin dugunaz oso kontzienteak gara gainera. Bestalde, independentzia parametro hauetan mugitzen da. Guk Euskal Herrian halako errekonozimendua baldin badugu, temati izateagatik izan da. Ahoz-ahokoan oinarritu da hori, diskoetxe independente batek ez baitu gehiagorako gaitasunik.

Soilik hedabide batzuk ditu eskura, eta horrexegatik temati izatea da irtenbide bakarra. Espainiako Estatuan ere gure jarduera lasaia izan da. Hemendik gutxira, Bartzelonan eta Madrilan aurkezpenak egin behar ditugu, hala nola "Euskal Herriaren arkua" deitzen diogun horretan dauden areto txikietan, hau da, Errioxa, Zaragoza, Burgos, Kantabria eta Asturiasen. Ez daukagu inongo presarik inora iristeko.

■ **Testuaren tonuari erreparatzen badiogu, "Morrosko laztana" izenburuko abestiak lehenagokoa den "La chica del Batzoki" rekin nolabaiteko zerikusia dauka. Zer irizten diozu honi?**

Bai. Oso kurioa da, abestia Kafe Antzokian burututako bertso saio baten ondorioz sortu baitzen. Bi bertsolari ari ziren lehian; bata euskaldunzahararen rola jokatzeko zuten eta herri izaera defendatzea egokitu zitzaion; eta besteak, euskaldunberriak, giro urbanoa zuten nahia. Bakoitzak bere dantzari taldea eramaten zuten. Momentu jakin batean, ikaragarritzko "elementuak" atera ziren auresku batzuk dantzatzera. Tipo handi, guapo eta indartsuak ziren, eta azken finean, marikoikeri ikaragarritzkoak egi-

JOXE LACALLE

■ **"Gaur egun probokazioaren kontzeptua asko aldatu da".**

JOXE LACALLE

...kamasutraren artistak gara”.

ten ari ziren. Orduan, buruari bueltak ematen hasi nintzen, eta hortik sortu zen “Morrosko laztana”ren abestia. Joxirekin hasi nintzen egiten, baina gure euskara maila ez zen nahikoa kantua egiteko, eta orduan Unai Iturriagari laguntza eskatu genion. Nolabaiteko kutsu folklorikoa dauka, Idahon bizi den bigarren belaunaldiko euskaldun bat baitu mintzagai, zeinak gurera datorrenean bere sexualitate berria deskubritzen duen.

■ **Probokazio puntu hori izan ohi dute Doctor Deseoren hitzek. Hala ere, probokazioak galdu egin du lehen zuen indar hori.**

Gaur egun probokazioaren kontzeptua asko aldatu da. Esate baterako, ohitura dagoen ume bati ez zaizkio gustatzen marrazki bizidunak sexu eta biolentziarik ez badute, eta orduan, probokatzea zaila da oso. Lehenik eta behin ez dago probokatzeo intentziorik, baina bai jolasteko nahia, nolabaiteko “morbilloa” sortzearena, eta bide batez probokatzen badugu, askoz hobeto.

■ **Euskarazko abesti bat sartzeko ohi-tura hartu duzue dagoeneko.**

Arau bezala egin behar dugu hori. Nik egiten ditut konposaketa lanak, eta erdalduna naizen arren -emozio guztiak errazago zaizkit erdaraz egitea-, afektibitate, emozio eta nolabaiteko militantzia batengatik, disko bakoitzean euskarazko kanta bat sartuko dugu, euskarazko errepertorio txiki bat osatzeko asmoarekin.

■ **Doctor Deseoren disko berriaren zain pertsona asko dagoela jakiteak eraginik ba al du konposatu eta diskoak grabatzerako garaian?**

Ez, ez nau eragiten, ez dudalako horren konszientziarik. Musikarekin deskonektatzen dudanean, modu erabatekoan deskonektatzen dut. Atsedena hartu

eta konposatzeko erabiltzen dugun urtean ez gara ateratzen, ez gara *saraoetara* joaten. Ez dakigu nolakoa izanen den jendearen erantzuna disko eta bira berriaren aurrean, zalantza hori daukagu. Goian ala behean egon zaitezke. Urtebeteren buruan ez dakigu zer gertatuko den. Ilusioa ematen dit jendearekin elkartu eta gu ikustera etorri behar dutela esaten didatenean, edota idazten digutenean. Espero ez dituzun gauzak dira horiek. Konposatzen dudanean aldiz, ez dut jendearengan pentsatzen, nire baitarako pentsatzen dut bakarrik. Lehenik, gure lanarekin taldeak eta nik gelditu behar dugu pozik, eta bide batez publikoa asetzen badugu, primeran. Hori transmititzen da, eta besteentzat baliogarria baldin bada, hobe.

■ **Hitzak zertxobait bigunduz gero, jende gehiagorengana helduko zinatekete. Gogoeta egin duzue horren inguruan?**

Ez zaigu interesatzen. Suicidas diskoetxeok ez dute aurretik entzuten grabatu behar duguna. Eta hori da hain zuzen horrelako diskoetxe batekin lan egiteak duen gauza hoberenatariko bat. Graba-

tzeagatik ordaindu behar digutena adosten dugu eta, behin negoziatuta, ez dute ezta kaseta entzun ere egiten. Primerakoa da hori, zuk nahi duzun moduan lan egiteko aukera ematen dizulako; hori ordainezina da. Bestelako konpainietan kontrolatuagoak egon ginateke.

■ **Urtebeteko etenaldi hori egiten duzuenean, okina izaten jarraitzen duzu?**

Bai, bai. Jotzen ari naizenean ere okina naiz. Ogia eskuz egiten dut, ez du inolako zerikusirik ohiko okindegiekin. Astean hiru egunez egiten dut lan, astelehen, asteazken eta ostiraletan. Goizeko bederatzieta ekiten diot lanari, bakarrik egiten dut lan eta lurrari lotzeko modu bat da niretzako. Ogi integrala egiten dut dietetika dendetarako, eskuekin, artesanalki. Anakronismo hutsa da. Batzuetan nire buruari esaten diot: zu eskizofrenikoa zara. Ostiralean baserri galdu batean nago ogi artean eta gero, txipa aldatzen dut, hau edo beste hori jantzi eta eszenatoki batera igo... Dena den, eskizofrenia hori oso gustukoa dut ●

◆ XABIER SAGARDIA

asteburu honetan...
...GARAGARDO Lantegian
BAZKALDUKO DUGU!

BERTOKO
euskal GARAGARDOA

**DEITU
ARINAGO!**

Barazar Mendatea - ZEANURI

94 673 94 74

Ilustrazio modernoaren aitzindaria euskal jatorrikoa zen. 1851an jaioa, Daniel Urrabieta Vierge irudigilea Frantzian egin zen ospetsu. Bere irudimen naroaz baliatuz, milaka liburu irudiztatu zuen, Victor Hugorenak, kasu. Hemiplejia baten ondoren ere lanean segitu zuen.

URRABIETA, PARISKO KOMUNA AHO ZABALIK UTZI ZUEN ARTISTA

Aldizkari eta liburu irudigileen eredia dugu Urrabieta. Bate-tik, testuaren interpretari iaioa zelako; eta bestetik, orriaren edertzailea zelako. Arkatza, tinta eta akuarela erabiliz marrazki trebeak egiteaz gain, enkoadraketan ere maisu zen. Are gehiago, bada Orson Wellesen filmen planoetan Urrabietaren eragina antzematen dela esaten duenik. Bere arkatzarekin ordura arte ezinezkoak ziren joerak eta egiturak sortu zituen, marren lodiera erabateko kontrolpean zuen. Ezer ez zegoen bera eta azken emaitzaren artean, bere trebetasuna baino ez. Txuri-bel-tzaren baitan dauden kolore guztiak islatzen zituen, beti ere argia eta itzalaren arteko kontrasteak nabarmenduz. Bestalde, kolorea lantzeko nahikaria bazuen ere, garai hartan ezinezkoa zen bere marrazkiak koloretan inprimatzea.

“Arte Ederretako ikasleek Florentzian joan nahi izaten dute Miguel Angel edo Da Vinciren inguruan ikertzeko asmoz, baina ez dira konturatzen alferrik ari direla, haien inguruan dena arakatua dagoelako. Zergatik ez dute tesi bat egiten Urrabietaz?” diosku Ernesto Santolaya Gasteizko Ikusager argitaletxeko editoreak. Irudigilearen miresle amorratua, behin baino gehiagotan izan du buruan hari eskainitako liburu bat plazaratzea. “Harrigarria da inork Urrabietaren lanari ez heltzea, informazio eta ilustrazio anitz egonda, gainera. Ea ikerleren bat animatzen den”.

Daniel Urrabieta Euskal Herrian jaio zen, nahiz eta biografietan Madrilén jarri. Vicente Urrabieta Ortiz bere aita Euskal Herritik (inork ere ez daki zehazki nondik, menturaz nafarra?) Madrila joana zen bizimolde hobe baten bila. Antza, oso pertsona ona izanik ere, talentu gutxi zuen marrazkilari modura. Ama berriz,

■ Cervantesen "On kixote"ren 257 ilustrazioekin sona handia hartu zuen.

Iparraldekoa zuen. Danielek 14 urte zituela Arte Ederrak ikastera eraman zuen aitak. Hasi eta segituan, bertako Madrazo irakasleak esan zion bere seme-

ari ezin ziotela deus gehiago erakutsi, kultura baino ez zuela behar. Hala, "Madrid la nuit" egunkarian hasi zen lanean eta, 18 urte zituela, Parisera alde

egin zuen margolari gisa lan egiteko. Handik gutxira, Carlos Iriarte "Le Monde illustré" aldizkariko zuzendariak bere irudiak ikusi eta berehala proposatu zion aldizkarirako ilustratzaile lanak egin zitzan. Parisen barrena zihoala, ikusten zuen oro bere begi zoliekin lerro azkarrez marrazten zuen. Orduan erabaki zuen Vierge bere amaren abizenarekin sinatzea, belarri frantsesentzat errazagoa izango zelakoan. 1870eko hamarkadan, aldizkari eta liburu andanaren ilustrazioak egin zituen, Notre Dame katedraleko marrazki eder batzuk adibidez. "La Vie Moderne"n lanean hasi eta Frantziako historiari buruzko liburu bat irudiz hornitu zuen. Nolanahi ere, Victor Hugo idazlea izan zen Urrabieta ezagutarazi eta ospetsu bihurtu zuena bere zenbait liburu ilustratu ondoren, hala nola, "Miserable-ak", "Itsasoko langileak" edota "Barre egin zuen gizona".

FESTA BATEN ONDOREN DESAGERTUA.

Bizitza zinez harrigarria ukan zuen gainera. Artista bohemioa izanik, Parisko Sena ibaiaren ertzean lotuta zeukan itsasontzia zuen bizileku eta "gozategi" (emagalduek lagun minak zituen). Oldartsua ere bazen, gaur egungo gerra argazkilarien antzera aritzen zen-eta. Esaterako, Franko-Prusiar gerran borrokaren alderdi guztiak ehundaka zirriborrotan irudiztatu zituen. Halako batean, prusiarren zelataritzat hartu eta ziegan giltzapetu zuten. Carlos Iriarteri esker baino ez zuten askatu. Anartean ordea, egoeraz baliatu zen ziega zaintzen zeuden soldaduen marrazkiak egiteko. Beste behin, gerra berean Paris bonbardatzen ari zirela, judutarren artean bizi izan zen Panteoian. Beste zenbait gertaeratan ere jardun zuen, hots, azken Karlistadan, errusiar eta turkiarren arteko gerran, Murtziako uholde lazgarrietan, baita Alfonso XII.aren ezkontzan ere.

Lan oparoa egin zuenez, halamoduzko ilustrazioak ere baditu. Hala ere, ikerketa bat egin beharko litzateke gehiago jakiteko, gizon bakar batek ezin baitio hainbeste enkarguri aurre egin. Urrabietaren goreslea den Jorge Oteizak dioenez, "nahiz eta Vierge sinatu, jende mordoa zeukan berarentzat lanean". Urrabieta kezkatua zegoen bere marrazkiek imprimatan jartzean kalitatea galtzen zutelako. Halaxe, Gillot argazki grabatzaile

■ Victor Hugoren istorioen izpiritua ezin hobeki irudikatu zuen Urrabietak.

argi baten laguntzaz, teknika berezia garatu zuten marrazkiak zuzenean itsasteko, gisa horretan arkatzez egindako marrazketa arte bilakatuz. Honen ondotik, ilustratzaile anitzek Urrabietaren teknika bera erabili zuten; eta garrantzitsuenena dena, bitarteko gisa baino arkatza xede gisa hartu zuten.

Bere lan goretsiena 1882an plazaratu zuen, Quevedoren "El Buscón" erako ilustrazioak, hain zuzen ere. Orduan jakin zen zer gertatu zitzaien sei hilabete lehenago: 30 urterekin aneurisma batek jo eta gorputzaren eskuin aldea zeharo elbarritua geratu zitzaion. Bere biografia lausotua dago kontu honi dagokionez; batzuen esanetan, "bon vivant" edo parrandazale porrokatua genuen Urrabietak. Besta "basati" baten ondoren desagertu eta inork ez zekien non zegoen. Hiltzat ere jo zuten, harik eta eliz bateko eskailetan markesa batek ezagutu zuen arte; beste eskaleekin batera, listua zeriola, tontotua zegoen. Kontuak kontu, ezinta-

sunari aurre egin eta ongi kostata, bi urteren buruan memoria eta mintzamena berreskuratu ez ezik, ezker eskuarekin ere marrazten ikasi zuen, bere ibilbidea 20 urte gehiagoz luzaraziz. Orobat, Clara emaztea utzi eta beste batekin ezkondu zen. Nahiz eta lehengo mailara ez zen inoiz iritsi, "El Buscón" amaitzeko falta zitzaizkion irudiak osatu zituen, baita La Mancharen bertan egindako "On Kixote"-ren 257 ilustrazio ere. Ospetsua egin da liburu honen marrazki bat, non Kixote bere gelan ageri den liburuez inguratua. Meritu handiagoa du halaber, bere ezker eskuarekin egin zituela jakiteak.

1889an Frantziako Ohorezko Legioaren "Chevalier" izendatu zuten eta, urte berean, "El Buscón" ilustrazio sortarekin urrezko domina irabazi zuen Parisko Erakustaldian, Eiffel Dorrea eraiki berri. Lanez gainezka zegoenean, hemiplejia makurrago batek jo eta 1904an hil zen Urrabieta. 53 urte zituen ●

◆ BEÑAT DOXANDABARATZ

Juan Kruz Igerabide adunarrak *"Helena eta arrastiria"* argitaratu du aurten, baita gaztelaniazko bertsioa kaleratu ere. Haur eta gazte literaturan idazle izarra dugu Igerabide. Iazko Euskadi Sarien irabazleetako bat izan zen *"Jonas eta hozkailu beldurtia"* rekin.

"ISTORIOA GOGORRA DA BAINA EZ DAGO ETSIPENIK"

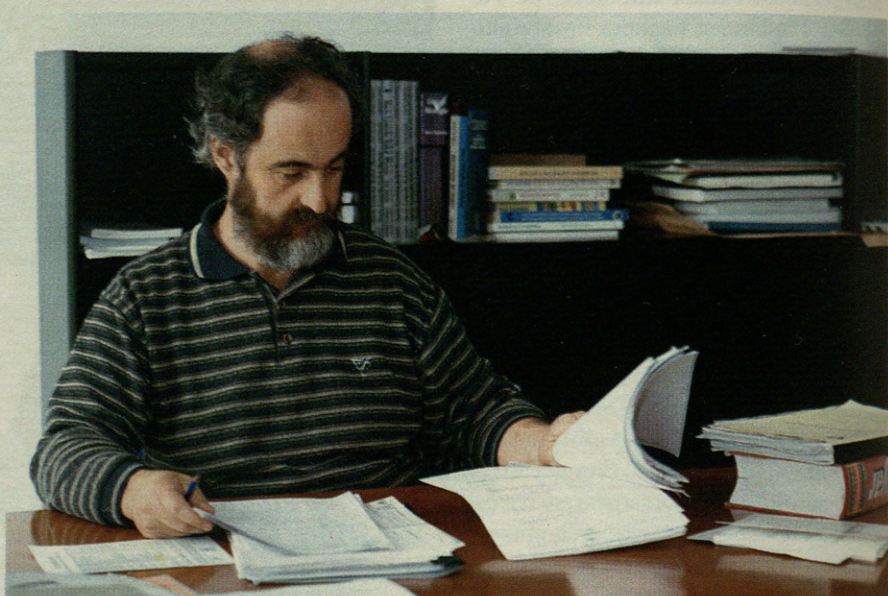
Haur eta gazte literaturan azken hamarkada honetan bereziki nabarmendutako idazlea zaitugu. Kontaiguzu nolakoa izan den zure idazle bilakabidea.

8-9 urteko haurrei eskola ematen nabilenean sartu nintzen mundu honetan. Haurrentzako literatur materialak biltzen nituen, eta gustatzen hasi zitzaizkidan gauza batzuk. Batez ere, tradizio herrikoian oinarritutako literatura izan dut gustuko. Hortik etorri zitzaidan gogoia. Bilketa horiek guztiak berandu hasi ziren ematen fruituak, ordea. Hasieran, kontu pedagogikoa izan zen; gustatu bai, baina ez nuen uste nik egiten nituen gauzatxoek ezertarako balio zutenik.

■ 1984 urtean publikatu zenuen *"Notre-Dameko oihartzunak"*. Hamarkada horretan oso liburu gutxi kaleratu zenuen; azken honetan berriz, idazle oparo bihurtu zara.

1992tik aurrera kaleraturiko lanak aurreko urteetan egindako lanaren ondorioa ere badira. Hasieran ez nuen inolako pretentsiorik. Urte hartako *"Begi-niniaren poemak"* lanak izan zuen onarpenak bultzada handia eman zidan. Aldeko hainbat gauza esan zidaten eta nolabaiteko animua hartu nuen. Orduan hasi nintzen nire buruarekin konfiantza hartzen.

■ *"Jonas eta hozkailu beldurtia"* ipuinarengatik saria jasotzean, Groucho Marxen zale agertu zinen. *"Ohore bat da Groucho Marxen zalea den honentzat andere botereari eskuan muin ematea ahotik purua kendu gabe. Eskerrak eman nahi dizkiot sagu txiki bati, eskerak arratoiari, eta zaldiari, mandoari, azeriari eta oilo bustiari"* esan zenuen.

■ "Bultzada handia eman zidan 'Begi-niniaren poemak' en onarpenak".

Hor norberak egingo zuen bere interpretazioa. Interpretazio asko ditu horrek. Nik, alde batetik, botereak sari horiek eman zizkigunez, bada, distantzia bat markatu nahi izan nuen. Eta ez distantzia ideologikoa, baizik eta idazlearen edo artistaren distantzia markatu nahi izan

etzen joateko" esan izan duzu inoiz.

Bai. Izan ere, inprobisazioz jokatzan ari dela uste dut. Kanpora zabaltze horretan, bai behintzat. Idazle batek bere lana kanpora atera nahi badu, bere aldetik mugitu behar du eta, egia esan, batzuk ari dira arrakasta lortzen. Bernardo Atxagak ireki zuen bidea helduentzako literaturan, eta esaterako, Anjel Lertxundi ere ari da zabaltzen bide hori. Baina bakoitza bere aldetik ari gara. Literatura askoz planifikatuagoa ekartzen da kanpotik,

guk kanpora ateratzen duguna baino.

■ *"Helena eta arrastiria"* zure azken eleberriarekin euskal literatura zabaltzeko bide berri bat lantzen ari dela dirudi.

Liburu hau *"Apirila"* deritzan sailan argitaratu da, Argitaletxe Elkartuak deritzanak atera du. Sari honen inguruan badago ekimen antolatuago bat. Estatuko

□ **"Kanpotik ekartzen den literatura askoz planifikatuagoa dago, guk kanpora ateratzen duguna baino"**

nuen umorearen bidez. Horregatik aipatu nuen Groucho Marx. Bestalde, garai batean marxista ere izan nintzen. Bi zentzuetan egin nuen. Gero, nire liburuetako lagun horiek aipatu eta eskertu nituen nolabait.

■ *"Haur eta gazte literatura duina dugu, kanporatzeko modukoa, baina planifikazioa beharko litzateke atera-*

sei argitaletxe ari dira. Elkar-lanean eta beste bost argitaletxe orain urte batzuk hasitako ekimen bat da. Liburu txikiekin oso ondo joan dela dirudi, eta gazte alorrera zabaldu nahi dute ekimena. Sari hau jarri dute, eta badakit asmo zabalxeagoak ere badi-tuztela. Hau pauso planifikatua da eta aukera handia ematen du.

■ **Espainiako Estatuko hizkuntza guztietan zabalduko da, ezta?**

Handienetan behintzat bai. Aragoerarekin ez dakit zer pasatuko den, asturieraz bada- kit aurrera doala. Gazteleraz, katalanez eta galizieraz ziur aterako direla. Besteak kolo- kan izaten dira, argitaletxeak ahulagoak direlako. Nolanahi ere, azkenean horiek guztiak ere ateratzea espero dut.

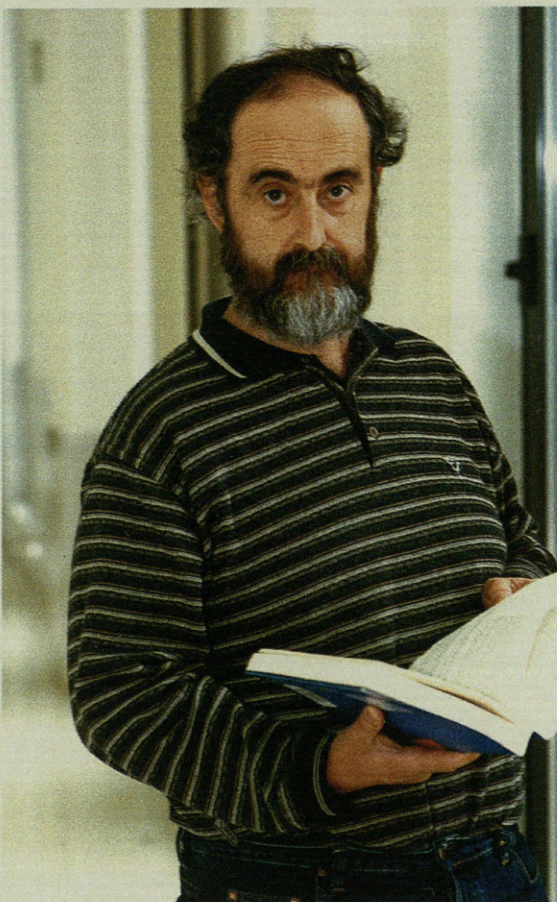
■ **Hedapen modu hau ezberdina da nolabait. "Helena eta arrastiria" ren azala bera ere ezohikoa da.**

Bai. Corte Ingles saria da tarteko, eta badirudi horrelako leku handietan saltzeko formatuan egina dela. Araua horrela da. Eta sartzen baldin bazara bide horretan, onartu behar duzu. Liburuaren azala euskaldunentzako arrotz samarra da beharbada. Baina horretan ere normalizatzen ari gara euskaldunak. Saltoki handietara jotzen duzu eta gero eta liburu sorta handiagoak aurkitzen dituzu. Haur literatura nahiko normalizatu dago. Molde hau normalizat hartzen da. Hel- duentzako liburuen artean ez da hain normala, ordea.

■ **Liburuaren sarreran bi autore eta obra aipatzen dituzu. Arrastiriari aipu**

eginez, Txingiz Aitmatov eta "Jamilia" lana. Helenari dagokionean, Homero eta "Iliada".

"Jamilia" nik neronek itzulia dut euskarara. Txingiz Aitmatoven beste lanen bat ere irakurria dut, eta izugarri gustatzen zaizkit. "Jamilia" k nobela honetan eragin handia izan du pertsonaien osakeran. Helena da liburuaren beste sinboloa, Homeroren "Iliada" n azaltzen den emakume ederra. Bi sinbo-

DANI BLANCO

■ **"Nire nobelan 'Jamilia' obrak eragin handia izan du".**

lo horiek dira nobelaren euskarria. Arrastiria nobelaren koadroa da. Nobela koadro batean bezala idatzia dago, sei ataletan banatua, eta bakoitzaren sarre- ran egoera bat dago.

Kontakizunaren hasieran kale bat agertzen da. Kalearen urrunean mendi bat ikusten da eta hura deskribatzen ari da mutil gazte bat. Kontalari gazte bat

□ **"Helenak sortzen ditu inspirazio eta oroitzapen guztiak, Helena da eguzkia eta indarra, baita nobelaren protagonista ere"**

hortik hasten da oroitzen lehenengo denbora haiek. Aldi berean, gazte denboran dagoen eguzkia eta honen indarra ageri dira. Eta han Helena dago. Inspira- zio eta oroitzapen guztiak Helenak sor- tzen ditu. Helena baita nobelaren prota- gonista. Hor hasten da auzo eta familia baten istorioa. Gure inguruko edozein auzo dateke, duela 30 urte izan zitekeen- na. Nobelan gauza batzuk identifikatzen ahal dira, baina ez du zentzu handirik

lekuak identifikatzeak, nobela oso sinbolikoa delako.

■ **Heriotzaren tristura isil eta itsua agertzen da. Etsipe- nezko eleberria al da "Hele- na eta arrastiria"?**

Garraztasuna badago, eta garraztasun horretan historia bat; oso gogorra. Horrek sin- bolizatzen du gure barruan dagoen umea, eta inozentzia nerabezaroan sartzean hil egi- ten dela. Nerabezaroan herio- tza bat dago barrutik berriro jaiotzeko, eta hori garratza da, baina ez da etsipena.

■ **Bizitzaren ibilbidearen sinbolo al da eleberria?**

Hori esango nuke. Irakur- ketan ikusten denez, istorio bat dago eta bera gailentzen da. Gertakizun batzuk dira eta azpi-irakurketa bat dago.

■ **Helena eta Daniel dira ele- berrian agertzen diren per- tsonaien izen bakarrak. Kontalaria bera protagonis- mo handikoa da, baina ize- nik gabea.**

Haur edo gazte literatura horrela idaztea gustatzen zait.

Kontalaria, haurra kasu honetan, istorioa- rekin identifikatu dadin gustatzen zait, istorioan sar dadin.

■ **Arestian ingurua aipatu duzu. Nobelaren testuingurua Adunan, zure jaioterrian, al dago?**

Bai eta ez. Gehiena asmatua dago. Adunan torloju fabrika bat egon zen. Orain jarri dudana torloju fabrika hori beste modu batekoa da; auzoa beste modu batean marraztu dut. Elementu asko identifikagarriak dira, Ernio mendia ere indentifi- ka daiteke. Horiek guztiak izenik gabe jarri ditut iru-

ditzen zitzaidalako istorioa edozein leku- tan gerta daitekeela.

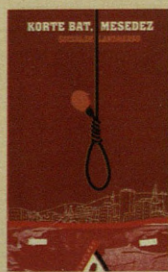
■ **Eleberria errealistatzen jotzen duzu, baina magikotasun puntu bat bat ere badu nire irudiko.**

Baita ere. Hala ere, gauza magiko dezente kendu nizkion nobela iradoki- tzaile uzteko. Errealitatetik hurbil dago, gauza ezinezkorik ez dago; ordea, printza batzuk baditu, giro magiko bat badu ●

◆ **MIKEL ASURMENDI**

Astia Hartuta

L I B U R U A K

KORTE BAT, MESEDEZGoizalde
LandabasoAlberdania
109 orrialde**ZAK ZIKOINA**

Joxemari Iturralde

Elkarlanean
26 orrialde
560 pta.

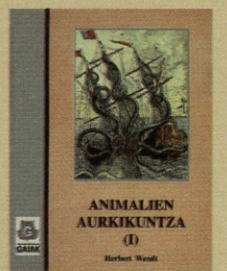
Hamabost ataletan Maddi Gaztelu protagonista Euskadi Irratirako hamabost “korte” biltzeko biziako abenturak kontatzen ditu Goizalde Landabasok. Komunikabideetan euskaraz lan egiteak dituen zailtasunak eta, bereziki, irratiako euskarazko hitzak jasotzeko egin beharreko trikimailuak dira kon-takizunaren haria. Arriaga Antzokia euskaraz ulertzeko gai ez den taxista, Atxaga ezagutzen ez duen kazetaria, ingelesez ikasi nahi eta euskaraz tutik ere ez dakiena... dira Maddiren lan-bidearen gorabeherak. Haserretu egiten da bere lanaren lagungarri izan beharrean oztupo dire-lako. Goizaldek Mario Benedettiren hitzetan islatzen du euskarazko komunikabideetan ari direnen ezintasun hori: “... *con esta rabia melancólica este arraigo tan nómada (...)*” ●

Zak zikoina Vetierro herrian bizi da, herri-ko elizaren kanpandorrearen puntan bere gurasoek egin duten habian. Oraindik gaztea da Zak eta beraz, ez daki hegan egiten ezta bakarrik janariaren bila joaten ere. Halako batean, ustekabeen, habitik erori da Zak haize bolada baten eraginez, eta teiltuaren ertzean gelditu da... Une horretatik aurrera beldurrez garrasika hasiko da Zak laguntza eske, lehenen-go gurasoez galdezka eta ondoren, bere izena ohikatu herriko norbaitek entzun diezaion... Alain loroa, Susi txakur emea eta Bolki zakur handiaren oihuen eraginez, Vetierro herriko biz-tanleak Zaken egoeraz ohartuko dira.

Lamia saileko hirugarren ipuina da hau. Oraingoan, Joxemari Iturralderen testuez eta Elena Odriozolaren marrazkiez osatua ●

ANIMALIEN AURKIKUNTZA (I)

Herbert Wendt

Gaia
293 orrialde**GORRITXO ETA BELTXIKO**Joxantonio
OrmazabalElkarlanean
43 orrialde
900 pta.

Herbert Wendt-ek idatzitako azken libu-rua da honakoa, hil baino pixka bat lehenago bukatua. Zoologiaren histo-riaren kontakizun hau bi ataletan dago banatu-ta: batetik, animalien izaera ulertu ahal izateko hauen inguruko mitoak eta legendak aztertzen ditu historiako ilustrazio garrantzitsuez horni-turik. Bestetik, XIX. mendean eginiko bidaie-kin batera, esploratzaileek aurkitutako espezie bitxi eta fauna exotikoak ezagutarazten ditu. Azken bidaia hauek baliagarriak izan ziren ani-malien klasifikazio zehatzagoa egiteko eta fosi-len bitartez, animalien eboluzioa ezagutzeko.

Herbert Wendt-ek “Adanen oinatzen atze-an” idatzi ostean lortu zuen fama eta ondoren, “Babelen hasi zen” eta “Euritea baino lehen” liburuak idatzi zituen, besteak beste ●

Txunditurik izan dute urte askotan zehar inurri gorri eta beltzek Joxantonio Ormazabal. Txunditzeko modukoak dira Gorritxok eta Beltxikok bizi dituzten abenturak eta Elena Odriozolak eginiko marrazkiak hona-ko ipuinean. Parisen ibiliko dira: Eiffel dorrean bueltaka, zoologikoan pasean, turistekin nahasturik. Argazkietan irteera ere ausartuko dira bi inurriak. Turistak aldiz, ez dira bi mozo-rra txiki hauen abentureta ohartu ere egingo.

Jatorriz ipuinak bospasei orrialdeetako hi-tzaurrea zuen, “obratxoa” idazteko aitzaki gisan. Aitzaki hori ez baina oraingo ipuin honek sorpresa bat du amaieratzat. Joxantonio Ormazabalek epilogoia itsatsi dio: horretarako irakurlea bera sartu du ipuinean, istorioa eta bi inurriak benetazkoak direla ohartarazteko ●

DISKOAK

**ASKATU
KORAPILOA**
Dut

Esan Ozenki Records

Hainbat estilo nahasten du Dut taldearen azken lanak. Hirugarren honen hasiera kanta labur eta azkarrez osatuta dago. Punk estiloa nabarmen da kantu horietan. Ezustean pop aldera egiten du hurrengo doinueta, kantu luzeagoetara, non gitarrak eta melodiak nagusi diren. Eta amaitzeko, azken lau kantetan

post rock mugimenduaren ñabardurak dira nagusi, doinu ilunago eta esperimentalagoak jorratuz.

Josebak, Xabik eta Galderrek bide berriak jorratzen dituzte. Musika ez ezik, abestien letrek ere eboluzio bat izan dute. Guztietan ere, testu laburrek eta esaldi zehatzek gaur egungo arazoak sakon jorratzen dituzte ●

Egileari Galdezka

“Haurren ulermen ahalmena asko garatu da”

Joxantonio Ormazabal
“Gorritxo eta Beltxiko”ren
idazlea eta Elkarlaneaneko
editorea

Zergatik Gorritxo eta Beltxiko? Nola erabakitzen da ipuin batean zer kontatu?

Nik beti izan dut gauza laburrak -poema eta ipuinak- idazteko ohitura. Ipuin honek, bereziki, badu bere istorioa. Aspalitik poema hau nuen idatzita inurri gorri eta beltz bati buruz: “Inurri gorriak/ eta inurri beltzak/ topo egiten dute zuhaitzaren puntaren puntan. / Hor daude biak/ muxu-muxu, goxo-goxo/ zuhaitzaren puntaren/ puntako orrian. / Hor dabilta biak/ firin-firin, faran-faran/ maitasunaren norian.” Bururatu zitzaidan gero hortik ipuina ere irten zitekeela. Nolabait kateatuta gelditu nintzen poema honetan.

■ **Inurriek badute esanahi ezkuturik?**
Txikitatik bitxia iruditu zait inurri gorriak eta beltzak egotea. Zergatik? Ez dakit. Gero ipuinaren baitan irakurleak aurki dezake arrazakeriaren aurkako interpretazio bat: inurri gorria bakarrik

gelditzen da, inurri beltz pilo batekin topo egiten du eta hauek ondo onartzen dute... baina nik ez dut zuzenean hori adierazi nahi izan.

■ **Ordenadorearen garaian, garaipen bat da ipuinak idaztea?**

Idaztea baino gehiago, poza ematen du haurrek zure ipuinak irakurri eta onartu dituztela ikusteak. Niretzako ipuinak idaztea ausardia da, abentura hutsa. Baina beti norbaitentzat idazten dut, haurrentzat alegia. Eta oraindik, nahiz eta teknikak aurrera egin, haurrek asko irakurtzen dute. Baina ez dakit gogoz, behartuta ala erdi behartuta egiten duten.

■ **Haurrak azkarragoak al dira orain?**

Egun haurrek entrenamendu handia dute. Ikastolan ez zaie erakusten “a”, “i” puntuarekin, “o” borobila... gauzak beste era batera lantzen dira eta irudimen handiagoa dute. Gainera telebistak-eta umearen ulermen ahalmena asko garatu dute ●

9.800 pta.n
Esaidazu, bi betaurrekoetatik
zein da graduatuta dagoena?

ERRAZA DIRUDI, EZTA? BADA, BIAK DAUDE GRADUATUTA!
Orain, MULTIOPTICA Sen azken modako
GRADUATUTAKO KRISTALDUN EGUZKITAKO BETAURREKOAK
aukera ditzakezu **9.800 pta.tik hasita.**
BETAURREKOEN ARMAZOIA BARNE.

ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS

EGUZKI BETAURREKOETAN 1ak

Hernani, 4 - **DONOSTIA**

EROSKETAK MULTIOPTICASEN EGINDA, TRAVEL CLUB PROGRAMAKO PUNTUAK LORTUKO DITUZU

Adio eta hurren arte esan du "Kate mundiala" gazte saioak. Nahiz eta emisio ordua aproposena ez den izan, gazteen topagune bilakatu da ikusgai egon den denboran. Udazkenean jarraituko ote duen ikuskizun dagoela, txosten bat atera dute ikusleen iritzia bilduz.

GAZTE TRIBUKO AZTIA JOAN DA

Bere txokoa eginda bazeukan ere, ez du jarraitzerik izan. Bi arrazoi nagusi egon dira; bate-tik ETB nozitzen ari den aurre-kontu murrizketa, eta bestetik, telebista kontsumoa nabarmen jaisten dela maia-tzetik aurrera eguraldi ona eta azterketak direla eta. Dena den, geroari begira, "KTM" astean behineko saio bilakatzea proposatu diote ETBri, larunbat eguer-dian hain zuzen, tarte horretan gazteak telebista ikusteko prestuago egoten dira-eta. Inkestan ondorioztatu denez, nahiz eta saioaren itxura eta mamia gustukoak izan, gazteek ezin dute nahi adina ikusi. Horren haritik, Juan Luis Goitiandiak saioaren zuzendariak egindako txosten estatistikoa adierazgarria da oso. 1999ko irailaren 20an "KTM" hasi zenetik 13 eta 35 urte bitarteko 1.000 lagun baino gehiagok erantzun du galdeketa, ehuneko 57 Bizkaikoak, ehuneko 34,5 Gipuzkoa-koak eta ehuneko 8,5 Arabakoak. Emai-tza nabarmenenak honakoak dira:

Laginaren % 95ak saioa ezagutzen du. Horietatik % 34k gutxienez astean behin ikusten dute, gehienetan asteazke-netan. Orohar, ez dute saioa nahi beste ikusten ordu tarte horretan kirola edo eskolaz kanpoko beste jarduera batzue-tan aritzen direlako, % 49 hain zuzen. Halere, % 42ri egunero ikustea gustatu-ko litzaioke. Orokorrean, % 85ak gogo-koen duena "KTM!"ren estiloa eta bide-oklipak dira, ondoren bideoerreportajeak (% 83), zinea (% 81) eta, azkenik, elka-rrizketak (% 79). Bestalde, gutxien gus-tatzen zaiena emisio ordua da, % 14, hain justu.

NESKA ETA MUTILEN GUSTU EZBERDINAK. Nesken % 80ari ilea-painketa, bideoklipak, moda eta bideoe-rreportajeak, zinea, dantza eta makilajea gustatzen zaizkio. Berriz, 13 eta 16 urte bitarteko neskei gutxien gustatzen zaiena bideojokoak dira (% 63), animaliak (%

■ Xabier Aldanondo eta Ilaski Serrano izan dira "KTM"ko aurkezleak, beste hainbat kolaboratzaile lagun izan dutela.

64), web guneak (% 66) eta astrologia (% 69). 17 urtetik gorakoei, ordea, gutxien gustatzen zaiena ekologia (% 41), bideo-jokoak (% 61), zoriontzeko deiak (% 64) eta animaliak (% 69) dira. Mutilei dago-kienez, 13 eta 16 urte bitartekoek bideoe-rreportajeak aukeratzen dituzte lehenen-go (% 86), zoriontzeko deiak ondoren (% 83), bideojokoak (% 82) eta zinea (% 81). Gutxien gustatzen zaiena, aldiz, "KTM" Bihotza (% 61), dantza (% 62), aerobic-a (% 64) eta ileapainketa (% 69) dira. 17 urtetik gorakoek. Bestalde, nahiago dute ekologia (%94), bideokli-pak (% 88), elkarrizketak (% 77) eta bideoerreportajeak (% 77). Gutxien gus-tatzen zaiena, aldiz, astrologia (% 56), testak (% 60), web guneak (% 62) eta

KTM Bihotza dira (% 65).

Egia da halaber, hutsune bat betetzera etorri dela "KTM", ezer gutxi baitago gazteei begira euskaraz egindako produk-tuetan; prentsa idatzian, "Euskaldunon Egunkaria"ko "Barkatu, ama" kenduta, ez dago gazte aldizkaririk. Eta irratian, Euskadi Gazteko "Hi bizi haiz, hi". Goi-tiandiak dioskunez, "'Correo' egunka-riak kritikatu egin zigun gazte boxeala-riak eraman izana, baina tira, gehienak kritika onak izan dira. ETBn ahaztuta dauden bideoklip mordoa erakusteko aukera izan dugu, gainera. Aipagarria da ere musika taldeek izandako jarrera, ez baitute ezer ere kobratu saioan 'play-back' en jotzeko" ●

◆ BEÑAT DOXANDABARATZ

Estatu Batuetan bere seigarren ekinaldian dagoela, egunero ematen hasi dira ostera "Bosteko familia" telesaila ETB-1ean; Salingertar anaia-arreben gorabeherak mundu gordinaren aurrean. Aurreko aldian oharkabea pasa bazen ere, telesail gomendagarria da.

GURASORIK GABE BIZITZEN IKASIZ

Gertaera lazgarri bat du telesailak abiapuntutzat: 11 hilabete eta 24 urte artean dituzten bost anaia-arreba umezurtz geratzen dira beren gurasoak auto istripu batean zendu ondoren. Elkarrekin egoteko ahaleginak egiten dabiltzan bost anaia-arreben istorioak kontatzen dira, bide batez gaur egungo gizartean puripurian dauden gai mordoska agertuz, hala nola, drogazaletasuna, alkoholismoa, abortoa, depresioa, eta abar. Denborak aurrera egiten duelarik, bostek egunero arazoei berdin-berdin egin behar diete aurre: elkarbizitza ahal den ongien eraman eta haurrak zaindu, beti ere gurasoengandik jasotako maitasuna eta umorea lagun dutela. Charlie, helduena, gurasoen etxera itzuli zen aita eta ama hil egin zirela jakin bezain pronto, bera baino askoz txikiagoak ziren anaia-arreben kargu egiteko. Bailey, bigarrena, ez dator Charlieren erabakiekin bat, eta bere arduragusiak diru kontuak finkatzea da. Gehiegi edaten du, ordea. Hurrengo biak neskak dira, Julia nerabea zen gurasoak hil zirenean eta Claudia ahizpa, orain adin horretakoa da. Julia bere kontura moldatzeko gai da, eta Claudiak bi dohain jaso ditu ama zenarengandik: musikarako trebezia eta ama sena sendioak banatu gabe edukitzeko. Azkenik,

Owen txikia dugu, anaia-arreben babespean hazia izatean, gurasoen falta gutxi nabari duena.

Nahiz eta lehen begiraldian "Parker Lewisek ez du sekula galtzen" telesailaren xarma ez duen, "Bosteko familia"ren tiradiza atal bat ikusita dator. Pertsonaiek erabakiak hartzen dituztenean bereziki, ondorioak ere, onak nahiz txarrak, erakusten zaizkigulako. Horretan datza bere

indargunea, alegia, ikusleak hiru dimentsiotako pertsonaiek ikusten ditu eta haien egoerekin aise identifikatzen da.

Bestalde, kutsu errealista badu ere, leporatu izan zaio Salingertarrei ez zaiela inoiz ezer onik gertatzen, desgraziak bata bestearen atzean kateatzen direla, pertsonaiek beti marmarka eta aieneka daudela. Juzga beza ikusleak ●

◆ BEÑAT DOXANDABARATZ

■ "Bosteko familia" astelehenetik ostiralera dago ikusgai 18:50etan.

T x o r i B a t e k E s a n d i g u

■ DESKONEXIOAK KENDU DITUZTE ETB-N

Eguerdiko Teleberriaren aurretik ETB-2n egiten ziren lurraldez lurraldeko deskonexioak etetea erabaki du ETBk, aurrekontu murritzapena argudiatuta. Berri ona Tele 5eko deskonexioentzat, ETBkoek itzala egiten baitzieten. Dena den, Nafarroakoa mantenduko dute, hango eraso mediatiakoa orekatzeko asmoz ●

■ ESTUALDIAK ETB-N AURREKONTUA DELA ETA

Saio bat kentzeko arrazoia dirurik ez dagoela esatea izaten da. Oraingoan ordea, ez da ezer zuritzeko aitzakia. Zuzendaritza berriak kargua hartu zuenetik, gauzak onera aldatu dira ETBko programazioan, kirola bi kateetara pasa, kultura saioak, eta abar. Orain, aurreikusia zegoena baino gehiago xahutu eta zuhur jokatu behar dute ●

■ EUSKARAZKO KATEAREN EGITASMOA NAFARROAN

Nafarroako telebista autonomikoa egosten ari da, UPN eta PSNren ekimeenez. Berandu baino lehen beraz, hor izanen dugu Tele Navarra, nafar euskalzaleak indiar erreserbara bidali nahiz. Aldi berean ordea, euskara hutsean jardunen lukeen katea abiarazi nahi dute. Bultzatzaileen artean "Diario de Noticias"eko zuzendaria da ●

Udal irrati berriz emititzen hasia da Otalorako egoitza berritik, Arko enpresak kudeatua baina. Euskarri digitala eta publizitatea sartzea dira berrikuntza nagusiak.

ARO BERRIAN IRAGARKIAK LAGUN

Udalarena izaten jarraituko badu ere, irratiaren kudeaketa Arkok hartuko du bere gain. Akordio honen ondorioz, bi dira aldaketak nabarmenenak; alde batetik, publizitatea sartzen dute lehenaldikotz, horrek dakartzan onurekin baina irrati komertziala bihurtu gabe. Arko-ko komertzialek izango dute hiru hedabideentzako publizitatea bilatzearen ardura. Bestetik, hiru urteko iraupena duen akordioan adostu dutenez, udalak dirulaguntza eman du lantresna analogikoak aldatu eta 3 milioiko balioa (120.000 libera) duen euskarri digitala jar dezaten; baita bi milioiko dirulaguntza ere. Halaber, Arrasate Pasealekutik Otalora Lizentziatua kalera lantresna guztiak eramateko udalaren laguntza jaso dute. Horren haritik, entzuleak ez daitezela gehiegi harritu esatariek kanta bat aurkeztu eta botoia sakatzean herriko auto eskolaren iragar-

■ Irratiko lantaldea tresna digitalekin ohitzen.

kia agertzen bada, euskarri berriaren trikimailu guztiak ikasi arte halako gauzak gertatzen direlako. "Uhineratzea baino ikasbide hoberik ez dago egin ditzakegun akatsak zuzentzeko" azaltzen digu Arko-ko Agurtzane Ganzarainek.

Udal irrati hau 1994an sortuzen programazio orokorra euskarara hutsean eskaintzeko asmoz beti ere herriaren zerbitzura. Joan den otsailean emisioak etetez zegoen programazioari eutsiko diote. Hau da, 9:00etatik 14:00ak arte izaten da, non magazina, berriak, prentsaren errepasoa eta herriko kontuak tartekatzen diren. Arratsaldean berriz, goizeko emankizunen errepikapena egiten dute. Gaueko 21:00etatik 23:00ak bitarte aldiz, musika saio ezberdinak aireratzen dira kolaboratzaile gazteen eskutik. Bestalde, oraingo programazioa uztailera bitarte horrela mantentzea erabaki

dute, nahiz eta uda ondoren aldagetak egitea oso litekeena izango den. Lantaldeari dagokionez, Gaizka Vitoria, Alazne Ostolaza eta Aitziber Aranburuzabala aritzen dira mikro aurrean ●

◆ BEÑAT DOXANDABARATZ

A u r p e g i a

Idia Azkorbebeitia

*Albisteak ematen ditu orduoro
Durango irratian*

**"Mikro aurrean
ezinezkoa da natural
berba egitea"**

Albistegiak aurkezteko behar den seriotasuna du Idoiak. Deformazio profesionala izan daiteke agian, izurtzarak Durango Irratia duela ia hamar urte sortu zenetik baitarama bertan. "Zailena eta politena zuzenean sartzea da; eta, egia esan, hainbeste urteren buruan ere oraindik kilika bat sentitzen dut zuzenean sartzean". Hori dela eta, gertatu izan zaio inoiz albistegian

txorakeria batengatik barrez hastea, "zenbaitetan ezinezkoa izan zait disimulatzea, are gutxiago, korrespontsalen barreek kutsatzen banaute". Idoiak ez du uste mikro aurrean naturaltasuna egon daitekeenik, "estilo bat lantzen ikasten duzu. Hasteko, inork ez du irratian bezala berba egiten kalean. Eta ez pentsa, komunikatzaile onenen bat-batekotasun hori ere gidoi bat aurrean dutela gertatzen da" ●

B a g a k

■ **TERTULIAKIDEAK
GILTZAPETUZ GERO...**

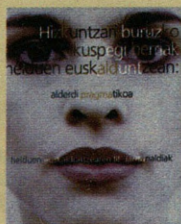
Euskal gatazka bazka ederra da Madrilgo irrati tertulietan. Solasgaia arrunt bestelakoa izanda ere, Arzalluz eta abertzaleak larrutuz amaitzen dute beti. Entzuleek denaitsu-itsuan sinesten duten bitartean, besteok noria batean bagina bezala sentitzen gara, gora eta behera, behera eta gora. Horrek orde, badu konponbiderik: tertuliakide mihigaiztoenak beren emisoretako lubakietatik atera eta "Gran Hermano"ko partaide oligofrenikoen orde sartu, hain aise botatzen dutena gutako baten aurrean arazoitu dezaten. Baietz orduan "Gran Hermano" barnetegi bihurtu ●

GERNIKA maiatzak 15
Kontzertua
Joseba Tapiak Quebecoko
independentzia abestiak
eskainiko ditu.

BERRIATUA maiatzak 13
Kontzertua
Berri Txarrak taldearen
kantuak eta erritmoak
entzungai.
Plaza
22:00

DONOSTIA maiatzak 12
Jardunaldiak
"Hizkuntzari buruzko ikuspegi berriak
helduen euskalduntzean: alderdi
pragmatikoa" izenburupean jorratuko
dira Helduen Euskalduntzearen III.
Jardunaldiak.
Miramar Jauregia
9:00etatik 19:00etara

MIARRITZ maiatzak 13 eta 14
Dantza eta musika
Miarritzeko Baletak
eta Koreografi Zentro
Nazionalak, Baionako
Côte Basque orkestra
Regionalarekin batera,
"La chambre d'amour"
lana eskainiko dute.
Erreserbak
0559222021
telefonoan.

BILBO maiatzak 16
Filmina erakustaldia
Danel Madariaga hizlariak
"1999ko abuztuko eguzki-
eklipsearen filminen
erakustaldia" eskainiko du.
Bilboko Goi Ingeniarien
Eskola
17:30

HERNANI maiatzak 13
Txalaparta Festa
Bertsolariek hasiko
dute jaialdi nagusia eta
ondoren Euskal
Herriko eskualde
guztiak ordezkariak
joko dute txalaparta.
Txalaparta pasealekua
(Tilosetan)
21:00etako afariaren
ostean

GASTEIZ maiatzak 11
Jardunaldiak
"Teknologia berriak eta euskararen
mundua" jardunaldiak itxiz Mikel
Lersundi IXA taldeko kideak hitz
egingo du "Euskara irakasten
ordenadoreei" gaiaren inguruan.
Montehermoso Kulturunea
19:30

KANPEZU maiatzak 14
Kontzertua
XV. Kultur Astearen baitan,
"Oskorri & the pub
ibiltaria"ren kontzertua izango
da.
Frontoia
18:30

ALBIZTUR maiatzak 14
Mendi ibilaldia
Albiztur, Hernialde, Alkiza,
Larraul, Asteasu, Aia,
Errezil eta Billegoienetik
igarako da Ernioaiko zortzi
herrien arteko II. Mendi
Ibilaldia, 48,6 kilometroko
bidea eginez.
Izen ematea: 943 654972
edo iteera (6:00) baino
ordubete lehenago.

BURLATA maiatzak 12
Kontzertua
Zea Mays taldeak
"Elektrizitatea" lan
berriaren zuzeneko
aurkezpena egingo du.
Mayo rock

Agendarako deialdiak hogeit egun lehenago bidali 37 34 03 faxera

Argitarapen honen edizioiko laguntzaile:

*gizarte-ekintza
obra social*

Udaberrian, ez txotx garaian, bihurtzen da sagardoa sagardo. Orain da sagardoa upeletik botilara pasatzeko unea. Sagardo hau hainbat gaixotasuni aurre egiteko ona da gainera.

BOTIKA BOTILAN

Sagardoaren txotx garaia bukatu dela eta benetako sagardoa, sagardo ona, edan nahi duenaren sasoia orain hasten da. Txotx garaiak jendea babotu eta batzuk aberastu egin ditu azken urte hauetan. Joera hau sagardo, sagar, sagarrondo eta baserritarrentzako zeharo aldrebesa izan da. Gaur egun sagardogintza-teknika industrialak erabiltzen dira tolare-sagardogietan eta, baserrietan ez bezala, sagardoa ia urte osoan botilaratzen dute. Hala ere, sagarraren zukuak bere mikatz-puntu paregabea aurkitze aldera, udaberri hasiera hau izan da bukoi eta upel handietatik botilara pasatzeko sasoia. Orain izango da sagardoa sagardo. Lehen dasta-

tu eta orain asetu.

Asetu eta osatu. 1902ko abuztuan Frantziako Zientzia Akademiak Europar zabaldutako tifus izurriteari aurre egiteko, Bodin doktorearen lanen ondorioak ontzat eman eta sagardoa edatea gomendatzen zuen. Royo Villanova doktoreak ere aurreko hilean "La Voz de Guipuzcoa" egunkarian gomendio bera argitaratu zuen. Ordurako, 1883an, Caengo Ospitaleko Dumont doktoreak gizentasuna, harriak, hezueria edo artritis zutenei sagardoa edatea agintzen zien, ardoa eta garagardoa galeraziz. Ea bada, sagardo botila ireki eta osasunarekin hustu ●

◆ JAKOBA ERREKONDO
mandio@redestb.es

O S A S U N A

GIB birusari kontra egiteko azken gomendioak onartu dira. Hiru botiken konbinazioa eta farmakoen erresistentzia neurtzeko testak erabiltzea dira horietako batzuk.

HIESA TRATATZEKO GOMENDIOAK

HIESari buruzko Plan Nazionalak gomendio berriak onartu eta kaleratu ditu, pertsona helduetan GIB birusaren kontrako tratamendurako. Apustua erretrovirusen kontrako hiru botikaren konbinazioan dago, infekzioaren progresio klinikoa atzerarazteko eta erasandakoen bizi-iraupena gehitzeko.

Protokolo berriak estrategia terapeutikoen indibidualizazio eta dinamismo handiagoa aldarrikatzen du, eskura dauden botiken aniztasuna kontuan hartuz. Odoleko birusaren kopurua (edo karga birala esaten zaiona) analizatzeko erabiltzen diren metodoak egunetik egunera sentiberagoak dira eta horrek ere asko laguntzen du diagnostikoan, botika edo

farmakoen aurrean agertzen diren erresistentziak aztertzeko test edo probek bezalaxe.

Horrela, bada, gaur egungo gomendioak hiru botikaren konbinazioaren bidetik doaz: bi transkriptasa inbertsoaren (GIBaren entzima baten) inhibitzaileak diren nukleosidoak dira, eta beste botika proteasaren inhibitzaile bat. Botika horiek konbinazioan ematen dira, eta itxura guztien arabera tratamendu-mota hori da oraingoz eraginkorrena pertsona helduentzako.

Adituen taldeak asistentzi mailan farmakoen erresistentziak neurtzen dituzten testak erabiltzen hastea ere gomendatu du, birusak botiken aurkako erresisten-tziak sortuz gero, tratamenduak ahalik eta bizkorren aldatu ahal izateko ●

◆ JABIER AGIRRE

Ihesi

Mendiko itsaso ttipiak

Estaing eta Cauterets haranen artean: Barbat Handiaren itzulua

Bigorre, Argeles-Gazostetik hegomendebalde-
rantz zabaltzen den Azuneko bailararen zati bat
da. Estaingeko haran itxia bere lakuarengatik
ezaguna da batez ere, Azuneko bailarako egonal-
dian egin beharreko txangoa. Estaingekoa Behe
Pirinioetako laku bakanetarikoa da eta bertan
ate paregabea daukagu Natur Parkean sartzeko,
Piarrouyko arro lakutarretik edo Ilheouko lepora
doan bailaratxotik.

Inguruko mendirik garrantzitsuenak hauexek
dira: lakuaren iparraldean eta haranaren sarrera
menperatuz, Midi d'Arrens (2.267 m.); sokate
bera jarraituz hegoalderantz, puntu gorenarekin
topo eginen dugu, Soum de Bassia de Hoo alegia,
bere 2.571 metroekin. Aipatu behar da inguruko gandarren aldean altura askozaz txikiagoak izanik, bi gailur hauek ohizko ibil-
bideetatik kanpo geratzen direla eta piriniozaleen artean ez direla sobera ezagunak. Cauteretseko haranarekin muga egiten duen
sokatean, hots, ekialdean, Gabaliros (2.334 m.) ezaguna topatuko dugu. Hegoalderantz, Monné edo Moun Né (2.724 m.) eta bi
sokate hauen artean, bi haranak menperatuz, Barbat Handia (2.813 m.), aste honetako ibilaldian inguratuko duguna.

INIGO TXINTXURRETA

■ Ezkerrean Estaingeko lakua eta eskuinean txabola bitxia. Goi-larre hauek artzantzarako erabili ziren noizbait.

Estaingo lakua turistez lepo ageri da udan. Jendetza horrek sortutako zarata eta kalapitatik ihes eginez, Ilheouko leporantz doan bidea hartuko dugu. Basoan barna eta iraupen eskiko pistak zeharkatuz hastapenean, zonalde ireki batera aterako gara berehala, Arriousec-eko bordaren inguruan.

Balizatutako bidezi-dor batek Garren Blanc-eko errekatik goiti leunki eramango gaitu, baina Barbateko bordeen pare-iristen garenean, azken hauek eskuinean utzirik, Ilheouko lepora igotzen den pattar gogorrari ekinen diogu.

Barbat Handiak menperatzen ditu gure urrats neketsuak; hala ere, Estaing eta Cauterets arteko muga markatzen duen Ilheouko lepora suinki iritsiko gara. Honek merezitako atse-

denaldirako parada ezin ederragoa eskainiko digu.

Cauterets-Cambasqueko bidea jarraituz gero, Barbat Handira igotzeko bide zuzena da Ilheouko lepokoa, gailur aipagarri honetara iristeko asmoz mendizale gehienek hautatzen dutena. Beste aldean, ekialdean eta Soum de Grum gailurraren mazeletan Lyseko eski-estazioa kokatzen da.

Ilheouko lepo honek beste bitxikeria bat dauka: Estaing eta Cauteretseko haranak lotzen dituen aspaldiko bidea markatuz, 80ko hamarkadan

Jacques Blot-ek historiaurreko tumulu bat aurkitu zuen lepoan bertan. 5 metroko diametrokoa besterik ez bada ere, harrigarria suertatzen da altitude hauetako larreak protohistoriako artzainek erabili izana, haien aztarna tumulu honen bidez utzi zutelarik.

Ilheouko lepotik izen bereko aterperako bidea jaitsiera eroso eta erraza da. Ugari dira Cambasquetik laku aldera etorritako turistak eta arrantzaleak, solariuma bihurtzen den aterpeko terrazak erakarrita lehenak eta lakuko arrain preziatuak harrapatzeko asmoz bigarrenak. Gehienak lakua bisitatuta konformatuko dira; mendizaleak, aldiz, gaua aterpean igarota, goizetik abiatuko dira

INIGO TXINTXURRETA

■ Laku Urdina, Pic Arrouyko urjauzia eta Laku Beltza.

Ihesi sailaren babeslea:

Usurbilgo Udala

**Mendiz mendi,
euskaraz**

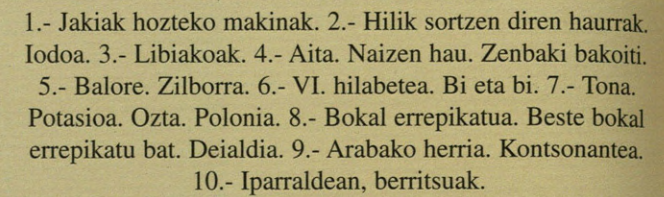
EUSKAL PRESOAK
EUSKAL HERRIRA

USURBIL

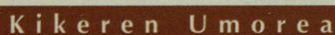

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN

1.- 30 eguneko epeak. 2.- Olibondoaren fruituak. Modua.
3.- Nasaia. Aluminioa. 4.- Akuri. Bi. Gernika-Lumoko auzoa.
5.- Pluralean, arbola-mota. 6.- Barre xume. 1. eta 4. bokalak.
Kasik. 7.- Gehiegi. Azkenekoa. Lehor. 8.- Esku itxi.
Bokala. Bat. 9.- Lehenengoa. Iparraldea, iskanbila.
10.- Modu atzizkia. Oholtza. Potasioa.

Azken ikerketen ondorioen arabera Jesukristo euskalduna omen zen:

- Mutil zaharra zen.
- Hogeita hamar urte inguruko lagun taldearekin zebilen beti.
- Eta azken afaria, beste konturik ez zuten.

Gaztea, lehenengo aldiz sartu da Osabide doktorearen kontsultara:

- Hara, mediku anderea; zalanza bat argituko ote didazun, aholku eske natorkizu.
- Zuk esan.
- Komun batean esertzeagatik, harrapa al dezaket gaixotasun bene-reorik?
- Kontxo, aurrekoa oraindik altxa ez baldin bada, bai.

- Mediku anderea, nire uestez betaurrekoak behar ditut.
- Ni ere horretan nago baina zoritxarrez ezin zaitut lagundu. Hau aurrezki kutxa bat da.

Letra Zopa

Aurki itzazu
letra zopa
honetan
Danubio
ibaiak
igarotzen
dituen
herrialdeen
izenak.
Hitzak
ezker-eskuin,
goitik-behera
edo
diagonalean
azalduko
zaizkizu

Aurreko asteko soluzioak

Gurutzegrama

Ezker-eskuin: 1. Bainugelak. 2. Itzala. Ola. 3. Hau. Urmael. 4. Ibaia. I. Mo. 5. Ta. R. Indar. 6. Elorria. Ni. 7. Garau. Kaia. 8. Ir. T. A. Da. 9. Aisialdi. S. 10. Kalak. Ongi.

Goitik-behera: 1. Bihitegiak. 2. Atabalaria. 3. Izua. Or. SL. 4. Na. Irratia. 5. Ulua. Ru. Ak. 6. Gar. II. Al. 7. E. Minak. Do. 8. Loa. D. Adin. 9. Alemania. G. 10. Kalaria. Si.

A	T	G	U	Z	E	T	R	O	T	H	A	U	A	O
I	A	O	G	A	R	R	A	P	S	E	D	I	N	Z
K	E	S	P	O	I	E	R	O	A	K	O	E	B	P
A	R	B	A	Z	E	N	A	R	I	O	A	H	R	K
I	M	R	R	L	Z	E	B	M	E	J	T	O	R	E
N	E	L	E	A	G	U	H	E	O	T	Z	I	U	A
K	H	K	M	P	R	R	I	T	R	O	T	B	I	A
E	A	D	I	U	I	N	E	A	H	I	U	H	L	D
R	R	O	A	T	K	P	U	R	S	I	L	A	R	R

Hitz Gezidunak

	Lege	▼		Noranahi	▼		Ukatzeko	▼		Joaki da	▼		2000an	
	Ohitura			Deiturak			Kasik			Lehorte				
		▶			▼			▼			▼			▼
		Ipar., aitor	▶						Bizk., du	▶				
	Hareazko meta							Sufrea						
Erabili	▼		Duintasunezko	▶	▼			... egin, begiratu	▶	▼			Röntgen	▶
Damutasun			Izena					Kontso. errep.					Arkume jaioberria	
▶			▼			Kitatzeke dagoena	▶			▼	Norat atzizkia	▶		▼
						Noka, duzu					Ala			
Deitura	▶					▼				▼				
Narrasti-mota														
▶									Saindu	▶				
									Zango-atal					
Kanpo	▶					Sodioa	▶			▼			Kontso-nantea	▶
Ut!						Errep., gorotza				▼			501	...
▶						▼								egin, goitik ari
						Portu	▶			▼			Du, hari	▶
						Bokala							Lehenengo	▶
													goa	
Gizon izena	▶					▼		Nebak	▶			▼		

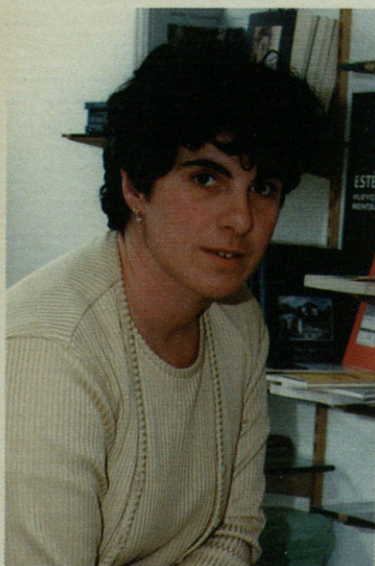
Pertsonaia: Euskal idazle eta erlijioso behenafarra (1842-1930)

Denborapasak: LUMA • Umorea: KIKE AMONARRIZ • Komikia: MARKO ARMSPACH

ERROBIKO PIRANZAK

TERE IRASTORZA

SANTU HARTU(AK)

Halakoak santuhartu galantak zeuzkala esaten zen. Baina gaurkoan santuhartuez ez baizik eta santuen bizitzaz ari-tuko naiz, gogora etorri baitzait Santa Genobebaren bizi-tza (eta heriotza) taldean irakurritz nola negar malkotan hustutzen ginen. Gero, zer esanik ez, Santa Agedaren bizitzak baino gehiago heriotzak ere edo zini sortzen zion oilo ipurdia.

Nolakoak izan behar genuen jakinarazteko, oraindik, gure garaian, santuen bizitzak bazuen indar pixka bat. Zer esanik ez gure aurreagokoenetan. Orain, berriz, filologo eta oso eliztar ez diren zenbaiten artean ez dela, badirudi, santuen bizitzak (eta berriro diot, heriotzak...) zer erakutsi handiegirik ez digula ematen. Gaur-gaurkoan heroien biografiak ere modan ez daude, eta aditzera dudanez, telebistetan furi-furian daude kirolari eta artista ospetsuen bizitzari buruzko pasadizoak edota besteak nola bizi diren ikusiz zelatan egoteko sortutako programak.

NONDIK edo handik, garbi dago badugula besteen bizitzaren berri izateko premia handia, eta modu batean edo bestean garena besteek direnaren arabera ere moldatzen dugula. Hala ere, santuen bizitzari halako arrakasta ematen ziena, zer zen? Eta ez ote zegoen ezer onik, orain erabat ahazteko? Zeren eta ez da aski Elizaren indarrak hitz egitea, egun mass-mediaren indarrak hitz egitea ez den bezala. Ala, telebistako saio horiek inork ikusiko ez balitu egingo ote lirake? Galdera da, beraz, zer on egiten zion orduan santuen bizitzak/heriotzak horren berri entzuten zionari? Eta orain zergatik ez dion egin(go) izango da, agian, hurrengo gai bat.

Santua, eguneroko bizitzatik urruntzen zen norbait da. Sakratua eta Profanoa liburu ezagunetan horretaz luze mintzatu zen Durkheim. Era berean, Bibliako hitzegiei datorrenez, "santu" hitza ez omen dator hebraieraz "berri eta garbi izan" aditzera eman bide zuen hadasetik, baizik eta moztu, bereiztean aditzera ematen zuen hitzetik. Alegia, mundu profano honetatik ihes egin eta Jainkoaren zerbitzura jartzetik. Santuek bazuten (badute), beraz, katekizatuak ez zuten zerbait, baina aldi berean katekizatuak eurenaganatu beharreko zerbait. Beste gauza batzuen artean, santu guztiak aparteko bilakatzen zituen bere borrokari zentzua ematen zion fedea zen. Jende zaildua, eta horrelako gaitzak pairatzen lagun zezakeen fede hark bazuen, bere horrekin bakarrik, ordurako gizartera egokitua zegoen moral-ereduan gizaki arruntei gertatzen zitzaizkien ezintasunaldietarako egiaztatua izanaren ziguila; gaur-

ko hitzetan esateko, "testatua", "ebaluatua", neurtutako indarra zuen fedeak.

Garbi dago kultura guztietan hitzak baduela bere alderdi sendagarria eta pozoitsua. Alderdi sendagarri horren lekuko, berriro, Gregorio Arruek Santa Jenoberaren bizitzaren hasieran zion zerbait gogora ekarriko dizuet. Gregorio Arruek santa honen bizitzaz esaten diren guztiak horrelaxe gertatuak ez zirela aldarrikatzen du, baina egia izateaz haratago, bizitza hari indarra eman zion fedearen indarra zen egiaztatzea.

ORAINGO gizartean, aldiz, ez ote gaude "inorengan" sinistu behar ez den honekin, sufrikario guztiak uxatu beharreko karrera honetan, arras botika eta maila askotako drogetara makurtuegi? Santuen bizitzek, -psikoanalista askok bezala-, hitzaren bidez sendatzen dute... baina beste zerbait da aldatu dena. Lehen onartua, bereganatua zuen gizakiak, dena ez zela "larrosa koloreko". Orain, ezintasuna, sufrimendua jasateko ezezik, oztopo txikiak ere aurre egiteko, askotan, falta zaigu ezintasun horien "normaltasunaren" perzeptioa; aldaparik gabeko bidearen inposibilitatearen perzeptio soziala. Ez naiz etsipenaz ari, perzeptio errealtistaz ari naiz.

Bigarrenaz, lehen esan bezala, "neurtutako", frogatutako fede horrek bazuen garrantzi handiko den beste ezaugarri bat. Komunitate batean, eta beraz, proiektu batean txertatzen zuen norbere bizitza. Norbere bizitzari ezezik, giza-taldeari proiektu eta proiektio bat eman zezaikeen. Posmodernismoa asko tematu da munduaren ikuskerara absolutizatuak faszismo eta sektetara iristeko ematen zuen bideaz, baina gure bizitzak antolatzen laguntzen digun "komunitatea" errazegi ahaztu du. Blasise Pascalek XVII. mendean esandakoa ekarriko dizuet gorra, ondoren, "Lazedemoniar eta beste batzuen heriotze eman-korrektu ez gaituzte aztoratzen, izan ere zer dakarkigukete? Baina martiriren ereduak bestelakoa da, hunkitzen gaituzte gure porputz-atal direlako. Beraiekin badugu lokarri bat, bere erabakiak gurea osa eta hezi dezake, "Algia, santuekin bazegoen batasun bat, mailakatua bazen ere.

Orri honek ez du toki gehiago, eta amaitu behar dudanez, aipa dezadan ez dudala esan nahi ikusmolde hura hobea zenik. Ikusmolde bat bazela, baizik. Orain, kuantu, badira beste katekizazio modu batzuk, pedagogia edo moral zibilaren izenekoak eta abar. Baina, garbi dago, begirada kolektiboa norbaitengan jartzen denean beste modu batean egiten dela. Eta hori, ziurren, beste batetarako gaia izan daiteke. Galdera, ordea, zera da, ezer egiazta ezin omen den oro honetan zein da hitza eta proiektuen tokia hartzen duen sendagaia? ●

"Garbi dago badugula besteen bizitzaren berri izateko premia handia, eta modu batean edo bestean garena besteek direnaren arabera ere moldatzen dugula. Hala ere, santuen bizitzari halako arrakasta ematen ziena, zer zen? Eta ez ote zegoen ezer onik, orain erabat ahazteko? Zeren eta ez da aski Elizaren indarrak hitz egitea, egun mass-mediaren indarrak hitz egitea ez den bezala"

Aukera Berezia Zuretzat

**Bidalketa gasturik
gabe etxean
jasoko duzu**

Kaleko Prezioa
3.500 pta

**ARGIAko Prezioa
3.000 pta.**

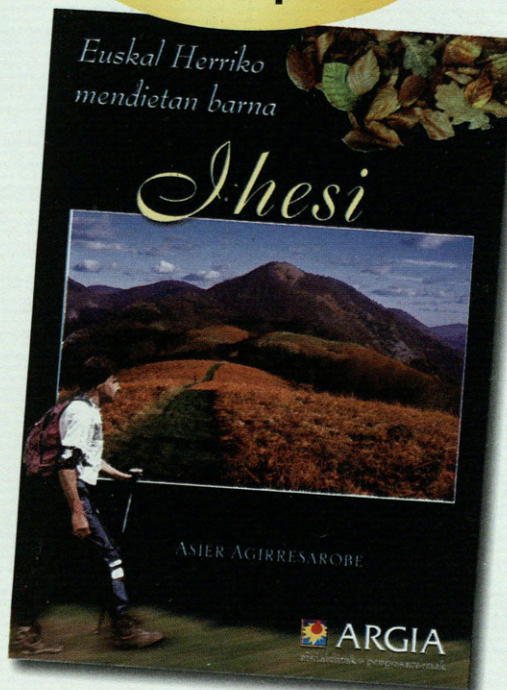
TITULUA: *Euskal Herriko mendietan barna IHESI*

EGILEA: *Asier Agirresarobe*

ARGITALETXEA: ARGIA

GAIA: Asier Agirresarobek **ARGIA** aldizkarian astero argitaratzen dituen mendi ibilaldirako proposamenak liburu batean bildu ditugu. Liburuko 50 ibilbideek elementu desberdinak eskaintzen dizkizute: gune eta leku adierazgarrien argazkiak; ibilaldiaren nondik norako guztien komentario idatzia, xehetasun guztiak aipatuz eta fitxa tekniko bat ibilaldiaren mapa, luzera, desnibela, denbora, ibilaldia egiteko urte-saso egokia eta zailtasun maila agertuz.

"IHESI" 300 orrialdeko liburu erakargarria da, 400dik gora argazki dotorez hornitua. Hitzaurrea berriz Felix Iñurrategi mendizale ezagunak egin du. Osagai horiekin guztiekin seguru gaude hainbat euskaldunek etxean eduki nahiko duen liburua dela.

GURE MENDIETAN BARNATU IHES EGITEKO LIBURUA

ETA EZ AHAZTU

2.500 pta

2.000 Pta

JOSEBA TAPIA

Hamalau Kantu Independentziarako

2.200 pta

1.800 Pta

XABIER AMURIZAREN

ENAZ BANAZ

ARGIA: Zirkuitu ibilbidea 15, 20160 LASARTE-ORIA Tel.: 943 37 15 45 • FAXA: 943 36 10 48 / 37 34 03
e-posta: denda@argia.com • www.argia.com

ESKAERA: IZEN-DEITURAK

KALEA _____ ZBKIA _____ SOLAIRUA _____

HERRIA _____ TFNOA _____ POSTA KODEA _____

HERRIALDEA _____ HARPIDETZA ZENBAKIA _____

IZENBURUA

PREZIOA

ALEAK

GUZTIRA

[illegible]

☐ VISA:

 Epea:

☐ **TRANSFERENTZIA:** Euskadiko Kutxa 3035 - 0036 - 14 - 0360048647 Ondorengo datuekin batera ingresoaren agiriaren kopia bidali behar da

☐ **KONTUA:** TITULARRAREN IZEN ABIZENAK

N.A.F. / N.I.F.

KONTU KORRONTEA/IBRETA

Entitatea

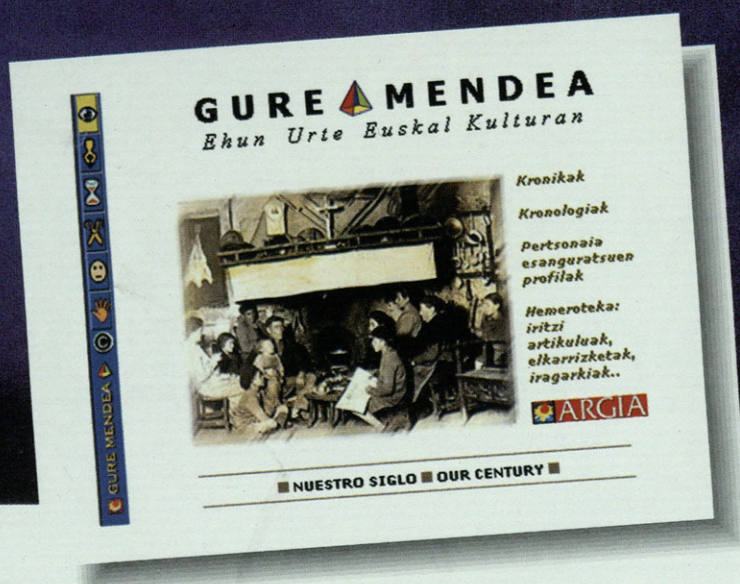
Sukurtsala

KD

K.D. Kontu zenbakia

Non daude Xalbador, Azkue,
Etxahun-Iruri, Mitxelena, Otaño, Zarate...

XX.ean BEGIRATU

GURE MENDEA SAREKO ARGIAN

www.argia.com

Euskal Prentsa On-Line

Ametzagaiñaren Teknologiaz